صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

صوبائی اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز جمعرات مورخہ 21 اگست 2008 بمطابق 18 شعبان 1429ھ صبح گیارہ بجکر پینتیس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا O يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا O إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا O لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا۔

(ترجمہ): مومنو خدا سے ڈرا کرو اور بات سیدھی کہا کرو۔ وہ تمہارے اعمال درست کر دے گا اور تمہارے گناہ بخش دے گا۔ اور جو شخص خدا اور اس کے رسول کی فرمانبرداری کرے گا تو بے شک بڑی مراد پائے گا۔ ہم نے (بار) امانت کو آسمانوں اور زمین پر پیش کیا تو انہوں نے اس کے اٹھانے سے انکار کیا اور اس سے ڈر گئے۔ اور انسان نے اس کو اٹھا لیا۔ بے شک وہ ظالم اور جاہل تھا۔ تاکہ خدا منافق مردوں اور منافق عورتوں اور مشرک مردوں اور مشرک عورتوں کو عذاب دے اور خدا مومن مردوں اور مومن عورتوں پر مہربانی کرے۔ اور خدا تو بخشنے والا مہربان ہے۔

جناب محمد عالمگیر خلیل: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر۔۔۔۔۔

نشانزدہ سوالات اوران کے جوابات

جناب سپیکر: تھوڑا سا صبر کریں، ایجنڈے پہ آتے ہیں، بسم اللہ پڑھتے ہیں پھر آپ کو موقع ملے گا، سب کو موقع ملے گا۔ کوئسچن نمبر 21، جناب عتیق الرحمان صاحب، ایم پی اے، پلیز، کوئسچن نمبر 71۔

* 71 _ جناب عتیق الرحمان: کیا وزیر محکمہ انتظامیہ از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ڈی سی او ہنگو جس بنگلے میں رہائش پذیر ہیں، وہ بنگلہ پبلک پارک میں تبدیل ہو چکا ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ ڈی سی او ہنگو بنگلے کو خالی نہیں کر رہے؛

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو ڈی سی او ہنگو کب تک بنگلے کو خالی کریں گے تاکہ لوگ اپنے بچوں کے ساتھ پارک میں سیر و تفریح سے لطف اندوز ہو سکیں، مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

وزیر اعلیٰ (جواب وزیر قانون و پارلیمانی امور نے پڑھا): (ا) ڈی سی او ہنگو جس بنگلہ میں رہائش پذیر ہیں، اس بنگلہ میں اے سی ہنگو رہائش پذیر تھے اور مورخہ 18-02-2002 کو صوبائی حکومت کے اعلامیہ نمبر EO(Admn)C.H/2002 کے مطابق اس گھر کو پبلک لائبریری اور پبلک پارک میں تبدیلی کا حکم نامہ جاری کیا گیا چونکہ ڈی سی او ہنگو کیلئے ضلع ہنگو میں کوئی بھی مختص رہائش نہیں ہے جس کی وجہ سے صوبائی حکومت کے اعلامیہ نمبر EO(Admn)F.H. Kohat، مورخہ 12-07-2007 کے مطابق ڈی سی او ہنگو کو تا حکم ثانی اسے استعمال کرنے کی اجازت دے دی گئی ہے۔

(ب) چونکہ ڈی سی او ہنگو کیلئے مختص رہائش گاہ نہیں ہے لہذا صوبائی حکومت نے انہیں متعلقہ بنگلے میں رہنے کی اجازت تا حکم ثانی دی ہے۔

(ج) ضلع ہنگو میں ڈی سی او کیلئے سرکاری رہائش گاہ کا انتظام ہونے کے بعد مذکورہ بنگلے کو خالی کرنے کا فیصلہ کیا جائے گا۔

جناب عتیق الرحمان: شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر صاحب، هنگو یو ورکوټے غونډے ځائے دے، هلته د انټرټینمنټ د پاره هیڅ نشته، یو پکښ بازار دے نو یوه بنګله وه د ډی سی او صاحب، هغه ګورنمنټ په 18-02-2002 کښې پبلک پارک او لائبریری Declare کړے وه۔ بیا دوباره پکښې نوټیفکیشن ئے

کړے دے پینځه کاله بعد په 12-07-2007 باندے چه څه بل Arrangement مونږه ډی سی او صاحب ته نه وی کړے نو هغه به تا حکم ثانی په دے ځائے کښې اوسیږی۔ زۀ گورنمنټ ته دا وایمه چه کله پورے به ډی سی او صاحب ته د کور بندوبست اوشی چه د هنگو د غریبو خلقو هم د پارک دیرینه خواهش پوره شی او هغوی هم پکښې خپل بال بچ هر طرف ته بوتلے شی؟ مهربانی۔

Mr. Speaker: Minister concerned, to please reply.

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جی دوئ چه کوم سوال اوچت کړے وو، د هغے مکمل جواب ورکړے دے مونږه او چونکه حالات د هنگو داسے دی چه زمونږ نه زیات تاسو ته پته لگی، فی الحال د دے وخت پورے لا څه بندوبست نشته خو کوشش دا دے چه زر نه زر اوشی انشاء اللہ۔ څه Definite ټائم پیریډ په دے وخت کښې نه شو درکولے خو کوشش به زمونږه دا وی او We will keep you updated چه دیکښې څه Efforts روان دی۔ سیکرټری ایډ منسټریشن به تاسو سره په دیکښې رابطه بیا اوکړی چه زمونږه څه Efforts روان دی او کله پورے به انشاء اللہ مونږه دوئ له څه بندوبست کوؤ۔

جناب سپیکر: ضمنی کوئسچن څه شته؟

جناب عتیق الرحمان: د حالاتو مطابق خبره دوئ اوکړه، زۀ حیران دے ته یمه چه کله پورے پراونشل گورنمنټ بندوبست نه وو کړے نو په 18-02-2002 باندے دوئ څنگه یو آرډر کولو چه دا کور مونږه پبلک پارک Declare کړو؟ جناب سپیکر صاحب، د سوچ خبره دا ده، 2002 کښې ئے پبلک پارک Declare کړے دے چه کله پورے د ډی سی او بنگلے Arrangement دوئ نه وو کړے نو حیران دے ته یمه چه دا شے ئے Declare کولو ولے؟ چه هلته پبلک ته پته اولگیده او بیا دوئ پینځه کاله بعد د هغے دویم آرډر کوی او په هغے کښې وائی چه زمونږ سره متبادل ځائے نشته۔ اول آرډر ئے ولے کړے وو، بله دا چه دا ځائے ورسره نه وو نو دے باندے دوئ څنگه دغه کړے وو؟

Mr. Speaker: Minister concerned, to please……….

جناب عتیق الرحمان: اته کاله تیر شوی دی------

وزیر قانون و پارلیمانی امور: یو خو جی This matter belongs to the previous Government................

جناب عتیق الرحمان: اته کاله مخکښې خو جی حالات ټهیک ټهاک وو......

وزیر قانون و پارلیمانی امور: دا خو د تیر شوی حکومت د وخت څه فیصلے وے جی، اوس زمونږه دا کوشش دے چه زر نه زر، ما چه څنګه دوئ ته ګزارش اوکړو چه زمونږه کوشش به دا وی او Definite ټائم پیریډ څکه نه شو ورکولے چه هلته Availability فی الحال دے وخت کښې نشته خو This is on the floor of the House چه انشاءالله We are trying our best، زر تر زره انشاء الله کوشش کوؤ۔

Mr. Speaker: Thank you. Question No. 107…….

(شور)

جناب سپیکر: جی خوشدل خان صاحب۔

جناب خوشدل خان ایڈوکیٹ (ڈپٹی سپیکر): دا تاسو اوګورئ جی یوه حواله ئے ورکړے ده د لیټر، د دے Answer سره ئے Attach کړے دے، 12-02-2002، دا Misunderstanding شوے دے۔ دا کوئسچن هم ټهیک نه دے او Answer هم Clear نه دے۔ 18-02-2002 تاسو اوګورئ، "The competent authority has been pleased to declare the Commissioner House (defunct), Kohat as a Public Library with immediate effect"، یو خو په دیکښې دا دے چه دا کمشنر هاؤس دے د کوهاټ، د هنګو په دیکښې څه ذکر هم نشته دے۔ دویمه خبره دا ده چه پبلک لائبریری ده، Not a public park یو دا کوئسچن دے، پوره Answer ئے ورکړے شوے نه دے۔ دریمه دا چه د دوئ دا Annexure-B هم اوګورئ، نو لهذا تاسو ډائریکشن ډیپارټمنټ ته ورکړئ، زما دا ریکویسټ دے Through your Honour چه د دے دوئ صحیح Answer ورکړی او د هغے پوره وضاحت اوکړی څکه چه دا Misunderstanding دے۔ د هغوی سوال یو دے او جواب بل دے۔ هغوی په سوال کښې دا وائی چه ډی سی او پکښې اوسیږی او دا د هغوی له ورکړی۔ په دے باندے ډیپارټمنټ ته ډائریکشن

ورکړئ چه د دے Correct answer ورکړی، Along with the proper annexure, thank you.

Mr. Speaker: Thank you……..

(قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: تھیک شو، It is clear now۔ منسٹر صاحب! یہ کیا فرما رہے ہیں، یہ میرے معزز ممبر صاحب کو غلط جواب دیا گیا ہے؟

وزیر قانون و پارلیمانی امور: نہیں، نہیں جی، یہ Annexure B لگا ہوا ہے، آپ اگر Annexure B پڑھ لیں تو That will clarify the position.

جناب سپیکر: 'Annexure B' کہاں ہے میرے پاس؟ یہ ہے، ہاں ڈسٹرکٹ ناظم ہنگو۔۔۔۔

جناب عتیق الرحمان: په دیکبن ډیپارټمنټ ته هم پته ده او ټولو ته پته ده، نو دا کوئسچن صحیح شوے دے او جواب ئے هم صحیح رالیږلے دے خو په اته کالو کبن دوئ ډی سی او ته تر اوسه پورے Arrangement اونکړو، زما سوال دا دے چه دوئ کله پورے به هغوی ته د کور Arrangement کوی؟

جناب سپیکر: ډی سی او ته به کله Arrangement کوئ؟

جناب عتیق الرحمان: که ما ته په فلور آف دی هاؤس اوښائی چه هفته کبن ئے کوی، میاشت کبن ئے کوی، شپږو میاشتو کبن ئے کوی، په درے میاشتو کبن ئے کوی؟ څه ټائم خو د راته اوښائی، Time limitation۔ مهربانی۔

جناب سپیکر: Minister concerned کچھ ٹائم بتا دیں یا ان کے ساتھ چیمبر میں بیٹھ جائیں، میرے خیال میں یہ بہتر ہوگا۔ یہ آپ کے ساتھ بیٹھ جائیگا اور Clear آپ کو بتا دیگا، میرے چیمبر میں آکے اس کے بعد۔۔۔۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: انشاء اللہ زر تر زره به دا ایشو حل کړو۔

Mr. Speaker: Thank you. Question No. 107, Dr. Zakirullah Khan.

* 107 _ ڈاکٹر ذاکراللہ خان: (ا) آیا یہ درست ہے کہ ایم پی اے ہاسٹل اسمبلی ممبران صاحبان کی رہائش کیلئے مختص ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ اس کی تعمیر و مرمت اور زیبائش پر وقتاً فوقتاً کام ہوتا رہتا ہے؛

(ج)) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو جنوری 2007 سے جون 2008 تک اس پر کتنی رقم خرچ کی جاچکی ہے، تفصیل فراہم کی جائے؟

وزیراعلیٰ (جواب وزیر قانون نے پڑھا): (ا) جی ہاں، ایم پی اے ہاسٹل اسمبلی ممبران صاحبان کی رہائش کیلئے مختص جگہ ہے۔

(ب) جی ہاں، ایم پی اے ہاسٹل کی تعمیر ومرمت اور زیبائش پر وقتاً فوقتاً کام ہوتا رہتا ہے۔

(ج) جنوری 2007 سے جون 2008 تک ایم پی اے ہاسٹل پر خرچ کی جانیوالی رقم کی تفصیل درج ذیل ہے:

سال	2006-07	سول ورک	16, 55,000
سال	2007-08	سول ورک	2, 94,16,100
	----	فرنشنگ ورک	29,89,900
	----	انٹرنل روڈ	4,53,000
کل خرچ شدہ رقم			3,45,14,000

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب، د دے سوال په جواب کښې راته وائی چه تقریباً درے کروړه، پینتالیس لاکھ او چوده هزار روپۍ د ایم پی اے هاسټل په آرائش، زیبائش او په دے څیزونو باندے لګیدلی دی۔ زهٔ دا وایم جی چه دا نوے بلاک جوړ شوے دے په ایم پی اے هاسټل کښې----

جناب سپیکر: یہ کس کے پاس موبائل ہے؟ بند کریں پلیز۔ موبائل جیمرز نه دی راوړی تا سو؟

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: نو جناب سپیکر صاحب، لکه درے نیم کروړه روپۍ پرے لګیدلے دی او اوس په ایم پی اے هاسټل کښې تش یو جنریټر هم نشته چه سړے کښینی ناساپی بجلی هر دوه دوه، درے درے ګهنټے پس ځی او مونږه د غه شان په تیاره کښې ناست یو، بیا په هیڅ حساب کتاب باندے نه پوهیږو۔ درے نیم کروړه روپۍ تش دوئ په آرائش او زیبائش باندے لګولی دی، یو نیم ارب روپئی خو تش په نیو بلاک لګیدلے دی جی۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: یہ کوسچن تو بڑا Interesting ہے، سب ممبرز آپکو داد دے رہے ہیں۔ Minister concerned to please replay.

وزیر قانون و پارلیمانی امور: گزارش یہ ہے جی اس میں کہ چونکہ گزشتہ دور میں ایم پی اے ہاسٹل کافی استعمال ہوا تو اس کی Refurbishment کی بڑی اشد ضرورت تھی تو اس پہ جی یہ جو آئے It is very minimal charges، اس میں Refurbishment کی آج پوزیشن دیکھ لیں اور پرانا دیکھ لیں، تو کافی فرق پڑا ہے اس میں۔ یہ تو Maintenance charges ہیں Refurbishment کی، I do not think کہ اس پر کوئی اعتراض، ایسی کوئی بات تو نہیں ہونی چاہیئے جی۔

جناب سپیکر: اعتراض جو سب ممبرز کو ہے نا، وہ اس کو ٹھنڈا کرنے پہ ہے، پاؤر شیڈنگ بہت ہوتی ہے اور جنریٹر کا Arrangement نہیں ہوا۔ ڈاکٹر صاحب! آپ کا کوسچن یہی ہے؟

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر، میرے سوال میں سب۔۔۔۔۔

(قطع کلامیاں)

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: پچاسی سوال وو جی، وئیل چہ دا لرے کړی۔۔۔۔

وزیر قانون: سوال د دوئ دا نہ دے جی چہ جنریټر بہ کلہ راځی، دوئ صرف Expenses غوښتی وو۔

(شور)

جناب سپیکر: اس پہ سارا ہاؤس آپ سے پوچھ رہا ہے کہ جنریٹر کب آئیگا؟

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): سپیکر صاحب، سپیکر صاحب، زهٔ بخښنہ غواړمہ، دے وزیر صاحب یوہ خبرہ اوکړہ چہ دا ډیر استعمال شوے دے نو ہاسټل وی د استعمالولو د پارہ، کہ جنریټر وی نو بیا بہ لږ بنہ استعمالیږی۔

(قہقہے)

جناب منور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر، دوئ ہم دغہ خبرہ کوی، فی الحال د ھغہ ممبرانو سرہ خبرہ اوکړئ چہ دا څیزونہ کوم ځائے کښې لګولے شئ، دا د ھغوی کار۔۔۔۔۔

(شور)

وزیر قانون: کہ لږ زیات استعمال شوے وی۔۔۔۔

جناب سپیکر: او پیسے پرے ډیرے لګولے دی۔

وزیرقانون: ملایا نو پکښی۔۔۔۔۔۔

(شور)

جناب سپیکر: آرڈر، آرڈر پلیز، سب بیٹھ جائیں، منسٹر صاحب۔۔۔۔۔۔

وزیرقانون: سر، سوال جنریٹر کے متعلق نہیں ہے لیکن جلدی کردینگے۔

(شور)

جناب سپیکر: اس وقت جو سب سے اہم پرابلم ہے، وہ جنریٹر کا ہے، اس کے بارے میں بتادو کب تک؟

وزیرقانون: زر تر زره جی، .Very soon, in very near future, Sir

جناب سپیکر: ڈاکٹر صاحب! منسٹر صاحب کہہ رہے ہیں کہ کتنے وقت میں۔۔۔۔۔

وزیر قانون: انشاء الله Near future, the immediate near future کښی جی، Immediate near future۔

(شور)

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب کا مائیک ذرا آن کریں۔

جناب بشیر احمد بلور (سینیئر وزیر): سپیکر صاحب! ستاسو مهربانی۔ زهٔ دا عرض کوم چه دا ایم پی اے هاسټل چه دے، د هغے ذمه واری چه ده، هغه د ډپټی سپیکر صاحب۔۔۔۔

(قطع کلامیاں)

سینیئر وزیر (بلدیات): دا مسئله حل کوؤ کنه، زهٔ دا ریکویسټ کوم چه دا ایم پی اے هاسټل چه دے، د دے کنټرول د ډپټی سپیکر صاحب سره وی او ستاسو نه په دے زهٔ دا معذرت کوم چه په دیوار باندے مو لکھونه روپئ اولګولے، لاندے په Safe guard باندے مو لکھونه روپئ اولګولے، یو جنریټر هم واخلئ کنه د دوئ د پاره۔ جنریټر ورته ورکړئ چه د دے عاجزانو دا حالت دے، په ګرمئ کښی به دوئ څه چل کوی؟ (تالیاں) نو زهٔ ریکویسټ کوم چه جنریټر ورله واخلئ او دا د دوئ ذمه واری ده چه دا بندوبست اوکړی۔

جناب سپیکر: منسټر صاحب! دا د پراونشل ګورنمنټ لاندے دے، دا ستاسو لاندے ډائریکټ راځی۔ د دے جواب صحیح ورکړئ۔ جنریټر کله راوړئ؟ لنډه خبره

او کړئ۔ (تالیاں) لیڈر آف دی ہاؤس آپ کو جواب دے رہے ہیں، میرے خیال میں وہ سن لیں۔ لیڈر آف دی ہاؤس۔ (تالیاں)

جناب امیر حیدر خان (وزیر اعلیٰ): ډیره مهربانی، محترم سپیکر صاحب۔ دا لوډ شیډنګ چه نن سبا په کومه اندازه او په کومه طریقه کیږی نو ما ته دا احساس دے چه زمونږه آنریبل ممبرانو صاحبانو ته به څومره تکلیف وی۔ دوئ د جنریټر خبره اوکړه او ډیر Genuine ډیمانډ دے د ایم پی اے هاسټل د پاره، زما ورسره دا Commitment دے چه انشاءالله Within a month، یوه میاشت کښې به دننه دننه 220 KV جنریټر به د غلته کښې Install شوے وی که خیر وی، انشاءالله۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: لیډر آف دی هاؤس ته به زهٔ هم یو ډیمانډ کوم، زما په کور کښې هم جنریټر نشته دے چه بجلی لاړه شی نو زما هم بد حال وی۔ کوسچن نمبر 128، محمود عالم صاحب۔ محمود عالم صاحب، Not present۔

سید محمد علی شاہ باچا: د دے هاؤس خبره کوؤ جی-----

محترمہ شازیہ اورنگزیب: جناب سپیکر صاحب----

جناب سپیکر: په دے پسے ئے یاد کړئ، په دے پسے ئے یاد کړئ۔ اودریږه چه دا مخکښې لاړ شی، په دے پسے ئے یاد کړئ جی۔ کوئسچن نمبر 16، سنجیده یوسف صاحبه۔

* 16 _ محترمہ سنجیدہ یوسف: کیا وزیر اعلیٰ صاحب ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا صوبے میں سرکاری و نیم سرکاری محکموں میں بھرتیوں کیلئے رائج پالیسی میں خواتین کیلئے میرٹ کے علاوہ بھی کوٹہ مختص ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو میرٹ کے علاوہ خواتین کیلئے کتنا کوٹہ مختص ہے، نیز رائج پالیسی کی تفصیل فراہم کی جائے؟

وزیر اعلیٰ (جواب وزیر قانون نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) صوبائی حکومت نے خواتین کیلئے ابتدائی بھرتی (Initial recruitment) کی تمام آسامیوں میں دس فیصد کوٹہ مقرر کیا ہے۔ اس پالیسی کے چیدہ خدوخال مندرجہ ذیل ہیں:

1۔ یہ کوٹہ میرٹ کی آسامیوں کے علاوہ ہو گا۔
2۔ میرٹ کی آسامیوں پر خواتین کو درخواست دینے اور بھرتی ہونے پر کوئی قدغن نہ ہو گی۔
3۔ اس کوٹہ کا سرکاری اداروں اور حکومت صوبہ سرحد کے ماتحت تمام نیم سرکاری اداروں اور کارپوریشنوں کی تمام ابتدائی بھرتی کی آسامیوں پر اطلاق ہو گا۔
4۔ یہ کوٹہ ان کیڈروں پر جو صرف خواتین کیلئے مختص ہونگے، لاگو نہیں ہو گا۔
5۔ اگر کسی وجہ سے خواتین کیلئے مختص شدہ دس فیصد کوٹہ میں کوئی آسامی خالی رہ جائے تو اس کو اگلی دفعہ بھی خواتین امیدواروں کیلئے ہی مختص رکھا جائے گا۔

<u>محترمہ سنجیدہ یوسف:</u> شکریہ، جناب سپیکر۔ میرا سوال 16 کے مطابق دوئم حصے کا (ر) جز جو ہے، اس میں یہ دیا گیا ہے کہ دس فیصد کوٹہ خواتین کیلئے مختص ہے لیکن اس کی وضاحت نہیں ہے کیونکہ یہ کہا گیا ہے کہ ان آسامیوں پہ اس وقت تک جب تک خواتین نہیں ہونگی، کسی اور کو متعین نہیں کیا جائے گا لیکن یہاں پر یہ وضاحت نہیں دی گئی کہ آیا وہ آسامیاں خالی ہیں یا کون کونسے محکمے میں کتنی آسامیاں خواتین کی ابھی تک Vacant پڑی ہوئی ہیں؟ سننے میں آیا ہے اور دیکھنے میں بھی کہ ان خالی آسامیوں پہ مرد حضرات کو تعینات کیا گیا ہے تو میں اس کی یہ وضاحت چاہونگی کہ ہمیں وہ ڈیٹیل فراہم کی جائے کہ کتنی آسامیاں ہر محکمے میں ہماری خواتین کیلئے ابھی تک Vacant پڑی ہوئی ہیں۔ مہربانی۔

<u>Mr. Speaker:</u> Minister, to reply please.

<u>وزیر قانون:</u> اس میں سر، جو سوال ان کا تھا، وہ انہوں نے صرف کوٹے کا پوچھا تھا، انہوں نے سیٹوں کے حوالے سے سوال نہیں کیا تھا۔ وہ ہم ان کو دے دیں گے، Provide کر دیں گے کہ کتنی ویکنسیز ہیں خواتین کی؟ باقی یہ تو Clear cut ان کو جواب ہم نے دیا کہ 10% کوٹہ جو ہے، وہ خواتین کا میرٹ کے علاوہ مختص کیا گیا ہے۔ تمام صوبائی حکومت کے جتنے بھی محکمے ہیں، ان میں 10% فیمیل کوٹہ ہے جی اور It will not، میرٹ پہ جو خواتین آتی ہیں، وہ اس کوٹے کو Affect نہیں کریں گی، یہ علیحدہ ہو گا، اس کے علاوہ ہے جی، Over and above the merit جو ہے، 10% ہے تو باقی جو ویکنسیز ہیں، چونکہ ابھی انہوں ایک سپلیمنٹری کوسچن کیا ہے تو We need time for that، اس کیلئے وقت درکار ہو گا یا ان کو بتادیں گے، جب بھی ہمارے پاس ڈیٹیل آ جائے گی۔

<u>جناب سپیکر:</u> ممبر صاحب۔ جی خوشدل خان صاحب۔ خوشدل خان صاحب کا مائیک آن کریں۔

Mr. Khushdil Khan Advocate: In this connection Sir, I would like to draw your kind attention to the annexure attached with the answer and question that is 27/3/2007, “In exercise of the powers conferred by section 26 of the NWFP Civil Servants Act, 1973, read with this Department Notification dated 18/4/1989, the Chief Minister of NWFP is pleased to direct that in the N.W.F.P. Civil Servants (Appointments, Promotions and Transfers) Rules, 1989, the following further amendments shall be made namely:” Now I would like to draw your kind attention to the section referred in this letter, i.e. section 26 of the NWFP Civil Servants Act, 1973, according to that section there is name of the Governor. I would like to read the relevant section of Law and this notification passed in the name of the Chief Minister, so I would like to draw and read section 26 of the Act which is a law; “Section 26:- The Governor or any person authorized by the Governor in this behalf, make such rules as appeared to him to be necessary or expedient for carrying out of the purpose of this Act” اب اس میں دو باتیں ہیں یا تو 26 سیکشن میں Amendment ہونی چاہیئے کہ Instead of the name of the Governor, the name of the Chief Minister be inserted ، وہ انہوں نے نہیں بتایا ہے بلکہ میرا مطلب ہے یہاں سیکرٹری صاحب تشریف فرما ہونگے کہ آیا اس میں کوئی Amendment آئی ہے کیونکہ This is the latest book جو میرے ہاتھ میں ہے، اس میں ہمارے گورنر کا نام ہے یا پھر اس میں دوسرا، Or any person authorized by the Governor، یا گورنر کے پاس یہ اختیا رہے کہ وہ کسی اور آدمی کو، سیکرٹری کو، چیف سیکرٹری کو Authorize کردیں کہ وہ Amendment کرلیں یا رولز بنائیں۔ دیکھنا یہ ہے کہ آیا کوئی نوٹیفکشن ہے By which the Honourable Governor has delegated this power to any authority for making such appointments? تو یہ ایک بہت ضروری Matter ہے، اس پر بات کریں۔

Mr. Speaker: Minister, please.

جناب خوشدل خان ایڈوکیٹ (ڈپٹی سپیکر): ایک بات اور، دوسرا کوسچن ہمارا یہ ہے اسی میں کہ اسی نوٹیفکیشن میں اگر آپ فرق دیکھ لیں، غور کریں، اس میں یہاں پر یہ لکھا ہے کہ “Notwithstanding anything contained in any rule for the time being in force, two percent of all posts in each basic pay scale to be filled in by initial recruitment, shall be reserved for disabled candidates

and ten percent of all posts meant for initial recruitment to be filled in on the recommendations of the North West Frontier Province Public Service Commission, shall be reserved for female candidates. This 10% percent quota shall however, not be applicable to cadres, exclusively reserved for females". اب کوئسچن اس میں یہ ہے کہ یہاں پر Discrimination ہے، یہاں پر انہوں نے پبلک سروس کمیشن، On the recommendation of the Public Service Commission، ہمارے رولز کے مطابق دو طرح کے Appointments ہوتے ہیں۔ ایک Appointment جو ہوتا ہے ایک سکیل سے لیکر گیارہ سکیل تک، وہ ڈیپارٹمنٹل سلیکشن کمیٹی کرتی ہے تو اس میں یہ Ambiguity کی ہے کہ آیا مطلب انہوں نے، فرض کریں پبلک سروس کمیشن Authorize ہے To make appointment بعض پوسٹوں میں، کیڈرز میں یہاں بھی یہ Appointment کر سکتے ہیں۔ مثال کے طور پہ میں پیش کرتا ہوں یہ کوئی اے ایس آئی جو پولیس ڈیپارٹمنٹ والے ہیں، ہمارے اسسٹنٹ ہیں، ابھی Amendment میں آئے ہیں گیارہ سکیل والے بھی اور بعض سولہ سے سترہ تک وہ Appointment کر سکتے ہیں، That is an agency of recommendation، اب اس میں جناب، Discrimination یہ ہے، میں آپ کے آنرتھرو کہ یہ ڈیپارٹمنٹ دیکھیں، انہوں نے وضاحت نہیں کی ہے کہ اب وہ Appointments جا جو ڈیپارٹمنٹل سلیکشن کمیٹی کے تھرو ہوتے ہیں، ان میں کوٹہ ہے یا نہیں ہے، یہ مطلب ہے انہوں نے وضاحت نہیں کی ہے۔ یہاں پر اگر ہم پبلک سروس کمیشن کو لے لیں تو پھر یہ Discrimination ہو گئی کیونکہ جب وہ Appointments which are made through the recommendations of the Public Service Commission, تو وہ کہاں جائیں گے؟ آیا یہ کوٹہ اس پہ Applicable ہے یا نہیں؟ اگر یہ قانون کے مطابق ان پہ Applicable نہیں ہے، اگر وہ ڈیپارٹمنٹ یا کمیٹی والا کوئی Appointment کر لیں Against the 10% that will be illegal/ irregular, کیونکہ اس نوٹیفکیشن میں یہ وضاحت نہیں ہے۔ دوسری بات جناب۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> چونکہ آج بزنس بہت زیادہ ہے، ہمارے پاس کام بہت زیادہ ہے تو یہ Ambiguity آپ اور یہ Minister concerned اور جو اور بھی Interested ہوں، یہ سب آپ کے ساتھ بیٹھ جائیں گے، میرے خیال میں ادھر ہی۔۔۔۔۔

جناب خوشدل خان ایڈوکیٹ (ڈپٹی سپیکر): جناب سپیکر۔۔۔۔

جناب سپیکر: ابھی کوسچن پہ اتنا لمبا ڈیبیٹ ہم یہاں نہیں کرا سکتے تو بعد میں آپ چیمبر میں آ جائیں گے، آپ کے ساتھ بیٹھ جائیں گے۔

Mr. Khushdil Khan Advocate (Deputy Speaker): Thank you very much.

محترمہ شازیہ اورنگزیب: دا ، It should come on the record ځکه چه لیډر آف دی هاؤس دلته کښې ناست دے ، This is very genuine problem, مونږه ټول ایم پی ایز لګیا یو دا Face کوؤجی۔ هغه چه کوم فرنټیئر هاؤس اسلام آباد دے ، د ایم پی ایز د پاره هلته کښې رومز نه وی، We feel so insulting چه مونږه لاړ شو۔ یو خو چه جی مونږه بکنګ کوؤ، بکنګ نه ملاویږی۔ هر ځل به دا وئیلے کیږی چه جی د چیف منسټر صاحب سره سټاف راغلے دے ، ځائے نشته دے ، ګورنر صاحب سره سټاف راغلے دے ، ځائے نشته دے ، د سپیکر صاحب میلمانه دی، ځائے نشته دے۔ خبره دا ده جی چه کوم پریویلجز دی جی، (تالیاں) چه کوم پریویلجز دی، دا پریویلجز جی مونږ ټول ایم پی ایز یو، We should not forget that we are all MPAs، هغه خبره ده چه که نن دا ورځ ده کیدے شی چه سبا هم په دے سیټونو باندے مونږه تاسو ټول یو ځائے ناست یو خو نن دا فیصله اوکړئ د فرنټیئر هاؤس اسلام آباد د پاره، د ایم پی ایز د پاره 20/30 rooms د داسے وی، 30 rooms چه هغه مونږه کله هم بکنګ کول غواړو چه مونږ ته Available وی ځکه چه هر ځل ته زۀ بکنګ کوم نو ما ته د بل طرف نه Message راشی چه جی شازیه اورنګزیب خو هره دویمه ورځ باندے راځی۔ It's not their problem، زما میټنګز وی، زۀ به ځم، زۀ به راځم، دا د هغوی پرابلم نه دے جی او بله دا خبره ده چه هغه ځائے کښې سټاف ډیر کم دے ، هلته د سټاف زیات کړے شی۔ د هغوی تنخواه ګانے د زیاتے کړے شی چه هغوی انټرسټ اخلی، هغوی کار کوی۔ ډیر په ګنده حالا تو کښې دی چه هلته کښې مونږه خپله بے عزتی ګنړو په هغه کمرو کښې ایساریدل خو ما وئیل جی I would bring it on the record and I want to request the Leader of House that he should take initiative او نن د دا فیصله جی مونږ ته واوروی چه زمونږ د پاره به 30

rooms هلته کښې مختص کیږي۔ (تالیاں) ځکه چه هلته کښې چیف منسټر صاحب، سپیکر صاحب، نور منسټرز د پاره خو دا پریویلج شته دے چه د هغوی د پاره کمرے بیلے شوی دی خو ایم پی ایز عاجزان ځان ته ټنټ نه شی لګولے او 30 rooms د جی د اسمبلۍ د پاره بالکل بیلے شی۔

جناب سپیکر: لیڈر آف دی ہاؤس سے گزارش ہے کہ وہ کچھ اس سلسلے میں مدد فرمائیں کیونکہ کامن انٹرسٹ کی بات ہے، سب ڈسک بجا رہے ہیں۔ (تالیاں) ابھی لیڈر آف دی ہاؤس آپ کو Assurance دے رہے ہیں۔آپ سب بیٹھ جائیں،بیٹھ جائیے بی بی۔

Mrs. Shazia Aurangzeb Khan: Thank you.

وزیر اعلیٰ: ډیره مهربانی محترم سپیکر صاحب او ډیر مشکور یم د آنریبل ایم پی اے چه یو ډیر Important issue ئے په دے هاؤس کښې نن Raise کړه او وقتاً فوقتاً ما ته هم د مختلف ایم پی ایز د طرفه دا شکایات راغی چه جی مونږ ته هلته رومز نه ملاویږي۔ زهٔ به یو ریکویسټ په دے حواله باندے اوکړمه چه بعض اوقات مونږ پخپله هم په دے پرابلم کښې لګیا یو Contribute کوؤ، زمونږه بعضے آنریبل ممبرز چه کوم دی، هغوی په خپل نوم باندے بکنګ اوکړي او هلته کښې بیا هغوی پخپله موجود نه وی، د هغوی په ځائے باندے نور خلق چه څوک هغوی لیږلے وی یا چه څوک ئے Recommend کړے وی، هغوی هلته کښې وی۔ په هغه وجه باندے هم مونږ ته یو ډیر لوئے پرابلم راپیښ دے نن۔ تر څو پورے چه دوئ د چیف منسټر د سټاف خبره اوکړه نو د چیف منسټر د سټاف د پاره خو خپلے کمرے دی هلته خو حق بالکل ړومبنے د ایم پی ایز دے او زهٔ ډائریکټیوز هم په دے موقع هغوی ته ایشو کوم چه First priorities د ایم پی ایز له ورکړی۔ (تالیاں) چه قطعاً دا قسم شکایا ت دوباره را نه شی چه ایم پی ایز ځان له کمره غوښتله او هغوی ته کمره ملاؤ نه شوه۔ I assure you, Inshahallah you will be getting your rooms, if you have any problems, you can always tell me. دا سے پرابلم به بیا نه راځی انشاء اللّه۔ (تالیاں)

Mr. Speaker: Thank You. Question No. 23, Dr. Zakirullah Khan Sahib, please.

* 23 _ ڈاکٹر ذاکراللہ خان: کیاوزیرآبکاری ومحصولات ازراہ کرم ارشادفرمائیں گے کہ:

(ا) آیا یہ درست ہے کہ رولز کے مطابق صوبہ سرحد میں دخول (Entrance) اور خروج (Exit) پر تمباکو ٹیکس وصول کیا جاتا ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو صوبہ سرحد میں جن مقامات پر تمباکو ٹیکس وصول کیا جاتا ہے، تمام مقامات کے نام اور ٹیکس کی شرح، نیز گزشتہ پانچ سالوں میں تمباکو سے وصول شدہ ٹیکس کی تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): (ا) قواعد کے مطابق تمباکو ترقیاتی سیس صوبے کے دخول و خروج مقامات کے علاوہ ری ڈرائنگ سنٹرز / سیگریٹ ساز کارخانوں اور جہاں حکومت موزوں سمجھے، وہاں سے وصول کیا جاتا ہے۔

(ب) تمباکو سیس کی وصولی کیلئے حکومت نے ری ڈرائنگ پلانٹس، سیگریٹ ساز کارخانوں اور صوبے میں مختص داخلی و خارجی مقامات کے علاوہ جہاں حکومت مناسب سمجھے، چیک پوسٹ قائم کی جا سکتی ہیں۔ مالی سال 08-2007 بمقام تھاکوٹ، باڑیاں مری روڈ، جھنڈیال، فاروقیہ سیمنٹ فیکٹری، جھاری کس، خیر آباد پل، پشتہ خرہ، کارخانوں مارکیٹ، خوشحال گڑھ، درہ تنگ، حاجی زئی پل، شبقدر، غازی میں پنجاب کی سرحد پر، رزمک اور ڈیرہ دریا خان پل پر چیک پوسٹیں قائم کی گئی تھیں۔ سیس کی شرح اور گزشتہ پانچ سالوں میں تمباکو سے وصول شدہ سیس کی تفصیل درج ذیل ہے:

تمباکو ترقیاتی سیس کی شرح

1- ورجینا تمباکو (جس میں فلوکیورڈ برلے اور ڈارک ایئرکیورڈ) 2روپے فی کلوگرام

2- سفید پتہ، رسٹیکا تمباکو بمعہ خاکہ، کرہ اور روتھ میڈ آف مین سٹیک (ڈنڈی) اور سٹم شدہ تمباکو ایک روپے فی کلوگرام۔

3- سنف نسوار میں استعمال ہونے والا تمباکو کا پتہ 70 پیسے فی کلوگرام

گزشتہ پانچ سالوں میں وصول کئے گئے تمباکو ترقیاتی سیس کی تفصیل

نمبر شمار	مالی سال	تمباکو ترقیاتی سیس کی وصولی
1	2002-03	57.551
2	2003-04	119.450
3	2004-05	219.274
4	2005-06	313.382
5	2006-07	221.120

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب، د دے تمباکو د ټیکس دا خبرہ ډیرہ د وختی نہ راروانہ دہ او د دے اسمبلئ پہ فلور باندے پہ یو ټائم کښں منسٹر صاحب چہ کوم د ایکسائز اینډ ټیکسیشن وو، نو هغہ اعلان اوکړو چہ with in the Province بہ دا ټیکس نہ وی او دا ټیکس بہ صرف پہ Exit او پہ Entrance باندے د صوبے اغستے کیږی۔ بیا جی لکہ دا د هغے هغہ ټول ریکارډ زما سرہ دلتہ موجود پروت دے۔ د کوم سوال چہ دوئ دا جواب راکړے دے نو دا وائی چہ دخول خروج پہ دے مقامات "ری ڈرائنگ سنٹرز، سیگریٹ ساز کارخانوں اور جہاں حکومت موزوں سمجھے"، یو طرف تہ ئے جی فیصلہ کړے دہ چہ پہ صوبہ کښں بہ دننہ ټیکس نہ اغستے کیږی، نو زۀ دا وایم جی چہ د یو پهاټک ذکر پکښں دوئ هډو د سرہ کړے نہ دے او څہ داسے دی چہ Within the Province دی، د درگئی پہ مقام باندے دا ټیکس اغستے کیږی او دا د لسو کالو نہ ما تہ پتہ دہ چہ هلتہ خلق ناست دی او ټیکس اغستے کیږی۔ د یو گاډی نہ جی د تمباکو د یو ټرک نہ د پندرہ هزار روپو پورے، د دس نہ د پندرہ هزار روپو پورے د کے جی پہ حساب باندے هغہ ټیکس اغستے کیږی۔ د دوئ سرہ پہ ریکارډ باندے هډو پهاټک نشتہ۔ زۀ دا وایم چہ یو نیم لاکھ روپئ چہ کم از کم د یوے ورځے اغستے کیږی، Tax collection کیږی او دلتہ گورنمنټ تہ پتہ هم نشتہ چہ هلتہ پهاټک شتہ او دا د کلہ نہ راروان دے؟ دا د 'آج' اخبار دا کټینگ زما سرہ دے، دا 17 ستمبر 2004 پہ هغہ تیر سیشن کښں ما یو سوال پیش کړے وو، بیا د تیر منسٹر هم جواب راسرہ دے "داخلی اور خارجی پوائنٹس" او د دے نہ علاوہ بہ ټیکس نہ اغستے کیږی نو نن هم اغستے کیږی او دا پرونی چالانونہ ما هم راغوختی دی۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا څوک کنټریکټر اخلی، Collect کوی دا فیس؟

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: زۀ جی هم د دے تپوس کول غواړم۔ کہ دا د حکومت خزانے تہ ځی نو زۀ وایم چہ ډیرہ ښہ خبرہ دہ، زمونږ د صوبے خزانے تہ راځی خو فرض کړہ دا د ټهیکیدار او د یو کس دوہ جیبونو تہ تلل غواړی، ځی او خلق دلتہ لوټلے کیږی او د دے تپوس نہ کوؤ نو دا بہ آخر کوم حد تہ دا خبرہ رسی؟ زۀ وایمہ چہ جی دا ډیرہ زیاتہ یو اهم ایشو دہ او دا منسٹر صاحب تہ کہ پہ دیکښں معلومات

اوس ورکړے شوی وی او ټهیک ټهاک معلومات وی خو خبره صحیح ده، که نه په دیکښ د تحقیق ضرورت دے او دا تاسو متعلقه سټینډنګ کمیټۍ ته حواله کړئ جی۔

جناب سپیکر: جی، عبدالاکبر خان صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! اگر آپ جواب (ب) میں دیکھیں تو انہوں نے کہا ہے، مقامات دیئے ہیں کہ ان مقامات پر یہ ٹیکس وصول کیا جائے گا اور یہ وہ مقامات ہیں جو صوبے سے باہر جو Exit points ہیں ادھر جاتے ہیں، ایک۔ دوسری بات یہ ہے کہ اس کے علاوہ کارخانوں اور پراسسنگ کے جو پلانٹس ہیں، ان پر یہ ٹیکس وہاں بھی لاگو ہے۔ کیا حکومت یہ بتا سکتی ہے کہ ان مقامات کے علاوہ اور پراسسنگ اور جو کارخانے ہیں، ان کے علاوہ وہاں کوئی بھی ٹیکس لینا اصولی طور پر، قانونی طور پر اور اخلاقی طور پر صحیح ہے؟ اگر وہ صحیح نہیں تو پھر آپ ایسی جگھوں پر ٹیکس کیسے وصول کر سکتے ہیں کہ وہ آپ کے اس میں نہیں ہیں؟

جناب سپیکر: ممبر صاحب (جناب شاہ حسین خان، ایم پی اے، سے مخاطب ہو کر)، آپ دوسری سیٹ پر بیٹھ جائیں۔ خیر ہے اس کو چھوڑ دیں، دوسری سیٹ پہ بیٹھ جائیں۔ Minister concerned, to please reply.

وزیر برائے آبکاری و محاصل: شکریه، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر، په دیکښ چه دا کوم ځایونه Mention شوی دی د ټیکس د Collection د پاره، نو دا بالکل صحیح دی او ښو پورے چه دا خبره ده د ټیکس او زما آنریبل ممبر، چه دا کوم رسیدونه دوئ سره دی که Kindly دا مونږ ته را کړی، مونږ به د دے انکوائری او کړو، Otherwise دا ټیکس چه کوم دے، د ټوبیکو بورډ چه کوم Contractor وی جی، د ټیکس Contractor، هغه سره وی، هغه دا ټیکس وصول کوی او که په دیکښ Irregularity کیږی لګیا ده، د هغے به بالکل نوټس اخلو۔ Concerned ممبر مونږ سره کښینی جی چه څه رنګه د دوئ تسلی کیږی، د هغے مطابق به انشاء الله ایکشن اخلو۔

جناب سپیکر: جی، ڈاکٹر صاحب۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: زهٔ خو جی لکه د منسټر صاحب دے خبرے سره اتفاق نه کوم۔ زهٔ د ربانی صاحب سره دلته ناست وومه جی او دا ما په هغه باندے پریویلج موشن دے تیره اسمبلۍ کښ په سیشن کښ پیش کړے وو خو زهٔ په هغے کښ کامیاب نه

شومه چه دا ټیکس ختم شی۔ اوس د دوئ سره بیا دلته څنګه کښینمه چه لکه دا ټیکس به دے را ته ختم کړی؟ دا زما پریویلج موشن دے او دا د هغه د اسمبلئ بیانات دی چه Within the Province به نه وی۔ که دا درګئ Within the Province نه وی او د صوابئ نه بتخیلے ته او یا مینګورے ته د تمباکو ټرک ځی او د هغے نه دس پندره هزار روپئ اغستے کیږی په غیر قانونی طریقه باندے نو زهٔ خو دا وایمه جی چه په دیکښ د تحقیق ضرورت دے او متعلقه سټینډنګ کمیټئ ته دا تاسو حواله کړئ، زهٔ ورته دا Proof هلته پیش کولے شم ټول او دا د یو ساعت خبره نه ده جی۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! اس میں یہ جو ٹیکس لگایا گیا تھا ٹوبیکو سیس، اس کا بنیادی مقصد یہ تھا کہ صوبے میں سے جو باہر تک ٹوبیکو جاتا ہے، اس پر دو روپے ٹیکس فی کلو وصول ہو گا تو یہ ایک طرف صوبے کے Resources میں اضافہ ہو گا اور دوسری طرف جو کارخانہ دار ہے، ان کو صوبہ سرحد میں ٹوبیکو ارزاں قیمت پر، سستی قیمت پر ملے گا بمقابلہ باہر کے تو وہ یہاں پر آئیں گے۔ اب جناب سپیکر، حکومت نے جو نام دیئے ہیں، بالکل بیشک یہ صحیح ہے کہ یہ Exit points ہیں کہ جو صوبے سے باہر ٹوبیکو جاتا ہے، اس پر لگایا جاتا ہے۔ دوسری بات جناب سپیکر، جو کارخانے یا جو پراسسنگ پلانٹس ہیں، وہ بھی صحیح ہیں کیونکہ وہ یہاں پر بھی پراسس کرتے ہیں ٹوبیکو کو لیکن اس کے علاوہ جہاں پر بھی یہ ٹیکس لیا جاتا ہے، ان مقامات کے علاوہ اور کارخانوں اور ری پراسسنگ پلانٹس کے علاوہ جہاں پر بھی یہ ٹیکس لیا جاتا ہے جناب سپیکر، حکومت واضح اعلان کرے کہ وہ غیر قانونی ہے اور وہ غلط ہے اور جو بھی اس طرح ٹیکس لے گا، خواہ وہ ٹھیکیدار ہو یا جو بھی ہو، وہ ٹیکس لے گا جو حکومت کی دی ہوئی جگہوں کے علاوہ ہو، وہ غیر قانونی تصور ہو گا اور لوگوں کو پیغام دے دیں کہ وہ نہ دیں۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

سید محمد علی شاہ باچا: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: باچا صاحب ته موقع ورکړئ جی، باچا جی، ستاسو خو په دیکښ کال اټینشن هم راروان وو کنه۔

سید محمد علی شاہ باچا: کال اټینشن هم دے جی خو دیکښ صرف یو دغه ایډ کول غواړم جی چه دا ټیکس چه کوم دے جی، دا په درګئ کښ هم لګیدلے دے او ملاکنډ

زمونږ ټيکس فری زون دے جی نو هلته خو هډو د دے جواز نه پيدا کيږی چه په ملاکنډ کښې زمونږ نه دا ټيکس واخلی جی۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

وزیر آبکاری و محاصل: Actually جی دا ټيکس چه کله د ملاکنډ نه راځی نو هغلته ټيکس وصولی کيږی خو Any how زهٔ خو دے آنريبل ممبرانو ته دا يقين دهانی ورکوم چه اوس د Previous government خو مونږ Responsible نه يو خو زهٔ دا Assure کوم چه کومه خبره په فلور، انشاءالله هغه به کيږی Otherwise زهٔ بيا هم دوئ سره اتفاق کوم چه هغه د کميټئ ته حواله کړے شی۔

Mr. Speaker: So it is referred to the Standing Committee. Thank you. Question No. 89, Dr. Zakirullah Khan Sahib.

* 89 _ ڈاکٹر ذاکراللہ خان: کیاوزیرآبکاری ومحاصل ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف)آیا یہ درست ہے کہ صوبہ سرحد میں تمباکوڈیویلپمنٹ سیس باقاعدگی سے وصول کیاجارہاہے؛

(ب)آیا یہ بھی درست ہے کہ حکومت کے واضح احکامات کی روشنی میں مذکورہ رقم پیداواری اضلاع اور تحصیلوں میں خرچ ہوگی اور وہاں کے زمینداروں کے مسائل حل کروانے کیلئے ترقیاتی کام کروائے جائیں گے؛

(ج)اگر(الف)اور(ب)کے جوابات اثبات میں ہوں تو:

(i) جون2008ءتک کل کتنی رقم تمباکوسیس کی مد میں موجودہے؛

(ii) مذکورہ رقم کی تقسیم کس طرح ہوئی، نیزاب تک کن کن اضلاع میں کتنی رقم خرچ کی جاچکی ہےاور اگر خرچ نہیں ہوئی ہے تو وجوہات بتائی جائیں؟

وزیرآبکاری ومحاصل: (الف)درست ہے۔

(ب) قانون کے مطابق سیس مندرجہ ذیل مقاصد کیلئے استعمال کیاجاسکتاہے:

1۔صوبے کے تمباکو کاشت کرنے والے علاقوں میں واقع سڑکوں، شاہراہوں کی مرمت و دیکھ بھال اور پودوں کی خصوصی حفاظت۔

2۔دوسرے امور جن سے صوبے میں تمباکو کی پیداوار میں اضافہ ہوسکے۔

3۔ایسے وضع کردہ طریقہ کار جس سے صوبے میں بنیادی ڈھانچے کی دیکھ بھال اور ترقی ممکن ہو۔

(ج) (i) محکمہ آبکاری و محاصل نے جولائی 1999ء سے مئی 2008ء تک تمباکو ترقیاتی سیس کی مد میں وصولی کا شیڈول درج ذیل ہے:

(ii) حکومت نے تمباکو ترقیاتی سیس کی رقم کی تقسیم کا طریقہ کار تمباکو ترقیاتی سیس کے استعمال رولز 2007ء میں وضع کیا ہوا ہے۔ محکمہ آبکاری و محاصل کا کام تمباکو ترقیاتی سیس کی وصولی ہے جبکہ سیس خرچ کرنے کے متعلق حساب کتاب محکمہ خزانہ کی ذمہ داری ہے۔

مالی سال 2000-1999 سے 08-2007 تک وصول کئے گئے تمباکو ترقیاتی سیس کی تفصیل

نمبر شمار	مالی سال	تمباکو ترقیاتی سیس کی وصولی
1	1999-2000	40.494
2	2000-01	51.341
3	2001-02	53.64
4	2002-03	57.551
5	2003-04	119.450
6	2004-05	219.274
7	2005-06	313.382
8	2006-07	221.120
9	2007-08	207.500

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب، په دے باندے ډیره زیاته اوږده خبره نه کوم خو که د دغے سره دا هم شامل کړئ تاسو، د یو نیچر خبره ده او یو ځائے به کمیټئ کښې به پرے بحث اوشي۔ که تاسو لږ دا دغه اوګورئ آخر کښې جي، دا 1226.197 ملین روپۍ په دے کالونو کښې دا Tax collection شوے دے۔ زهٔ دا تپوس کومه چه که اوس په هغه ځایونو کښې دا لګول دي، دلته قانون پاس شوے دے چه کوم ځائے کښې دا تمباکو پیدا کیږي، دا به هم په هغه اضلاع کښې لګي۔ تر اوسه پورے زهٔ دا نه شم وئیلے چه که یو پیسه پکښې لګیدلے وي ځکه چه زمونږ په نوم پکښې هم ډائریکټوز ایشو شوے دي او بیا هغه پیسے هغه ځایونو ته د دے مقاصدو د پاره، دا کوم چه دوئ بیان کړے دي، نه دي تلي نو دا Tax collection دلته کیږي او خزانے ته دا پیسے راځي او تر اوسه پورے د دے نه په هغه علاقو کښې چه کوم تمباکو پیدا کوي، Growers دي، هغوی ته هیڅ سهولیات د دے نه نه دي ورکړے شوي، نو دا خبره هم په زیاتی باندے مبنی ده نو زهٔ چیف منسټر صاحب ته سوال کومه چه کوم ځائے کښې حق جوړیږي، د قانون

مطابق د هغه پیسو د دوئ سمدستی ډائریکټوز ایشو کوی او د هغه ایم پی ایز په Recommendation باندے د هلته د روډونو یا د نور ډیویلپمنټ کوم کارونه دی، هغه د پکښ سر ته او رسوی جی۔

Mr. Speaker: Jee, Minister concerned.

وزیر آبکاری و محاصل: جناب سپیکر، آنریبل ممبر چه کوم کوئسچن کړے دے جی، په هغه سلسله کښ عرض دا دے چه یو خو لکه زمونږه ډیپارټمنټ چه دے ایکسائز اینډ ټیکسیشن، د دے کار خو صرف د Tax collection دے، دا ټیکس چه په کوم مد کښ لګی، هغه بیا د فنانس ډیپارټمنټ والا ذمه وار وی جی۔ مونږ خو لکه ټیکس Collect کوؤ او فنانس ډیپارټمنټ ته جی لاړ شی نو دا کوئسچن د بیا د فنانس ډیپارټمنټ نه اوکړے شی چه دا پیسے په کوم مد کښ لګی؟ Any how لکه مونږه اوس یو کمیټی چه څه رولز دی، د هغے مطابق جوړو لګیا یو، سی ایم صاحب به د هغه کمیټئ چیئرمین وی جی او په هغے کښ چه کومو علاقو کښ تمباکو کیږی، د هغه Concerned area نه یو ایم پی اے به پکښ ممبر هم وی او د هغوی به بیا اجلاس زر تر زره اوشی چه په هغے کښ به بیا دا Decide شی چه کومو علاقو کښ تمباکو کیږی، د Percentage مطابق به هغه علاقو ته دا فنډ ځی جی۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: جی عبد الاکبر خان صاحب، دا مخکښ به د وئیلے وو کنه چه په یو ځائے ئے جواب درکړے وے۔

جناب عبدالاکبر خان: نه دا زما بل نیچر کوئسچن دے۔۔۔۔

جناب سپیکر: بنه بل دے؟ اووایه جی۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! ایک Specific Taxation ہوتا ہے، ایک جنرل ٹیکسیشن ہوتا ہے۔ جنرل ٹیکسیشن حکومت وصول کرتی ہے، جہاں پر بھی وہ لگانا چاہتی ہے، لگاتی ہے۔ ایک Specific Taxation، جو لاء بنتا ہے، اس کے تحت جو ٹیکس وصول کیا جاتا ہے، اس میں یہ لکھا جاتا ہے کہ یہ ان علاقوں میں استعمال ہوگا جہاں پر، مثال کے طور پر ٹوبیکو، منرل، گنا یا جو بھی چیز، یہ Specific Taxation ہے۔ اب Specific Taxation ان لوگوں سے لی جاتی ہے جو کاشتکار ہیں، جو تمباکو

کاشت کرتے ہیں اور جولاء ہے، اس میں لکھا ہے کہ یہ ان علاقوں پر استعمال ہو گی کہ جن علاقوں میں ٹوبیکو کاشت کی جائے گی۔ ہم وزیر صاحب سے اور کچھ نہیں کہتے، ہم صرف یہ مطالبہ کرتے ہیں کہ کیا حکومت، اس قانون کے تحت جو بھی ٹیکس وصول ہو گا، انہی علاقوں میں لگانا چاہیئے، ان پر لگائے گی یا کہ کسی اور جگہ کو جائے گی؟

<u>وزیر آبکاری و محاصل:</u> جناب سپیکر، دا کمیټۍ ته چه لاړ شی، هلته جواب به د رکړو انشاء الله تعالیٰ۔

<u>جناب سپیکر:</u> ځه ټهیک شو، بیا هغے کښ به ټول جواب ورکړئ۔ کوئسچن نمبر 68، جناب عتیق الرحمان صاحب۔

* 68 _ <u>جناب عتیق الرحمان:</u> کیا وزیر خوراک از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع ہنگو میں چار فلور ملز چالو حالت میں ہیں;

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ فلور ملز کو پورا کوٹہ مل رہا ہے;

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ آٹے کی تقسیم ڈی سی او خود کرتا ہے;

(د) اگر (ا) تا (ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آٹے کی تقسیم کس کی مرضی سے اور کہاں کہاں کی گئی ہے، گزشتہ دو مہینوں (مارچ واپریل) کی تفصیل فراہم کی جائے؟

<u>جناب محمد شجاع خان (وزیر خوراک):</u> (ا) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں۔

(ج) ضلع میں آٹا کی تقسیم متعلقہ پٹواری اور سیکرٹری یونین کونسل کے ذریعے 19 یونین کونسلوں میں برابری کی بنیاد پر ہو رہی ہے جن کی مانیٹرنگ کیلئے تحصیل سطح پر کمیٹیاں تشکیل کی گئی ہیں۔

(د) ابتداء میں آٹے کی تقسیم یونین کونسل ناظم، نائب ناظم، کونسلر اور علاقہ مشران پر مشتمل کمیٹیوں کے ذریعے شروع کی گئی، تاہم تنازعات کی وجہ سے بعد میں آٹے کی تقسیم حلقہ پٹواری اور سیکرٹری یونین کونسل کے ذریعے شروع کی گئی۔ اس دوران جب آٹا بحران میں کمی واقع ہوئی تو آٹے کی تقسیم لائسنس یافتہ ڈیلر کے ذریعے شروع کی گئی۔ 14 اپریل 2008 کے بعد وزیر خوراک کی ہدایت پر آٹے کی تقسیم ممبران اسمبلی کی مرضی کے مطابق کرنے کا فیصلہ کیا گیا جس کیلئے ضلعی انتظامیہ نے ممبران اسمبلی سے رابطہ کیا اور ان کے کہنے کے مطابق ان کی تشکیل کردہ کمیٹیوں کے ذریعے آٹا تقسیم کرنے کا سلسلہ شروع کیا گیا۔

بعض جگہوں پر اس میں تنازعات پیدا ہوئے جن کو حل کرنے کیلئے وزیر اعلیٰ سرحد کے مشیر کے دفتر میں بھی اجلاس ہوا جس کے فیصلے کے مطابق ایک دن آٹے کی تقسیم ممبر صوبائی اسمبلی پی ایف 42 کے نامزد کمیٹی کے ذریعے جبکہ دوسرے روز ممبر قومی اسمبلی حلقہ این اے 10 کے نامزد کردہ کمیٹیوں کے ذریعے ہونا قرار پائی، تاہم میٹنگ کے ایک روز بعد ممبر صوبائی اسمبلی پی ایف 42 نے مطلع کیا کہ ان کو یہ فیصلہ بھی منظور نہیں اور تقسیم صرف ان کی نامزد کمیٹیاں کریں گی۔ اس طرح آٹے کی تقسیم کا تنازعہ برقرار رہا۔

ضلعی انتظامیہ نے مندرجہ بالا حالات کو مد نظر رکھتے ہوئے اور کسی ناخوشگوار صورتحال سے بچنے کیلئے یہ فیصلہ کیا کہ آٹے کی تقسیم سرکاری اہلکاروں کے ذریعے کی جائے اور اس بات کو یقینی بنایا جائے کہ فلور ملوں کو جو گندم فراہم ہو، اس کے مطابق فلور ملز آٹا فراہم کریں جس کی نگرانی سرکاری اہلکار کرتے رہیں۔ اس کے مانیٹرنگ کیلئے سرکاری اہلکاروں کی ہر مل پر ڈیوٹی لگائی گئی جبکہ آٹے کی تقسیم کیلئے حلقہ پٹواری اور سیکرٹری یونین کونسل بذریعہ ڈی آر او روزانہ تقسیم کے ذمہ وار ٹھہرائے گئے۔

<u>جناب عتیق الرحمان:</u> مطمئن یم جی۔ (تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> تھینک یو، شکریہ چہ د غنی خان ځوئے مطمئن شو۔ Question No. 122, Syed Qalb-e-Hasan Sahib, MPA. The Member is on leave, so it is kept pending till his presence over here. Question No. 98, Shazia Tehmash, she is also on leave and this is also kept pending. جی ممبر صاحب، آپ کیا کہنا چاہتے ہیں؟ کشور کمار۔

<u>جناب کشور کمار:</u> تھینک یو۔ میں وزیر اعلیٰ صاحب کی تھوڑی توجہ چاہوں گا۔ جناب میرا تعلق ڈی آئی خان سے ہے اور ڈی آئی خان میں تیسرا روز ہے کہ سارے بازار بند ہیں، لوگ گھروں میں محصور ہیں۔ حالات ایسے کچھ بنے ہوئے ہیں کہ بہت زیادہ پرابلمز Create ہو رہے ہیں، لوگ شہر کا رخ نہیں کر رہے۔ یہ پچھلے پندرہ بیس دن سے ایسا تسلسل چل رہا ہے کہ کبھی اہل تشیع کا قتل ہو رہا ہے اور کبھی اہل سنت کا قتل ہو رہا ہے۔ یہ کب تھمے گا، کب رکے گا؟ پچھلے تین دن سے بالکل کرفیو کا سماں ہے ڈی آئی خان میں، لوگ باہر نہیں آ رہے ہیں۔ میں سپیشل ریکویسٹ کرتا ہوں آپ سے کہ اس کا فوری نوٹس لیا جائے اور امن وامان کو فوری طور پر بحال کیا جائے تاکہ لوگ جو گھبرائے ہوئے ہیں، غمزدہ ہیں، ان کا کوئی سد باب کیا جا سکے۔ سپیشل ریکویسٹ کرتا ہوں کہ ڈی آئی خان بہت Important شہر ہے اس صوبے کا، تمام سروسز پنجاب، سندھ، بلوچستان، سب کو وہاں ہی سے نکلتی ہیں لیکن باہر سے کوئی گاڑی، کوئی بندہ نہیں آ رہا۔ سپیشل

ریکویسٹ کرتا ہوں کہ اس پہ آپ فوری ایکشن لیں اور ڈی آئی خان کا امن بحال کریں۔ دوسرا جناب، میں وزیر بلدیات صاحب سے ریکویسٹ کروں گا کہ ہمارے ٹی ایم اے میں فائر بریگیڈ نہیں ہے۔ایک تو ہے اور وہ اتنی بری حالت میں ہے، ابھی پچھلے دو Sunday پہلے کی بات ہے، پندرہ دن پہلے کی کہ ڈی آئی خان میں ایک دکان ہے 'کراچی پینٹنگ ڈینٹنگ'، وہاں آگ لگی تھی، یقین کریں اتنا بڑا ضلع ہے اور ہمارے ٹی ایم اے کے پاس فائر بریگیڈ نہیں ہے، بھکر سے ہمیں منگوانی پڑی۔جب بھکر سے یہاں گاڑی آئی تب تک وہ دکان جل کر راکھ ہو چکی تھی، کروڑوں روپے اس کا نقصان ہو چکا تھا تو سپیشل ریکویسٹ کرتا ہوں کہ ہمارے ٹی ایم اے کو فوری طور پر فائر بریگیڈ دی جائے۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> کشور کمار صاحب، کشور صاحب، یہ لاء اینڈ آرڈر پہ بعد میں وہ آرہا ہے، یہ آپ کی باتیں نوٹ ہو گئیں، اس کا Reply اس میں آئے گا۔۔۔۔۔

<u>جناب کشور کمار:</u> ٹھیک ہے۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> آپ کال اٹینشن، ایک پوائنٹ Raise کیا کریں، اتنی جنرل ڈسکشن میں آپ نہ جائیں۔۔۔

<u>جناب کشور کمار:</u> دونوں Important ہیں اسلئے۔

اراکین کی رخصت

<u>جناب سپیکر:</u> شکریہ۔ معزز اراکین کی طرف سے رخصت کی درخواستیں، ان معزز اراکین اسمبلی نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں: جناب محمد ظاہر شاہ صاحب، ایم پی اے، نے 21-08-2008 کیلئے؛ جناب سید قلب حسن صاحب، ایم پی اے، نے 21-08-2008 کیلئے؛ جناب وجیہہ الزمان صاحب، ایم پی اے، نے 21-8-2008 تا اختتام اجلاس کیلئے اور جناب امجد خان آفریدی صاحب، منسٹر ہاؤسنگ، نے بھی 21-8-2008، یعنی آج کیلئے تو Is it the desire of the House that leave may be granted?

<u>Mr. Speaker:</u> The leave is granted.

مسئلہ استحقاق

<u>Mr. Speaker:</u> Item No. 5. 'Privilege Motions'. Mrs. Noor Sahar MPA, to please move her Privilege Motion No. 11 in the House. Mrs. .Noor Sahar, please.

<u>محترمہ نور سحر:</u> شکریہ، سپیکر صاحب۔ تمام معزز ممبران اسمبلی کو جملہ عائد کردہ ٹیکس ٹول پلازوں پر قانون کے مطابق معاف کیا گیا ہے لیکن اس کے باوجود موٹروے کے ٹول پلازہ پر صوبائی اسمبلی کے ممبران

سے ٹول پلازہ ٹیکس وصول کیا جاتا ہے۔ معزز ایوان سے استدعا ہے کہ اس حوالے سے آج اس کی ضروری وضاحت کی جائے کہ آیا یہ ٹیکس معاف ہے کہ نہیں، نیز متعلقہ عملے سے جواب طلبی ہو کہ کیوں قانون کی پاسداری نہیں کرتے اور ممبران سے ٹیکس وصول کرتے ہیں؟

جناب سپیکر: منسٹر صاحب، بشیر بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور {سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی)}: جناب سپیکر صاحب، څنگه چه دوئ دا خبره اوکړله، دا موټر وے چه دے، دے باندے هر څوک به ټیکس ورکوی، دا هیڅ زمونږه استحقاق نه جوړیږی، باقی زمونږه د صوبے چه کوم ټیکسونه دی، څنگه دا نوښار شو، هغه ټیکسونه چه دی، هغه ایم پی ایز نه ورکوی، نو ټهیک ده خو موټر وے چه دے، دے باندے هر څوک چه تیریږی، هغه به خا مخا ټیکس ورکوی۔ د هغوی د حکومت قانون دے چه دیکښ مونږ ترمیم نه شو کولے۔

Mr. Speaker: Ji Bibi, satisfied or not?

محترمہ نور سحر: سر، یہ رولز جو ہمیں دیئے گئے ہیں، اس میں جو بتایا گیا ہے تو اس میں تو وضاحت یہ نہیں ہے کہ عام یا موٹر وے کا، تو یہ بتایا گیا ہے کہ سارے ٹول ٹیکس معاف ہیں تو اگر یہ بک غلط ہے تو ہمیں پھر دوسری بک Provide کی جائے اور اگر یہ صحیح ہے تو اس کے مطابق کارروائی کی جائے۔

سینیئر وزیر (بلدیات): دے رولز کښ فرق شته سپیکر صاحب۔ دا ټول ټیکس، ټول ټول ټیکس چه دے، دا د صوبائی حکومت، خو دا رولز چه دی، دا د صوبائی حکومت د طرف نه جوړ دی۔ صوبه کښ چه کوم کار کیږی، هغه زمونږ ذمه داری ده، مرکز چه کومے فیصلے کوی، د هغے مونږ پابند یو سپیکر صاحب۔ په دے وجه باندے دا زمونږ رولز چه دی، هغے باندے Apply نه کیږی۔

جناب سپیکر: دا صحیح ده، د این ایچ اے لاندے دے۔ این ایچ اے د فیډرل گورنمنټ ده، نو زما خیال دے پراونشل گورنمنټ صرف سفارش کولے شی۔۔۔

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: جناب سپیکر!۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی تاسو، مخکښ به د وئیلی وو کنه چه د۔۔۔۔۔۔

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: سر، وہ تو بریف سٹیٹمنٹ ہو گئی نا، منسٹر صاحب کو سن لیا۔ میں سر، اس میں یہ کہنا چاہتا ہوں کہ اس میں ایک کنفیوژن ہے۔ جیسے ہماری بہن نے کہا کہ ہمارا جو ہے سر، It is an

Act of Parliament، پراونشل اسمبلی کا اور وہ جو ہے، وہ نوٹیفکیشن ہے۔ اگر فیڈرل لاء Exist کرتا ہے، پھر تو ٹھیک ہے ان کا جو لاء ہے، وہ Supersede کرے گا اور اگر Suppose یہاں پہ ایکٹ ہے اور وہاں پہ نوٹیفکیشن ہے تو پھر یہ Prevail کرے گا۔ جب تک وہ Jurisdiction ہمارے صوبے میں جائے گا تو ہمارا الاء Prevail کرے گا کیونکہ یہ آپ کی لیجسلیشن ہے، وہ صرف نوٹیفکیشن ہے۔ ابھی اس کی Clarity کے متعلق اگر آپ ان سے پوچھنا چاہیں تو میرے خیال میں بہتر ہو گا۔

<u>جناب سپیکر:</u> چلیں جی یہ پریولج کمیٹی کو ہم سپرد کر دیتے ہیں، ادھر پھر کوئی حل آپ نکالیں اس میں۔۔۔۔۔

<u>محترمہ نور سحر:</u> جناب سپیکر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> بس پریویلج کمیټۍ ته مو وا ستولو، بس هغے کښې بیا او کړئ کنه جی، هر څه ورکښې او کړئ۔

تحاریک التواء

<u>Mr. Speaker:</u> Item No. 6, 'Adjournment Motions'. Mr. Abdul Akbar Khan, MPA, to please move his adjournment motion No. 25 in the House. Mr. Abdul Akbar Khan, please.

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> شکریہ، جناب سپیکر۔ اسمبلی کی کارروائی روک کر اس مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے جو کہ صوبہ بھر میں بلدیاتی نظام میں خامیوں سے پیدا ہوئی ہے۔ جناب سپیکر، کارروائی روک کر بحث کی جائے اور ہمیں بلدیاتی نظام میں موجود خامیوں کو دور کرنے کیلئے اس میں ترامیم کرنے کی کوشش کی اجازت دی جائے۔

جناب سپیکر، میں سمجھتا ہوں کہ جو آرٹیکل 268 ہے اور پھر اس کا شیڈول 6 ہے، اس کے مطابق یہ صرف پریذیڈنٹ آف پاکستان کا Prerogative ہے کہ لوکل گورنمنٹ آرڈیننس میں جو Amendments وہ Approve کرتا ہے، وہی Amendments ابھی تک ہمارے اختیار میں نہیں ہیں چونکہ جو 17th amendment ہے، اس کے مطابق چھ سال کیلئے رکھا گیا تھا کہ چھ سال کے بعد کیونکہ یہ صوبائی سبجیکٹ ہے لیکن ہم سے لیا تھا پرویز مشرف نے، اب میں سمجھتا ہوں کہ چونکہ وہ نہیں ہے پاکستان کا صدر، تو ہمیں کوشش کرنی چاہیئے کہ اس میں جو خامیاں ہیں، وہ خامیاں دور کی جائیں اور کچھ Amendments بنا کے اوپر بھیجی جائیں تاکہ 268 کے تحت ہمیں اجازت دی جائے۔ میں

درخواست کروں گا منسٹر صاحب سے بھی کہ اس کو اگر کمیٹی کے حوالے کیا جائے تو پھر جو بھی ممبر یا حکومت یا بلدیاتی نظام میں جو دوسرے Stake holders ہیں، وہ اگر اس میں Amendments لانا چاہتے ہیں تو یہ سارا ایک پیکج بنا کر فیڈرل گورنمنٹ کو بھیج دیں اور وہاں سے پھر Concurrence لے کے یہاں پر ہم، اپنی جو اسمبلی ہے، اس میں قانون سازی کر سکیں۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب، بشیر بلور خان۔

سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): سپیکر صاحب۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان کا مائیک آن کریں۔

سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): زۀ د عبدالاکبر خان شکر گزار یمه چه دے اهم مسئلے ته ئے د حکومت توجه راوګرځوله، په فلور آف دی هاؤس ئے خبره اوکړه۔ سپیکر صاحب، دے باره کښې مونږ پهلا چه کیبنټ میټنګ اوشو نو دے باره کښې مونږ یو، چیف منسټر صاحب کیبنټ کمیټی جوړه کړه، هغے کښې زۀ ووم او زمونږه مشر رحیم داد خان هم وو۔ مونږ ټول ناست وو او دیکښې مونږ ډیر زیات کار کړے دے او زمونږه ریټائرډ چیف سیکرټری خالد عزیز، سیکرټری لاء، سیکرټری هوم او ورسره اعظم خان ایکس چیف سیکرټری، مونږ ټول ناست وو، دے باندے مونږ تقریباً ډیر کوشش هم اوکړو، یو لائحه عمل مو تیار کړو ورله۔ هغے نه پس فیډرل ګورنمنټ میټنګ اوکړو او د بلوچستان او زمونږ صوبے نه او سندھ نه او پنجاب نه هم منسټران صاحبان راغلی وو، سیکرټریان صاحبان هم راغلی وو، د هغوی متفقه دا خبره وه چه دیکښې Amendments پکار دی ولے چه دا داسے چه کوم هغوی جوړ کړے دے، دا بالکل Incomplete دے، دیکښې هغه ایکزیګټیو پاور هیڅ چا سره نشته، د 2001ء چه کوم دا آرډیننس دے، پریذیډنټ صاحب پاس کړے وو او حکم ئے کړے وو، بیا دا دومره بد قسمتی دا ده چه دا صوبائی خود مختارئ کښې هم Interference وو، هغوی ځان له ساتلے وو او شیډول 6 کښې تحفظ هم ورکړے وو۔ Even over and above from the parliament چه پارلیمنټ یو ایکټ جوړولے چه صدر به Permission ورکوی، نو دیکښې به مونږ Amendment کولے شو۔ نو په دے وجه باندے زمونږه ډیپارټمنټ لګیا دے، مونږ بیا یو کیبنټ، پوره کیبنټ میټنګ

ته بریفنگ هم ورکړے دے چه کوم مونږ لائحه عمل تیار کړے دے ، هغه کیبنټ پاس کړے دے ، هغه مونږ مرکزی حکومت ته لیږلے دے۔ مرکزی حکومت لګیا دے ، څلور واړه صوبے لګیا دی چه دا یو مونږ لائحه عمل جوړ کړو او هغه Amendment چه دے ، هغه مونږ پریذیډنټ ته ورکړو۔ اوسه پورے خو پریذیډنټ صاحب موجود وو نو اوس انشاءالله چه زمونږه خپل پریذیډنټ به راځی نو هغه باندے به مونږ دیکښ Amendment کوؤ۔ په دے ورله تسلی ورکوم که د دوئ دا کمیټی کښینی هم، مونږ ته انکار نشته خو مونږ Already دے باندے ډیر زیات کار کړے دے او دا مونږ خپل کاغذونه مرکزی حکومت ته هم استولی دی او مرکزی حکومت کښ هلته لګیا دی، څلور واړه صوبے ناستے دی، هغوی یو لائحه عمل جوړوی، نو انشاء الله چه هغه لائحه عمل جوړ شی او مونږ به بیا اسمبلئ ته، تاسو ته راوړو او تاسو نه به بیا Acceptance کوؤ نو بیا هغے ته۔۔۔۔۔

Mr. Speaker: Abdul Akbar Khan, please.

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر، څنګه چه منسټر صاحب خبره اوکړه چه حکومت په دے باندے کار کوی، ما ته په هغے باندے اعتراض نشته خو دا یواځے صرف د حکومت د دوه درے څلورو وزیرانو Inputs پکار نه دی دیکښ، که د آنریبل ممبر ز څه Inputs ورکول غواړی په دے Amendments کښ، زما بنیادی مقصد دا دے چه دوئ به هم ډیر زیات کوشش کوی، حکومت هم کوشش کوی چه دا ښه نه ښه کړی خو که هر څوک ممبران په دیکښ Inputs ورکول غواړی، دیکښ Amendments راوستل غواړی نو دا د ګورنمنټ اوپن اوساتی چه زمونږه پکښ هغه هم شامل کړے شی۔

جناب سپیکر: جی، بشیر بلور صاحب۔

سینیئر وزیر (بلدیات ودیہی ترقی): څنګه چه عبدالاکبر خان وائی، مونږ ته هیڅ اعتراض نشته نو دا ښه ده چه دا کمیټئ ته لاړ شی، نور به هم چهان بین اوشی چه مونږ دے ته لګیا یو چه مونږ یو ډرافټ تیار کړو نو انشاءالله بیا به مونږ هغه کمیټئ ته ورکړو او بیا به هغے کښ کښینو چه څنګه دوئ وائی، هغه شان به انشاءالله کوؤ۔ دا ټول پاکستان چه دے ، ټول منسټران چه دی، چیف منسټران صاحبانو

ټولو ما سره خبرے کړے دی چه دا ایکټ چه دے ، دا کوم آرډیننس چه وو، دا آرډیننس چه دے ، دا Incomplete دے ، دیکښ ډیر زیات Defects دی، دیکښ Amendment کول غواړی۔ نو ما ته انکار نشته چه دا کمیټۍ ته د حواله شی او کمیټۍ کښ مونږ به کښینو، دے باندے به ډسکشن هم اوکړو، د ټولو رائے به پکښ واخلو، هغه شان به بیا پکښ Amendments اوکړو۔۔۔۔۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> جناب سپیکر۔۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> تهیک شو جی، Is it۔۔۔۔۔۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> جناب سپیکر، زما مطلب دا دے چه هر صوبے۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> نه د هاؤس نه به تپوس اوکړو کنه۔۔۔۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> زما جی بنیادی مقصد دیکښ دا وو چه دا لوکل گورنمنټ سسټم پراونشل سبجیکټ دے، دا خو مشرف اغستے وو۔ اوس دا پراونشل سبجیکټ، مطلب دا دے چه د هر یو صوبے خپل خپل حالات دی، اوس یو شے به پنجاب کښ هغه سسټم کښ به ضروری وی، هغه شے به په صوبه سرحد کښ نه وی پکار یا به په سندھ کښ پکار وی نو بلوچستان کښ به نه وی پکار، چونکه دا د هر صوبے خپل Requirements دی، خپل حالات دی نو مونږ دا وایو چه مونږ په دیکښ هغه Unilateral ، بیا ترے نه هغه شے نه جوړوؤ چه بیا لوکل گورنمنټ آرډیننس، بیا ټول د پاکستان د پاره یو شے جوړ شی۔ مونږ وایو چه زمونږ د خپلے صوبے چه کوم حالات دی، هغه هم پکښ دغه کړو، نو که تاسو دا کمیټۍ ته حواله کړو نو ډیره مهربانی به وی۔ مونږ دوئ سره اتفاق کوؤ جی په دیکښ۔

<u>سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی):</u> مونږ ته اعتراض نشته چه کمیټۍ ته لاړ شی۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> ستاسو اعتراض نشته۔۔۔

<u>سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی):</u> خو دا چه پریذیډنټ ته ځی نو یو پوره ډاکومنټ به ځی، په هغے کښ به دا وی چه هغه۔۔۔۔۔۔

(قطع کلامی)

سینئیر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): نو هغه خو ټهیک ده، هغے کښې ما ته پته ده، The law specified in the 6th schedule shall not be altered, هغه خو ټهیک ده جی، دا In time ختمیږی او دے باندے لږ ټائم لګی۔ دا 2009ء کښې به ختمیږی، 2009 کښې دا ختمیږی خو هغے نه مخکښې انشاءالله مونږ دیکښې بنیګړے راولو او دا کمیټئ ته د حواله شی، مونږ ته هیڅ اعتراض نشته۔

جناب سپیکر: د هاؤس Consensus به پرے واخلو جی۔ Is it the desire of the House that the adjournment motion moved by the Honourable Member may be referred to the concerned committee? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The motion is referred to the concerned committee. Mr. Israrullah Khan Gandapur, MPA Sahib and Mr. Sanaullah Khan Miankhel Sahib, to please move their joint adjournment motion No. 29 in the House one by one. Mr. Israrullah Khan Gandapur, first.

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: شکریہ جناب۔ ایوان کی کارروائی روک کر ایک نہایت اہم مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے اور وہ یہ جناب سپیکر، کہ ضلع ڈیرہ میں گزشتہ دور حکومت میں محکمہ زراعت کی تقریباً چار ہزار کنال زرخیز زمین اونے پونے دام پر منظور نظر افراد کو دی گئی۔ چونکہ یہ نہایت اہم معاملہ ہے، اسلئے اس پر بحث کی اجازت دی جائے اور ثناء اللہ خان جب پڑھ لیں تو میں ذرا اس پہ مزید کچھ کہنا چاہوں گا۔ پھر آپ منسٹر کو بھی سن لیں۔

Mr. Speaker: Mr. Sana Ullah Khan Mian Khel Sahib, please.

الحاج ثناء اللہ خان میانخیل: شکریہ جناب سپیکر۔ جناب، ضلع ڈیرہ میں گزشتہ دور حکومت میں محکمہ زراعت کی تقریباً چار ہزار کنال زرخیز زمین اونے پونے داموں منظور نظر افراد کو دے دی گئی چونکہ یہ نہایت اہم معاملہ ہے، اسلئے اس پر بحث کرنے کی اجازت فرمائی جائے۔

Mr. Speaker: Israrullah Khan, please.

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: سر، چونکہ آج ہمارے سی ایم صاحب بھی موجود ہیں اور اس موقع سے فائدہ اٹھاتے ہوئے میں چند گزارشات کروں گا، اس ہاؤس کے سامنے رکھوں گا۔ سر، Basically جو یہ زمین تھی، یہاں پہ پرانا ایک Tenancy سسٹم آرہا تھا لیکن جب جنرل صاحب کی حکومت آئی تو وہ ایک نئی Approach کے ساتھ آئی۔ جیسے کوآپریٹو کو ختم کیا گیا، دوسرے ایسے ادارے تھے، زمینداروں

کو تاوان دیا گیا اور بیچارے جو کاشتکار تھے، ان کے ساتھ بھی برا سلوک رکھا گیا۔ 2001ء میں سر، Tenancy کو Disband کیا گیا اور یہ ڈیپارٹمنٹ کے حوالے کی گئی۔ جب نئی حکومت آئی ایم ایم اے کی تو 16-9-2003 کو سر، انہوں نے بظاہر تو یہ بتایا کہ یہاں پہ چونکہ Loss ہو رہا ہے تو یہ جو زمین ہے، اس کو لیز آؤٹ کرنے کا کوئی طریقہ بنایا جائے لیکن سر، اس کے پیچھے جیسے ایک Action in good faith ہوتا ہے اور ایک یہ ہوتا ہے کہ اس میں ذاتی اغراض و مقاصد ہوتے ہیں۔ اس میں 2005 میں ایک سمری Move کی گئی جس میں اس وقت کے وزیر اعلیٰ صاحب نے باقاعدہ Approval بھی دی تھی اور جس کے تحت یہ فیصلہ کیا گیا کہ اس زمین کو بجائے اس کے کہ حق ان پرانے کاشتکاروں کا بنتا تھا کیونکہ ان کو گورنر افتخار حسین شاہ صاحب نے ہٹایا تھا لیکن انہوں نے کہا کہ نہیں، ایسے چند منافع بخش جن کیلئے اصطلاح انہوں نے استعمال کی ہے کاغذات میں کہ ان کو دیا جائے۔ پھر سر، یہ ہوا کہ یہ تقریباً کوئی چار ہزار کنال زمین جس میں گیارہ افراد جو کہ منظور نظر تھے، اونے پونے داموں میں ان کو، کسی کو پچاس روپے فی کنال کے حساب سے، کسی کو، زیادہ سے زیادہ جو اس کا ریٹ تھا، وہ دو سو روپے تھا، ان سب کے نام میرے پاس موجود ہیں لیکن چونکہ اس ایوان کا وقت قیمتی ہے، میری یہ خواہش ہو گی کہ منسٹر صاحب کی Consent کے ساتھ ہم اس کو ڈسکشن کیلئے ایڈمٹ کر لیں تاکہ اس سارے ہاؤس کے نوٹس میں بھی آ جائے کہ وہ پرانا جو دور تھا اور جس کی میرٹ کی یہاں پہ باتیں بھی ہوتی ہیں کہ اس میں کیا پالیسیاں تھیں اور سر، یہ زمین اس کے علاوہ ہے جو جنگلات کی تھی اور جس میں بھی چند لوگوں کو نوازا گیا، وہ تو میں نے سوال بھیجا ہے، جب آئے گا، ڈسکشن کریں گے، فی الحال میری یہ چیئر سے درخواست ہو گی اور منسٹر صاحب سے کہ ان کی Consent کے ساتھ اگر یہ ایڈمٹ ہو جائے تو میں شکر گزار ہوں گا سر۔

<u>جناب سپیکر</u>: میانخیل صاحب! آپ مزید کچھ کہنا چاہیں گے کہ بس کافی ہے یہ؟

<u>الحاج ثناء اللہ خان میانخیل</u>: سر، میں سمجھتا ہوں کہ جس طرح سے ہمارے اسرار خان صاحب نے کہا ہے کہ سابقہ دور میں جو سابقہ پالیسیوں کی دھجیاں اڑائی گئیں اور میں سمجھتا ہوں کہ میں کیبنٹ میں تھا اس وقت، اسی خطرے کے پیش نظر ان لیز کو ختم کر دیا گیا تھا کہ کوئی سرکاری زمین ننانوے سال کیلئے یا تیس سال کیلئے یا اس عرصہ دراز کیلئے لیز آؤٹ نہیں کی جائے گی کیونکہ Misuse ہو رہی تھی اور اس صوبے کے یہ قیمتی اثاثے بچانے کیلئے ایک پالیسی اور قانون بنایا گیا لیکن میں نہیں سمجھتا ہوں کہ اس میں جو جہاں پر قانونی Violation ہوئی ہے اس پہ، اس میں جو Malafide ہے، اگر اس کو بحث کیلئے منظور نہ کیا گیا تو

میرے خیال میں پھر آئندہ کیلئے ہم وہ باتیں جو کہ حکومت کی پالیسیوں کی نذر ہو جاتی ہیں اور ان پہ صوبے کو اور صوبے کے عوام کو اور ان کی پبلک پراپرٹی کو جو نقصان ہوتا ہے، پھر ساری عمر شاید ہم اسی راستے پہ چلتے رہے۔ بہت مہربانی، شکریہ، میں اسی عرض کے ساتھ کہ ہاؤس کو بحث کی اجازت دی جائے تاکہ اس کے پورے خدوخال سامنے آسکیں۔ Thank you very much.

Mr. Speaker: Minister concerned, Arbab Ayub Jan Sahib.

ارباب محمد ایوب جان (وزیر زراعت): جناب سپیکر، آپ ہاؤس کی رائے پوچھ لیں۔

Mr. Speaker: Thank You. Is it the desire of the House that the adjournment motion moved by the Honourable Members may be admitted for discussion? Those who are in favour of it may say ‘Aye’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. The motion is admitted for discussion.

(Applause)

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

Mr. Speaker: Item No. 7, ‘Call Attention Notices’. Under rule 52 A, Syed Mohmmad Ali Shah Bacha Sahib, to please move his Call Attention Notice No. 15 in the House.

سید محمد علی شاہ باچا: ډیره مهربانی، سپیکر صاحب۔ "جناب سپیکر صاحب، میں آپ کی توجہ ایک اہم مسئلے کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ حکومت ٹوبیکو سیس کی مد میں کروڑوں روپے ٹیکس وصول کرتی ہے، مذکورہ رقم سرکاری خزانے میں جمع ہو رہی ہے اور ابھی تک تمباکو کے کاشتکاروں کو کوئی فائدہ نہیں ہوا اور نہ ہی کوئی سہولت دی گئی ہے۔ یہ فنڈ ان علاقوں کی ترقی اور فلاح پر خرچ کیا جاتا ہے جہاں پر تمباکو کاشت ہوتا ہے، چونکہ ابھی تک کسی بھی علاقے میں اس فنڈ سے کوئی ترقیاتی کام نہیں کیا گیا جس کی وجہ سے زمینداروں اور کاشتکاروں میں پریشانی پائی جاتی ہے"۔

جناب سپیکر صاحب، د دے نه مخکښې پرے هم دا بحث اوشولو۔ دا هغه علاقو کښې پکار وی چه په کوم کښې دا دوه روپئ فی کلو زمونږ نه کټ کیږی جی، نو زمونږه سی ایم صاحب هم دا دے ناست دے او مونږه دا ریکویسټ دوئ ته کوؤ چه دا پیسے چه کومے د ټوبیکو سیس په مد کښې کټ کیږی، هم په هغه علاقو کښې د استعمال شی چه د کومو نه دا پیسے کټ کیږی۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: جی منسٹر صاحب، کوئی۔۔۔۔

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): شکریه، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر، آنریبل ممبر صاحب چه کوم طرف ته توجه راګرځولے ده چه دا ټیکس وصولیږی، اول خو کله دوئ مونږ ته دغه اوکړی چه ټیکس وصولی مه کوئ او بیا ډیمانډ کوی چه دا ټیکس وصولی کیږی او زمونږه په حلقو کښې ئے اولګوئ۔ Any how جی د دے د پاره یو صوبائی کمیټی وی جی، د هغے کمیټئ چیئرمین آنریبل چیف منسټر وی جی، د هغے هغه کمیټی به انشاءالله زر تر زره Complete شی او دا چه کوم طریقه کار د حکومت د طرف نه وضع شوے دے، چه کومو علاقو کښې د تمباکو Growth کیږی، د هغوی د هغے Growth د Percentage نسبت سره به هم په هغه اضلاع کښې د متعلقه ایم پی ایز په مشورے سره دا فنډز لګی او انشاءالله داسے څه خبره نشته او زهٔ دا یقین دهانی ورکومه خپل ورور ته چه انشاءالله دا چه څه رنګه دوئ ډیمانډ کړے دے، دا زمونږه هم ډیمانډ دے جی چه کوم ځائے نه Growth کیږی چه دا فنډز هم په هغه علاقو باندے اولګی د هغوی د فارم ټو روډز د پاره، د هغوی د فصل د ودے د پاره، نور هلته چه څه کار کیدے شی، نو انشاءالله هم دغه شان به کیږی چه څنګه دوئ وائی۔ اوس د تیر ګورنمنټ جی مونږه نه یو ذمه وار، راراوانه چه کومه زمونږه ذمه واری ده، دا یقین دهانی ورکوؤ چه دا فنډز به په هغه علاقو کښې لګی انشاء الله۔

جناب سپیکر: باچا صاحب۔

سید محمد علی شاہ باچا: ټهیک شوه جی۔

Mr. Speaker: Dr. Zakir Ullah Khan, to please move his Call Attention Notice.

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: شکریہ، سپیکر صاحب۔ میں آپ کی توجہ ایک اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ جناب وزیر اعلیٰ صاحب نے میرے حلقہ نیابت پی ایف 97 دیر لوئر کے چند سکولوں کے نان ڈیو یلپمنٹل سائڈ پر اپ گریڈیشن کیلئے محکمہ تعلیم کو ہدایات جاری کروائیں، جس کے چند دن بعد محکمہ تعلیم نے ان ہی سکولوں کی درجہ بلندی کا اعلامیہ جاری کر دیا جو کہ روزنامہ 'مشرق' اور

روزنامہ 'ایکسپریس' مورخہ 2008-5-23 میں موجود ہے جبکہ کئی ماہ گزرنے کے باوجود ابھی تک نہ ہی محکمہ خزانہ اور نہ ہی محکمہ تعلیم نے اس ضمن میں نوٹیفیکشن جاری کیا۔

جناب سپیکر صاحب، په دے خو ما پریویلج موشن راوړے وو خو تاسو کال اټینشن ته تبدیل کړے دے نو کال اټینشن هم ټهیک دے خو زهٔ دا وایمه چه د اخبار دا کټنګ ما پکښ د دے د پاره لګولے وو چه هلته کښ ټیچرانو ته پته اولګیده چه دا خو وزیر اعلیٰ صاحب دا سکولونه نان ډیویلپمنټل سائډ باندے اپ ګریډ کړی دی، نو زما د پاره یو مسئله جوړه شوه هغے ته د ټرانسفر او په هغے کښ د اپوائنټمنټس، نو د بے عزتئ یو انداز اختیار شولو۔ دلته چه راغلمه نو هډو د سره پرے څه کار محکمے نه وو کړے او دا اعلامیه هغوی جاری کړے ده۔ دا د اخبار کټنګ موجود دے، د دے کال اټینشن نوټس سره Attach دے نو زهٔ وایمه چه فوری طور سره منسټر صاحب د په هغے باندے کار اوکړی چه هغه اپ ګریډ کړی په نان ډیویلپمنټل سائډ باندے، د هغے نور Requirements بالکل برابر دی او فیزیبلټی ئے برابر ده جی۔

Mr. Speaker: Minister concerned, to reply please.

جناب قاسم خان سے گزارش ہے کہ آپ کے جتنے وہ جمع ہوئے ہیں، وہ پراسس میں ہیں، اس وقت ہمارے پاس اس ڈائس تک نہیں آئے ہیں، جب پہنچ جائیں گے تو آپ کا نمبر آجائے گا۔ جی، منسٹر ایجوکیشن، پلیز۔

جناب سردار حسین بابک (وزیر برائے ثانوی تعلیم): مهربانی سپیکر صاحب۔ آنریبل ممبر صاحب چه کومه خبره اوکړله، د اخبار تراشے خو بهرحال سپیکر صاحب، په خپل ځائے یو خبره ده، دا څومره نان ډیویلپمنټل سائډ باندے چه زمونږ د اپ ګریډیشن سمری ده، انشاءالله زر تر زره به مونږه آنریبل سی ایم صاحب ته لیږو چه کله منظوری د هغے راشی نو بیا مونږ خپل نوټیفکیشن د ایجوکیشن ډیپارټمنټ د طرف نه ایشو کوؤ۔ بهرحال زهٔ خو دا نه شم وئیلے چه په اخباراتو کښ دا خبره ولے راغلے ده چه مونږ ډیپارټمنټ دا سے څه آفیشل نوټیفکیشن نه دے جاری کړے او اخبار راغستے دے؟ آنریبل ممبر صاحب ته زما دا خواست دے چه د هغوی په حلقه کښ د اپ ګریډیشن د پاره د نان اے ډی پی په حواله سره چه څومره سکیمونه دی د هغوی، د ټولو سمری او په صوبه کښ نور هم ډیر

زیات سکیمونه دی چه د نان اے ډی پی په حواله باندے مونږه اپ ګریډیشن کوؤ، انشاءاللّٰه چه وزیر اعلیٰ صاحب د هغے منظوری راکړی نو مونږه به د ډیپارټمنټ د طرف نه آفیشل نوټیفکیشن جاری کړو او د هغے یو کاپی به دوئ ته هم ورکړو او دوئ ته به هم پته اولګی۔

<u>ډاکټر ذاکراللّٰه خان:</u> جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔۔

<u>Mr. Speaker:</u> Satisfied?

<u>ډاکټر ذاکراللّٰه خان:</u> جناب سپیکر صاحب، دا په نان ډیویلمپنټل سائډ باندے چه د کومو سکولونو Requirements برابر وی، فیزیبلټی برابر وی نو دا د دوئ د پاره هم یو ډیره ښه خبره ده چه هغه سکول اپ ګریډ کړی او هغے خلقو ته سهولیات ورکړی۔ زهٔ مخصوص د دے پینځو سکولونو خبره کومه چه په دیکښ چیف منسټر صاحب واضح هدایات جاری کړی وو او هغه چهټئ د هغے فیزیبلټی رپورټ سره Attach ده، د دوئ په محکمه کښ پرته ده۔ زهٔ منسټر صاحب ته وایم چه د دے یو Separate case جوړ کړی، نور خو ټهیک ده جی لکه دا خو کیږی، روټین دے، دغه شان په روټین کښ به چلیږی خو دا پینځه سکولونه چه دا د دوئ د طرف نه دا خبره وتے ده او دے اخبار ته تلے ده او زما د پاره یو مشکل جوړ شوے دے، نو د دے پینځو سکولونو متعلق د منسټر صاحب په دے ځائے ما ته دا یقین دهانی راکړی چه دا به زهٔ د ډیپارټمنټ نه فوری طور پراسس کړمه او چیف منسټر صاحب ته ئے د Approval د پاره وراولیږمه۔

<u>جناب سپیکر:</u> جی، منسټر صاحب۔

<u>وزیر برائے ثانوی تعلیم:</u> سپیکر صاحب، زما عرض دا دے چه آنریبل ممبر صاحب خو زمونږه سینئر پارلیمنټیرین دے او دے په دے خبره باندے پخپله هم ډیر ښه پوهیږی۔ د هغے Criteria نه پس به مونږ انشاءاللّٰه چه کله دغه وی نو مونږه به نوټیفکیشن اوکړو خو زهٔ ورته په دے سټیج باندے داسے Assurance نه شم ورکولے چه سبا به زهٔ ډائریکټیو ایشو کړمه او هغه به اپ ګریډ شی او Criteria، انشاءاللّٰه مونږ د هغوی کیس چه کوم دے، هغه به په Priority base باندے pursue کړو انشاءاللّٰه که خیر وی۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب، د دے خبرہ کومہ، ما دومرہ ځان ستړے کړے دے چہ د هغے هغه Criteria، هغه فیزیبلټی رپورټ، هغه ټول هر څه چه څه د دوئ Requirements د اپ گریډشن د پاره په نان ډیویلپمنټل سائډ باندے پکار دی، هغه ما را رسولی دی او د دوئ په آفس کښ مے جمع کړی دی۔ اوس د هغے سره د دغے آفس نه ویستل او چیف منسټر صاحب ته لیږل د Approval د پاره، هغے باندے خو زما نور وس نه راځی، ما خو ځکه پریویلج موشن پیش کړے وو جی، دلته خو تاسو کال اټینشن نوټس ته بدل کړے دے، زهٔ وایمه چه مخصوص دا پینځه سکولونه چه هغه فیزیبل دی، فیزیبلټی ئے راغلے ده، Requirements پوره دی او هر څه ټهیک ټهاک دی، د دغے د پاره د یو کیس جوړ کړی چه هغے کښ دوه پرائمری سکولونه دی، یو مډل دے او یو پکښ هائیر سیکنډری دے، منسټر صاحب ته ریکویسټ کومه چه هغه د چیف منسټر صاحب ته سمری Put up کړی، هغوی پرے د مځکښ نه هدایات جاری کړی وو، مهربانی ئے زمونږ سره کړے ده۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: سپیکر صاحب! مونږ به د دوئ د حلقے کیس Individual اولیږو۔۔۔۔۔۔

جناب اسراراللہ خان گنڈاپور: جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: زما خیال دے په کال اټینشن باندے بل سړے خبره نه شی کولے۔

جناب اسراراللہ خان گنڈاپور: میں صرف ایک بات کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: یہ ایک Precedent بن جائے گا اور پھر ہر کوئی اس پر بولے گا۔ اگر، Help کرنا چاہتے ہیں، کس کی؟

جناب اسراراللہ خان گنڈاپور: سر، اس میں بات یہ ہے کہ ڈاکٹر صاحب کہہ رہے ہیں نان ڈویلپمنٹ میں اور منسٹر صاحب غالباً اس کو نان اے ڈی پی لے رہے ہیں۔ نان اے ڈی پی جو ہے سر، وہ علیحدہ چیز ہے اور نان ڈویلپمنٹ میں جو ہے سر، وہ کمرے بھی وہاں پر موجود ہوتے ہیں، Criteria بھی پورا ہوتا ہے، فنانس والے صرف سٹاف Sanction کر کے دے دیتے ہیں۔ میرے خیال میں کنفیوژن اگر بنی ہے، صرف یہ ہے۔ نان اے ڈی پی میں آپ کو سکیم ڈالنی پڑتی ہے، اس کی Premises، اس پر خرچہ آتا ہے،

نان ڈویلپمنٹ میں صرف آپ کو ٹیچرز لینے پڑتے ہیں، وہ ٹیچرز جو ہوتے ہیں، وہ فنانس ڈیپارٹمنٹ دیتے ہیں تو میرے خیال میں ڈاکٹر صاحب اور ان کے درمیان کنفیوژن ہے نان ڈویلپمنٹل کا اور نان اے ڈی پی کا۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: سپیکر صاحب، پہ دیکښې کنفیوژن نشته، بالکل هغه چه کومه خبره ده، د آنریبل ممبر صاحب خبره ډیره واضحه ده چه کله مونږه اپ ګریډیشن کوؤ، ظاهره خبره ده چه په سکولونو کښې سپیکر صاحب، کله اپ ګریډیشن کیږی، په سکولونو کښې بیا د Teachers requirement هم سیوا کیږی، د هغے SNE فنانس ته هم ځی۔ په دیکښې هیڅ شک نشته چه ایم پی اے صاحب د خپلو سکولونو د پاره ښه خپل کیسونه ئے Pursue کړی دی، زهٔ ورته جی Assurance ورکومه چه د هغوی د حلقے کیس به مونږه Individually مخکښې کړو انشاءالله چه څومره زر کیدے شی نو مونږ به ورته نوټیفکیشن ورکړو، د هغے اپ ګریډیشن به اوشی۔

جناب سپیکر: دا سمری موؤ کړئ وزیر اعلیٰ صاحب ته۔۔۔۔۔۔

Minister for Secondary Education: Okay ji, okay.

جناب سپیکر: خپل چه ستاسو د ډیپارټمنټ څه پروسیجر دے، هغه Follow up کړئ، تهینک یو جی۔ Malik Badshah Saleh, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 33 in the House. Badshah Saleh Sahib.

جناب بادشاہ صالح: ډیره مهربانی جی۔ سپیکر صاحب، زهٔ د دے نه مخکښې یو دوه خبرے کوم۔ توجه دلاؤ نوټس چه زما دے، د دے نه مخکښې یو دوه خبرے هم دی چه هغه په دے زمره کښې راځی او د دے سره مطابقت خوری نو په هغے باندے هم زهٔ یو منټ بحث کول غواړم جی۔ جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ډائریکټ کال اټینشن ته راشئ جی۔

جناب بادشاہ صالح: کله چه الیکشن اوشو نو په هغے کښې زمونږه یو Candidate چه کوم وو، هغه وفات شو نو د هغے وجے نه زمونږه څه سکیمونه پاتے شو جی او په اے ډی پی کښې رانغلل چه یو هسپتال وو، د شرینګل بی ایچ یو ده جی چه د هغے

په یو فیز باندے ټینډر شوے دے او هغه په مکمل کیدو کښې دے خو هغه بل فیز اوس په اے ډی پی کښې ئے څه درک نه لګی جی نو زما دا درخواست دے چه دغه نان اے ډی پی نه زمونږه هسپتال چه دے ، هغه واپس په دغه کښې راشی او دا واپس منظور شی او ټینډر پرے اوشی چه دا مکمل کړے شی۔ ولے که سکال په دے باندے ټینډر او نه شو نو دا به کال له په اے ډی پی کښې راځی، بیا به پرے ټینډر کیږی، بل کال له به SNE کیږی نو بیا به 2012 ته دا مسئله رسی جی۔ هم دغه د شرینګل کوم هسپتال چه دے ، زما ذاتی د کلی هسپتال دے جی۔-----

<u>جناب سپیکر:</u> منسټر هیلتھ! دا یو ورکړه هسپتال ورله۔ څه شو؟ جواب ورکړه، منسټر هیلتھ۔

<u>وزیر آبکاری و محاصل:</u> جناب سپیکر، دوئ چه د شرینګل، د دیر بالا د بی ایچ یو مرکزی صحت حواله ورکړے ده، د دے درجه بلندی منصوبه چه کومه ده، 30 جون 2006 کښې د هغے د پاره 21.098 ملین روپئ مختص شوے وے جی او دا کار اوس په آخری مرحله کښې دے جی او اوس 30 جون 2008 کښې هم په دغه منصوبے باندے 19.440 ملین روپئ خرچه شوے ده او بقایا 1.658 ملین روپئ به اوس موجوده په دے کال کښې په دے باندے خرچ کیږی او دا به تکمیل ته رسی۔ د دے نه پس د فیز 2 د پاره په 2009 کښې، په 2008-09 کښې د امریبله سکیم نمبر 200 لاندے جی دا شامل شوے دے دا سکیم، په دیکښې د فیز 2 پی سی ون Detailed cost estimate چه کوم دے ، د هغے ای ډی او هیلتھ ته وینا شوے ده، ایکسیئن ورکس اینډ سروسز ته چه د دے د Detailed cost estimate جوړ کړی او انشاءالله فیز 2 به هم د دے شروع شی هم په دغه کال کښې جی۔ دا سکیم لکه ډرافټ شوے نه دے جی، چونکه ړومبنے مرحله ئے تکمیل ته اورسیده نو انشاءالله اوس دویم به هم په هغے باندے کارروائی شروع شی جی۔

<u>Mr. Speaker:</u> Badshah Saleh Sahib, satified?

<u>جناب بادشاہ صالح:</u> یره جی چه د اوس نه پرے کار شروع کړی اولنے فیز چه کوم دے ، هغه روان دے جی او زمکه اغستے شوے ده او هر څه مختص شوی دی، زمکه ورله کهلاؤ شوے هم ده۔ دا خو جی چه اوس سمدستی، بیا ژمے وی، هلته کارونه نه کیږی په واورو کښې جی۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

وزیر آبکاری و محاصل: جناب سپیکر صاحب، د هرے خبرے جی یو پروسیجر وی او طریقه کار وی، اوس باچا صالح زما ورور خو وائی چه بس اوس په شپه شپه کښ تیار شی نو زما سره خو د اله دین چراغ نشته چه جن رااوغواړمه او تیار ئے کړمه جی۔ انشاءالله دا یقین دهانی ورکوؤ چه د دوئ کومه خدشه ده چه دا سکیم ډراپ نه شی، دا سکیم نه ډراپ کیږی، انشاءالله دا به Complete کیږی جی۔

Mr. Speaker: Thank you ji, thank you. Honourable Mohmmad Anwar Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 34 in the House. Anwar Khan Sahib.

جناب محمد انور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر صاحب، میں جناب والا کی توجہ اس معزز ایوان کی وساطت سے ایک اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ حالیہ طوفانی بارشوں کی وجہ سے ضلع دیر بالا خصوصاً میرے حلقہ پی ایف 91 میں تباہی مچی ہے۔ تمام رابطہ سڑکیں مثلاً دوبند ودرہ روڈ، اتنڑ درہ روڈ، روخان روڈ، کیر درہ روڈ، حیاگئی اور دیگر روڈز تمام سلائیڈ نگ کی وجہ سے بند ہو چکی ہیں۔ تمام کھڑی فصلیں، باغات اور کئی مکانات تباہ ہو چکے ہیں۔ ہمارے لیڈر آف دی ہاؤس بھی بیٹھے ہیں سر، چونکہ رمضان کا مہینہ آنے والا ہے، میں آپ سے ریکویسٹ کرتا ہوں کہ ابھی تک تو وہاں پر ریلیف کی جو Activities ہیں، وہ شروع نہیں ہوئی ہیں تو آپ جناب والا، Concerned حکام کو ہدایت کر دیں کہ وہ ان روڈز کو اور جو فصلیں تباہ ہو چکی ہیں، جو باغات تباہ ہو چکے ہیں، ابھی تک ان کو کچھ ریلیف نہیں ملی ہے، 12-08-2008 کو بھی اس پر بحث کی تھی تو سر، رمضان سے پہلے پہلے وہاں پر ریلیف Activities شروع کی جائیں۔ تھینک یو، سر۔

Mr. Speaker: Minister concerned, please.

بیرسٹر ارشد عبداللہ (وزیر قانون و پارلیمانی امور): گزارش دا دے چه چونکه اوس اوس دا مسئله Create شوه او ډیر په Large scale دا پرابلم Create شو خو بهرحال چه کوم ډسٹرکٹ گورنمنټ فنډز Provide کړی وو، نو Department concerned ټولے لارے کهلاؤ کړی دی جی او اوس سروے روانه ده په دے باندے چه د دے مونږه Estimate لگوؤ چه یره څومره Expenses به په دے باندے Incur کیږی او

بیا د هغے Allocation ، نو لږ به ټائم اخلی جی۔ چونکه دا روډونه کافی خراب شوی دی، بهرحال لکه څنګه چه ما ګزارش اوکړو چه Estimate ،۔۔۔۔۔

جناب محمد انور خان ایڈوکیټ: جناب سپیکر۔۔۔۔۔۔۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: کهلاؤ شوی دی، اوس خو لارے بندے نه دی۔ کهلاؤ شوے خو دا ده چه هغه Detail costing وغیره به ئے کیږی او بیا به فنډز Allocate کیږی، Through proper procedure به کیږی جی۔

جناب سپیکر: جی انور خان صاحب۔

جناب محمد انور خان ایڈوکیټ: دا روډونه کهلاؤ شوی دی سر، خو دا خلقو پخپله کهلاؤ کړی دی جی، خلقو پخپله ګنتریٔ او بیلچیٔ راغستے ده سر۔ زهٔ ای ډی او، ورکس اینډ سروسز دفتر ته هم ورغلے یمه جی، ما ستاسو په نوټس کښې هم راوستے ده چه آخر خلق تنګ شو، پخپله هغوی راوتی دی او پخپله ئے ځان له روډونه کهلاؤ کړی دی چه څه ټائم هم په هغے کښې ایکسیډنټ کیدے شی سر۔ بله دا ایریا چه ده، دا پاک افغان بارډر باندے ده۔ یو طرف ته باجوړ دے، بل طرف ته سوات دے نو نن چه کوم ملکی حالات دی، هغه هم تاسو ته معلوم دی جی۔ روډونه که کهلاؤ شوی دی، که سبا موږ ته Strategically یا داسے حالات جوړ شی چه هلته د آرمی ټروپس تلل پکار وی یا نور سیکورټی فورسز تلل پکار وی، نو ستاسو په نوټس کښې زهٔ دا راولمه جی چه هیڅ قسم ذرائع بیا نشته دے او د غرونو علاقه ده نو دویٔ کهلاؤ کړی دی، خلقو پخپله کهلاؤ کړی دی جی، په هغے کښې د ګورنمنټ د طرف نه یو پیسه هم نه ده لګیدلے۔ که چا ټهیکیدار پرے بل پاس کړے وی جی نو هغه به د ډیپارټمنټ او د ټهیکیدار په مینځ کښې څه شوی وی، هغوی پکښې یو روپئ نه ده لګولے او کوم چه فصلونه تباه شوی دی نو هغوی له هم څوک نه دی راغلی۔ نو منسټر صاحب بالکل ټهیک وائی چه روډونه کهلاؤ شوی دی خو خلقو کهلاؤ کړی دی، ډیپارټمنټ نه دی کهلاؤ کړی۔

جناب سپیکر: منسټر صاحب، Immediate مزید څه ریلیف ورله ورکولے شئ تاسو؟

وزیر قانون وپارلیمانی امور: داسے به اوکړو جی۔۔۔۔۔۔

جناب بادشاہ صالح: جناب، پہ دیکښې دا یوہ خبرہ هم دہ چہ زمونږ پہ ایریا کښې اوس هم روډونہ بند دی۔ ټول چہ روډونہ کوم دی سیاسن، گان شال روډ، هغہ اوس هم بند دی، محکمے هیچ چا ورلہ یو روپئ هم نہ دہ ورکړے تراوسہ پورے جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: د ورکس اینډ سروسز ډیپارټمنټ خلق ناست دی جی، سینیئر افسران دی، د هغوی سرہ بہ زۂ د سیشن نہ پس دوئ کښینومہ چہ څہ Immediately کیدے شی، هغہ بہ ورسرہ اوکړی جی انشاءاللہ۔

Mr. Speaker: Thank you, thank you very much. Mohmmad Javed Abbasi, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 35 in the House. Javed Abbasi Sahib.

جناب محمد جاوید عباسی: شکریہ، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر، "میں آپ کی وساطت سے اس ایوان کی توجہ اس Important معاملے کی طرف مبذول کراؤنگا کہ ایبٹ آباد کے اندر پچھلے کئی سالوں سے پی ٹی سی کی جتنی ریکروٹمنٹ ہونی تھی، وہ روکی ہوئی ہے۔ ہائیکورٹ نے فیصلہ بھی دیا تھا کہ اس کی ریکروٹمنٹ کی جائے لیکن اس کے باوجود بھی اس کی ریکروٹمنٹ نہیں کی گئی اور پانچ سو سے زیادہ جو آسامیاں خالی ہیں"۔

جناب سپیکر، اس سے پہلے کہ Minister concerned respond کرے میرے اس توجہ دلاؤ نوٹس پہ، یہ اس طرح ہوا کہ پی ٹی سی ٹیچرز کی ایڈورٹائزمنٹ آج سے تین سال پہلے ہو گئی ہے، Applicants آ گئے، انہوں نے Applications دے دیئے ہیں، وہاں سارا معاملہ جو تھا ریکروٹمنٹ کا، شروع ہو گیا ہے، کچھ لوگ ہائیکورٹ میں چلے گئے۔ وہ لڑکے جو اس میں کوالیفائی نہیں کرتے تھے، ہائیکورٹ نے ان کے خلاف فیصلہ دیا ہے۔ پھر وہ سپریم کورٹ چلے گئے، سپریم کورٹ نے کوئی Stay نہیں دیا۔ جو ہائی کورٹ کا آرڈر ہے، وہ In field ہے۔ انہوں نے کہا ہے کہ بھرتیاں کی جائیں۔ اب ہمارے کم و بیش، ہمارے اور ایم پی ایز صاحبان بھی یہاں بیٹھے ہوئے ہیں، وہ مجھے اس بات پر سپورٹ کریں گے کہ ضلع ایبٹ آباد میں پانچ سو سے زیادہ، یہ پانچ سو اس وقت کی Requirement تھی، ابھی شاید ساڑھے چھ سو ہو، یہ بہت اہم مسئلہ ہے جناب سپیکر، کئی سکول ہمارے آج بند ہیں۔ ہم بار بار ان کے پاس آتے ہیں، چیف منسٹر صاحب بھی آج یہاں بیٹھے ہیں، آن کے پاس جاتے ہیں کہ ہمارے سکول کھولے جائیں لیکن سکول اس وقت تک کھلنے کا کوئی امکان نہیں، ممکن ہی نہیں جب تک فوری طور پر ہماری یہ ریکروٹمنٹ نہ ہو۔ کوئی ان کے خلاف، کوئی Stay order نہیں ہے تو جناب، میں چاہونگا کہ منسٹر صاحب اس پر۔۔۔۔۔۔

Mr. Speaker: Ministe Sahib, reply, please……

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر۔۔۔۔

جناب سپیکر: ته اودريږه، صابر شاه صاحب پکښې هم Help کوی د منسټر صاحب۔

سید محمد صابر شاہ: مدد کومه، مدد کومه جی۔

جناب سپیکر: او کنه، مدد۔ (قہقہہ) کال اټينشن باندے نورے خبرے ګورے فالتو بحث نشته دے۔

سید محمد صابر شاہ: نه، نه جی، ما ته پته ده جی، زهٔ مدد د پاره۔ ګزارش دا دے جناب سپیکر، خصوصی توجه، خصوصی توجه د چیف منسټر صاحب او بیا د منسټر ایجوکیشن جی، چه دا ایجوکیشن محکمه چه ده، د دے ما ته خو دا لګی، دا بالکل یو، د دے دا مهار چه هڅو د چا په لاس کښې نه دے یعنی دومره افسوسناکه خبره ده چه د هری پور ډسټرکټ تقریباً لس پینځلس سکولونه په مانسهره کښې، د هلته نه هغوی تنخواه ګانے او ایډمنسټریشن چه څومره دے، هغه د مانسهرے ډسټرکټ نه ایډمنسټر کیږی۔ چیف منسټر صاحب ته ما ریکویسټ اوکړو، دوئ په هغے باندے ډائریکټیو اولیږل او په هغے باندے Concerned quarter ته Specially دوئ هدایات هم ورکړل چه بهئ دا سکولونه دی په ضلع هری پور کښې او تاسو په مانسهره کښې ډی او سره به څئ، د چا سکول کښې استاد نشته او د یو ضلعے، دا په دے پوره پاکستان کښې د دے مثال نه ملاویږی۔ محکمه تعلیم ته د چیف منسټر صاحب هغه ډائریکټیو تلے ده، د دے باوجود د دے محکمے هغه ډائریکټیو باندے عمل نه دے شوے۔ ما په هری پور کښې تپوس اوکړو چه آیا په دے باندے څه کارکردګی، څه کارروائی شوے ده که نه ده شوے؟ لیکن د دے تحقیقات اوکړئ جی، په دے محکمه کښې دا چه کوم افسران بالا دی، سیکرټری صاحب ئے څوک دے؟ شته؟ نشته؟ د دے مشران شته دے که نشته دے یا دا څه سازش دے؟ ټول سکولونه، جناب، ستر فیصد سکولونه چه دی، د هغے ټیچران تنخواه د یو ځائے نه اخلی او کار په بل ځائے کښې کوی۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا پیر صاحب، تاسو ډیره ښه خبره کوئ خو دا ډیر Heavy Department دے او د منسټر صاحب متعلق رپورټس چه ما ته کوم راځی، نو په دوئ باندے دومره Over load دے چه ټوله ورځ بدل کړه، نوکر کړه، نوکر کړه، بدل کړه، نوکر کړه پورے انښتے دے۔ پلاننګ او د دے د پاره-------

سید محمد صابر شاه: دا چه سوات کښې جی سکولونه الوزوی، دا بیا ډیر ښه کار دے چه دا لوډ کم شی په دے محکمه باندے۔ ختم کړئ دا سکولونه او وائے لوزوئ۔ څنګه چه هلته سکولونه الوزی۔ دغه شان چه منسټر صاحب باندے لوډ کم شی۔ منسټر صاحب ګنهګار نه دے------

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! جواب دے دیں، منسٹر جواب دے دیں۔

سید محمد صابر شاه: جناب سپیکر! منسټر ګنهګار نه دے، په دے محکمه کښې د ننه Chief heart پکار دے، د دوئ قبله صحیح کول پکار دی۔ زمونږه د نسلونو د دے سره دار و مدار دے او دوئ وائی چه په مونږ باندے لوډ زیات دے۔ لوډ زیات دے نو محکمه د پریږدی، قابل خلق راولئ، سفارشی خلق چه کوم دی، هغوی ختم کړئ د ډیپارټمنټ نه۔ ستاسو ډیپارټمنټس چه کوم دی، هغه ختم دی، په هغے کښې پیشه ور، د شروع نه داشے راغلے دے، زهٔ د نن حکومت به نه وایمه لیکن د روستو نه چه کوم شے راروان دے، هغه دا دے چه پروفیشنل خلق تاسو، د محکمو سربراهان چه کوم دی، They are not professional، دا په سفارش راغلی دی۔ برائے مهربانی چیف منسټر صاحب ناست دے، زهٔ د دوئ په مدد کښې دا خبره کومه چه په دیکښې جی، دا ډیر سیریس زمونږ دغه دے، په دے باندے تاسو واضح پالیسی جوړه کړئ۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر ایجوکیشن اپلیز جواب دے دیں-------

وزیر برائے ثانوی تعلیم: سپیکر صاحب، ډیره زیاته مهربانی-------

(قطع کلامی)

جناب سپیکر: نہیں، بس اس پر ڈیبیٹ نہیں ہو سکتی۔ پیر صاحب تو Help کیلئے کھڑے تھے، ابھی ایک بندے کا Help کافی ہے۔ منسٹر صاحب تگڑا ہے، جواب دے دے گا۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: شکریه، سپیکر صاحب۔ آنریبل پیر صابر شاه صاحب چه کومه خبره په دے هاؤس کښې رااوچته کړه، دا ډیره زیاته اهمه او ډیره زیاته ضروری خبره ده۔ ما په دے هاؤس کښې په تیره هفته کښې هم دا خبره کړے وه چه هیلتھ او ایجوکیشن ډیپارټمنټ ډیر Heavy Departments دی، په دے باندے ډیر زیات بوجھ دے او ډیر زیات لوډ دے۔ پیر صاحب خبره اوکړه د ډیپارټمنټ، زهٔ په دعوے سره دا خبره کولے شم چه نن زما د ایجوکیشن ډیپارټمنټ سیکرټری چه دے ، هغه ته د ټول ایجوکیشن ډیپارټمنټ رولز اینډ ریګولیشنز از بر یاد دی، از بر دا هغه ته یاد دی او زما یقین دا دے چه دا کریډټ زمونږه د عوامی نیشنل پارټۍ او د پاکستان پیپلز پارټۍ د Coalition government دے چه نن په ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښې یو داسے سیکرټری صاحب ناست دے چه هغه ته رولز اینډ ریګولیشنز از بر یاد دی او د هغے د پاره هغه کتاب نه رااخلی۔ پیر صاحب خبره جی اوکړه، د ډیرے بدقسمتئ نه زهٔ نن په دعوے سره په دے هاؤس کښې دا خبره کولے شمه چه ما ته د دوه میاشتے راکړے شی، دوه میاشتے خو شرط به پکښې دا وی چه یو آنریبل ممبر او یو آنریبل منسټر به مداخلت په دے شکل نه کوی۔ یو ورخ مونږه د آنریبل ممبر صاحب په وینا باندے ټرانسفر کوؤ او بله ورخ مونږ د بل آنریبل ممبر صاحب یا د منسټر صاحب په خوښه باندے هغه آرډر کینسل کوؤ۔ خبره دا ده چه نن زهٔ په دے هاؤس کښې دا خبره کومه چه په دے ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښې دوه ادارے داسے دی، یو ای ډی او آفسز او دویم بورډ ، تاسو جی اوګورئ چه دا ټول نقصان مونږ پخپله باندے کوؤ چه دا آنریبل ممبران صاحبان زما نه په دے نن هم خفه دی، ډیر خلق، ډیر مشران زما نه خفه دی چه د هغوی په خوښه باندے مونږ په بورډ کښې خلق نه راولو چه د هغوی په خوښه باندے مونږ په ای ډی او آفس کښې خلق نه راولو۔ پکار دا ده نن، زهٔ د پیر صاحب دے خبرے سره پوره پوره کمک او پوره پوره مرسته کومه او زما امید دے چه پیر صاحب به زما مرسته کوی چه د دے ټول هاؤس نه نن مونږ دا اعتماد واخلو چه په سیاسی بنیادونو باندے به مونږه بے ځایه مداخلت نه کوؤ او ډیپارټمنټ ته ئے پریږدئ۔ په دوه میاشتو کښې دننه دننه که په دے هاؤس کښې چا

ته شکایت راغے نو زهٔ به د خپل وزارت نه استفیٰ ورکومه، دا خبره زهٔ په دے هاؤس کښې کومه۔۔۔۔۔۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: شکریه، بابک صاحب۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: تر کومه پورے چه د جاوید عباسی د توجه دلاؤ نوټس خبره ده، زهٔ جی دا وئیل غواړمه چه کومه پالیسی مونږه د ریکروټمنټ د پاره جوړه کړے ده، انشاءاللّٰه دا پی ایس ټی ټیچرز یا دا اے ټی او ټی ټی ټیچرز کیټیگریز چه کوم دی، دا مونږ ته په ټولو ضلعو کښې مسئله ده خو یقیناً خبره دا ده که زهٔ تاسو ته دا اووایمه په دے هاؤس کښې چه زما څلور میاشتے د وزارت اوشولے، په څلورو میاشتو کښې ما د غرمے روټئ نه ده خوړلے خو که تاسو زما نه تپوس کوئ چه تاسو کار څه کړے دے نو زهٔ جی تاسو ته دا خبره کولے شمه چه ما د ټرانسفر نه علاوه بل کار نه دے کړے۔ اوس جی دا ما پخپله خوښه نه دے کړے، دا۔۔۔۔۔۔ (شور)

وزیر برائے ثانوی تعلیم: زهٔ جی هغوی ته Assurance ورکومه۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بابک صاحب! بس خبره Clear شوه۔ (شور)

حاجی شیر اعظم خان(وزیر محنت وافرادی قوت): جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ بیٹھیں جی، بیٹھیں۔ (قہقہہ) ایک منٹ بیٹھ جائیں۔

(شور)

جناب سپیکر: بیٹھ جائیں، بیٹھ جائیں۔

جناب پرویز خٹک(وزیر آبپاشی): جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔۔۔۔ (شور)

جناب سپیکر: پرویز خان! تاسو څه وایئ؟ (شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: دا ستاسو گزارش، بابک صاحب، زهٔ راغواړمه په هغے کښې به کوؤ۔

(شور)

وزیر آبپاشی: سر، میں مسئلے کا حل۔۔۔۔۔۔ (شور)

حاجی محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ (شور)

وزیر آبپاشی: میں مسئلے کا حل بتاتا ہوں سر۔ (شور)

جناب سپیکر: آپ بیٹھ جائیں، جاوید عباسی کو بولنے دیں۔ جاوید صاحب! مختصر بولیں جی۔

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر،-------

وزیر آبپاشی: سپیکر صاحب، اجازت دے ما تہ؟

جناب سپیکر: سبجیکٹ ان کا ہے۔ ان کا سبجیکٹ ہے، پہلے ان کو بولنے دیں۔

جناب محمد جاوید عباسی: Thank you very much. جناب سپیکر، آج میں بڑا پریشان ہوا کہ سارے منسٹرز ایک دم کھڑے ہو گئے، ایسی کوئی بات ہم نے نہیں کی الحمد للہ جو-------

جناب سپیکر: چلیں، چلیں آگے، آگے بات کریں-------

جناب محمد جاوید عباسی: جوان کیلئے کوئی مسئلہ ہم نے پیدا کرنے کیلئے کہا ہے-------

جناب سپیکر: سبجیکٹ پر آجائیں۔

جناب محمد جاوید عباسی: ہم ان کو سپورٹ کرنے کیلئے----- (قطع کلامیاں)

جناب محمد جاوید عباسی: آپ ذرا مجھے سن لیں تو حل بتائیں۔ یہ مریض کو سننے سے پہلے ان کی بیماری کا حل بتاتے ہیں-------

جناب سپیکر: سبجیکٹ پر آجائیں، سبجیکٹ پر آجائیں-------

جناب محمد جاوید عباسی: مجھے سنیں پوری طرح۔ جناب سپیکر، میرے ایک بہت-------

وزیر آبپاشی: جناب سپیکر، میں مسئلے کا حل بتاتا ہوں-------

جناب محمد جاوید عباسی: میں اپنی بات کروں تو دوسرے پھر بولیں-------

جناب سپیکر: آجائیں، سبجیکٹ پر آجائیں۔

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر، میں یہ کہہ رہا تھا اور میں نے توجہ دلاؤ اس پر دیا تھا-----

(شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: کال اٹینشن پر ڈیبیٹ نہیں ہو سکتی۔ آپ لوگ بیٹھ جائیں، وہ Mover ہیں۔ بتائیں جی، جاوید عباسی----- (شور)

جناب محمد جاوید عباسی: تھینک یو، جناب سپیکر۔ یہ آپ کی رولنگ کے بعد بھی بول رہے ہیں، جناب سپیکر۔ Thank you very much, Janab Speaker. چونکہ میرے ضلع کا بہت اہم

معاملہ تھااور میرے ضلع کے بہت سے پرائمری سکولز جو ہیں جناب سپیکر، وہ بند پڑے ہیں۔ کئی دفعہ ہم نے نوٹس لایا ہے اور میں منسٹر صاحب کا شکر گزار ہوں کہ انہوں نے کئی دفعہ ہماری بات سنی ہے۔ ہم نے چیف منسٹر صاحب سے بھی گزارش کی تھی۔ چونکہ جب ہم یہاں اس ایوان میں آتے ہیں تو لوگوں کی بڑی توقع ہم سے ہوتی ہے اور لوگ بڑی توقع رکھتے ہیں۔ ہم جس گاؤں میں بھی جاتے ہیں، یہ سارے ایم پی ایز صاحبان بیٹھے ہوئے ہیں، ہمیں ایک ہی مسئلہ درپیش ہے جناب سپیکر، کہ لوگ ہمیں کہتے ہیں کہ جو ہمارے سکولز بند ہیں، ہمارے وہ سکولز کھول دیں۔ اب جب ہم ای ڈی او ایجوکیشن سے بات کرتے ہیں تو وہ کہتا ہے کہ جناب، ہمارے پاس ٹیچرز نہیں ہیں۔ جب ہم منسٹر صاحب کے پاس جاتے ہیں، یہ کہتے ہیں ای ڈی او ایجوکیشن کو۔ اس کا حل میں نے خود تلاش کیا تھا، اس کے حل کا مجھے کسی اور سے ضرورت نہیں ہے، الحمد للہ اس کا حل میں نے خود اسی توجہ دلاؤ نوٹس میں پیش کیا ہے۔ میں نے کہا ہے کہ ہماری پانچ سو سے زیادہ آسامیاں خالی ہیں، ان پر پہلے آرڈر بھی ہو گیا تھا، ریکروٹمنٹ ایک دفعہ اس پر شروع بھی ہو گئی تھی جو روک دی گئی تھی ہائیکورٹ میں، پھر ہائیکورٹ نے ایک آرڈر کیا کہ نہیں، یہ ریکروٹمنٹس ٹھیک ہیں اور اس کو ہونا چاہیئے۔ اب ہماری یہ ریکویسٹ تھی کہ چونکہ بہت دیر ہو گئی، اب نئی فریش ریکروٹمنٹ بیچ وائز ہوں تاکہ جو لوگ پچھلے بیجز میں پاس ہو گئے تھے، جنہوں نے اپنا کورس مکمل کر لیا تھا، ان کو بھی اپنا حصہ مل جائے۔ ایسا نہ ہو کہ اب ریکروٹمنٹ اس سال ہو اور ابھی کہیں کہ فریش سے لڑکے لئے جائیں۔ لہذا ہمارا معاملہ حل ہو سکتا ہے کہ ہمیں فوری طور پر آج جناب منسٹر صاحب یا چیف منسٹر صاحب یہ یقین دہانی کرادیں کہ ایک ہفتے، پندرہ دن کے اندر اندر ہم آرڈر کرتے ہیں کہ ان پوسٹوں پر جو Already موجود ہیں، جو پہلے ایڈورٹائز ہو چکے ہیں، ان پر فریش ریکروٹمنٹ کی اجازت دی جائے، یہ ہمارا مسئلہ ہے۔ لہذا میں آپ سے توجہ چاہونگا جناب سپیکر، کہ یہ جو بچیاں جو بیٹھی ہوئی ہیں، وہاں بہت بڑے مسائل ہیں ہمارے، لہذا میں چاہونگا کہ وہ مجھے Assure کرائیں۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، بس ٹھیک ہے۔ Minister for Education, to please reply shortly, short reply.

وزیر برائے ثانوی تعلیم: سپیکر صاحب، زۂ آنریبل ممبر تہ یقین دھانی ورکومہ چہ صرف د دوئ ضلع کښې نہ، انشاءاللہ پہ راروانو Fifteen, twenty days کښې چہ دا مونږ خپل پروسیجر فائنل کړے دے چہ دا ګومره پی ایس ټی، اے ټی، ټی

تې، ډی ایم یا څومره ټیچران دی، زۀ Assurance درکومه چه With in fifteen or twenty days انشاءالله دغه ریکروټمنټ مونږه کوو که خیر وی۔

جناب سپیکر: تهینک یو جی۔ پرویز خان۔ پرویز خان! ته څه وائیے ؟

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر، میں اس پر ایک بات اور۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ کو Assurance مل گئی، بس اتنا کافی ہے۔ اگر کوئی اور مسئلہ ہو تو میرے چیمبر میں آجائیں، منسٹر صاحب بھی آجائے گا اور وہ بھی آجائیگا۔ جی، پرویز خان! څه مختصر غوندے۔۔۔۔

وزیر آبپاشی: جناب سپیکر صاحب! که مونږ منستران یو نو ورسره مونږه ایم پی ایز هم یو او دا مسئلے زمونږه هم دی۔ سر، اس کا اصلی حل جو ہے، وہ یہ ہے کہ اس وقت صوبے میں ہر پرائمری سکول، گرلز اور بوائز سب کیلئے Criteria کے مطابق ٹیچرز موجود ہیں، چند ضلعوں میں نہیں ہوں گے، تقریباً چالیس سٹوڈنٹس پر ایک ٹیچر موجود ہے۔ ہمارا مسئلہ یہ ہے کہ ایجوکیشن ڈیپارٹمنٹ ایسے آرڈرز کرے کہ جو Criteria ہے، اس کے مطابق ٹیچرز کو ٹرانسفر کریں، ہم ان سے Commitment کریں گے کہ ہم ان کی سفارش نہیں کریں گے کہ وہ واپس آئیں، یہ سارے ہاؤس کا کام ہے۔ (تالیاں) اس کا یہی حل ہے کہ Criteria کے مطابق ٹیچرز پوسٹ ہوں، لیڈیز اور جنٹس دونوں اور سب ایم پی ایز پابند کئے جائیں کہ وہ سکولوں کو خالی نہ کرائیں اور سفارشیں نہ کرائیں، یہ میری گزارش ہے۔

جناب سپیکر: جی، منسټر صاحب! ستاسو په خیال۔۔۔۔۔۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: زۀ یو عرض کومه جی۔۔۔ (قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: یہ ایسی بات ہے، نو ایډجرنمنټ موشن ته به ئے Convert کړو، کیدے شی۔ اس کو ہم ایڈجرنمنٹ موشن میں Convert کرتے ہیں For discussion۔

قرردادہا

Mr. Speaker: Item No. 8, 'Resolutions'. Pervaiz Ahmed Khan, MPA, to please move his resolution No. 27 in the House. Pervaiz Ahmed Khan, please.

جناب پرویز احمد خان: دا قرارداد زما په حلقه کښ د پولیس چوکئ متعلق وو خو ما ته د هغے څه In written کښ راغلے دی چه زما سوال څه وو خو بهرحال ما ته یاد دے نو زۀ هغه قرارداد خپل واپس اخلم ولے چه د هغے مونږ ته هغه خپل آئی جی، د پولیس د طرف نه دا خبر شوے دے چه ستاسو په حلقه کښ او خاص زما په کلی کښ هغوی پولیس سټیشن قائموی۔

جناب سپیکر: واپس اخلئ؟

جناب پرویز احمد خان: زۀ دا واپس اخلم، ډیره مهربانی۔

Mr. Speaker: Thank you jee. Sanjida Yousuf, MPA, to please move her resolution No. 33 in the House. Sanjida Yousuf.

محترمہ سنجیدہ یوسف: شکریہ، سپیکر۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ ضلع ڈیرہ اسماعیل خان کے عوام کو تاحال سوئی گیس کی سہولت سے محروم رکھا گیا ہے کیونکہ یہ منصوبہ جو کہ صوبائی اور وفاقی حکومت کے باہمی اشتراک سے مکمل ہونا تھا، کافی عرصہ سے نامعلوم وجوہات کی بناء پر التواء میں پڑا ہوا ہے، لہذا اس زیر التواء منصوبہ کو مکمل کیا جائے اور ڈیرہ اسماعیل خان کو سوئی گیس کی فراہمی جلد ممکن بنائی جائے تاکہ ڈیرہ اسماعیل خان کے عوام اس سے مستفید ہو سکیں۔"

جناب سپیکر: ٹھیک، ٹھیک ہے جی۔ The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Member may be passed? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is passed unanimously. Syed Murid Khazim Shah Sahib, to please move his Resolution No. 37. Not present, withdrawn. Malik Tehmash Khan, to move his Resolution No. 42.

ملک طہماش خان: شکریہ، سپیکر صاحب۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ امسال صوبے کے اکثر علاقوں میں گنے کی فصل کو اوس کی وجہ سے ناقابل تلافی نقصان پہنچا ہے جس کی وجہ سے غریب کاشتکاروں کو بہت زیادہ مالی خسارے کا سامنا کرنا پڑا ہے، لہذا گنے کے نرخوں میں معقول اضافہ کے ساتھ متاثرہ کاشتکاروں کو واجب لاادا رقم کی بروقت

ادائیگی کو یقینی بنایا جائے; نیز گنے کے کاشت والے علاقوں کے زمینداروں کو مالیہ، آبیانہ، زرعی بینکوں کے قرضہ جات اور ان پر منافع جات و دیگر حکومتی ٹیکسوں سے مستثنیٰ قرار دے اور آسان اقساط پر انہیں قرضے بھی جاری کئے جائیں"۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> پوائنٹ آف آرڈر، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر! اس ریزولیوشن میں وفاقی حکومت سے سفارش کی گئی ہے تو چونکہ آبیانہ اور مالیہ، یہ سارے پراونشل ٹیکسز ہیں تو اسلئے میں ترمیم پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت بھی اس میں شامل کی جائے کہ صوبائی حکومت بھی ان سے مطالبہ کرتی ہے کہ یہ ٹیکسز معاف کرے ہاں، اور آفت زدہ قرار دے دے۔

<u>جناب سپیکر:</u> شیر افغان صاحب بھی ہیں، وہ کدھر ہیں؟ شیر افغان صاحب! آپ کا بھی یہی اسی طرح، 53 آپ کا بھی اسی طرح ہے؟

<u>جناب شیر افغان خان:</u> ہاں، Same ہے جی۔

<u>جناب سپیکر:</u> Same ہے نا؟

<u>Mr. Sher Afghan Khan:</u> Same resolution.

<u>جناب سپیکر:</u> تو اس میں وہ شامل کرنا، Amend کرنا چاہتے ہیں جو عبدالاکبر خان------

<u>جناب شیر افغان خان:</u> ہاں، ٹھیک ہے جی۔

<u>جناب سپیکر:</u> یہ شیر افغان صاحب نے میرے خیال میں صوبائی حکومت سے پرزور سفارش کی ہے۔ یہ ذرا پڑھ لیں جی، شیر افغان صاحب! پڑھ لیں۔ دونوں Same ایک طرح کی ہیں، پڑھ لیں آپ، اپنی ریزولیوشن پڑھ لیں۔

<u>جناب شیر افغان خان:</u> Same resolution دے جی زما او د طهماش خان، With amendment -------

<u>جناب سپیکر:</u> ان کو دے دیں، کاپی دے دیں تاکہ یہ پڑھ لیں۔

<u>جناب شیر افغان خان:</u> صوبائی اسمبلی سے (تالیاں) صوبائی اسمبلی سے پرزور سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے، سر! دا سے کار دے چه دا اردو زۂ سمه نه شم وئیلے۔

(قہقہے/تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> طہماش خان! Help کریں، یہ ریزولیوشن آپ پڑھ لیں۔

جناب شیر افغان خان: سر، ډیره یخنی تیره شوے وه دا تیر کال، هغے سره زمونږ د گنو فصل دومره خراب شوے وو چه آخره کښې خلقو د خشاک په نرخ خرخولو۔ هغے د پاره مونږ چیف منسټر صاحب ته هم درخواست کړے وو جی، دوئ مونږ ته دوه میاشتے مخکښې وئیلی وو چه مردان خو د دوئ هم ضلع ده جی، چه مونږ به یو سپیشل پیکج رغوؤ او په هغے کښې به د دے ټیکسونو د معافئ او د ایگریچرل بینک نه چه کوم لونز اغستلے شوے دی، د هغے په منافع باندے مونږ هغوی له چهوټ ورکوؤ جی۔ چیف منسټرصاحب دا وعده کړے وه جی۔ چیف منسټرصاحب به اوس-----

جناب سپیکر: بنه جی۔ Minister concerned، منسټر ایگریکلچر، جناب ارباب صاحب۔ تاسو پرے کوئ جناب بشیر بلور صاحب؟اس کا------

جناب بشیر احمد بلور(سینیئر وزیر): جناب سپیکر صاحب، دا مونږه هم غواړو چه زمونږ دا ایگریکلچرل صوبه ده او دیکښې زیات نه زیات مراعات ملاؤ شی چه خلق ایگریکلچر کښې زیات کار اوکړی خو داسے ده چه کوم وخت پورے صوبائی حکومت یوه علاقه آفت زده علاقه او نه گرځوی، د هغے ټیکسونه او مالیه نه شی معاف کیدے او Financial Implications دی، په دے وجه باندے زهٔ خواست کوم چه دا د هاؤس نه پاس نه کړے شی نو مهربانی به وی۔

جناب عبدالاکبر خان: سپیکر صاحب، مونږ چه د حکومت نه مطالبه کوؤ نو د حکومت نه به مطالبه په څه کوؤ؟ په قرارداد به کوؤ۔ اوس چه مونږ قرارداد راوړو، مونږ وایو که حکومت ئے آفت زده قرار کوی، که آفت زده ئے نه قرار کوی، هغه د حکومت Prerogative دے، حکومت سره اختیار دے چه کوم د گنی فصل تباه شوے دے، په هغه علاقو کښې مالیه او آبیانه خو د کم از کم معاف کړی کنه جناب سپیکر۔ دا خو په لکهونو روپو تاوان خلقو له نه شی ورکولے نو کم از کم دا خو د اوکړی کنه چه دا ټیکس خو د خلقو نه د نه شی اغستے کیدے کنه۔

جناب سپیکر: جی،وزیر صاحب--------

جناب عبدالاکبر خان: دا سیلاب خو نه دے کنه، دا خو د گنو دغه دے، دا سیلاب خو نه دے۔

سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): هسے چه آفت راغلے وی نو هلته خو حکومت همیشه کوی خو کوم ځائے کښې چه نه وی راغلے سپیکر صاحب، دا ټولے آبیانے او دا ټیکسز، دا چه هر څه معاف کړی نو بیا به دا Financial Implications، دا به مونږه څنګه، اسمبلی، دوئ خو خیر دے، د دوئ قرارداد دے، مونږه دغه نه کوؤ، قرارداد د پیش کړی، مونږ به ئے انکار اوکړو، نو هغه بیا خامخا لږ ښه خبره نه ده۔ مونږ ته خو انکار نشته، هاؤس ته د پیش کړے شی، مونږ به دا Oppose کړو جی۔

جناب عبدالاکبر خان: بلور صاحب ته دا پته نشته چه د ګنو خلقو باندے څه تیر شوے دی؟ (تالیاں) هغه د ګنی نه څه خبر دے۔ مونږه جی د سیلابونو خبرے نه کوؤ، مونږه د ګنو خبره کوؤ------- (قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: (قہقہہ) تۀ کښینه۔ کښینئی، یو تن، یو تن۔ (شور)

ملک قاسم خان خٹک: دا د یو ضلعے خبره نه ده۔ (قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: او دے باندے د هاؤس نه به رائے واخلو، دا ټول لګیا یئ۔

The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Members may be passed? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Senior Minister (Local Govenment: No

Mr. Speaker: (Laugher) The 'Ayes' have it. The resolution is passed by majority. (Applause) Mr Muhammad Ali Khan, MPA, to please move his resolution No. 43 in the House. Muhammad Ali Khan.

جناب محمد علی خان: جناب سپیکر صاحب! "دا اسمبلی صوبائی حکومت ته سفارش کوی چه هغه وفاقی حکومت ته د دے خبرے سفارش اوکړی چه ایف سی فورټ شبقدر کښې د ایف سی فاؤنډیشن لاندے چه کوم سکول قائم شوے وو، د هغے نه د شبقدر عوامو ته د تعلیم په حصول کښې ډیره آسانی وه لیکن اوس ایف سی دا سکول بند کړے دے چه د هغے په وجه د شبقدر عوامو، ماشومانو ته ډیر

مشکلات دی، لهذا د هغے سکول د دوباره چالو کیدو د پاره د اقدامات اوشی او د دے خبرے تحقیقات د اوشی چه دا ولے بند شوے وو؟"

Mr. Speaker: Minister concerned! please, to reply……..

جناب محمد علی خان: سپیکر صاحب، دے بابت کښې ما چیف منسټر صاحب ته هم وئیلے وو، چیف منسټرصاحب ته مے هم وینا کړے وه، هغه وخت کښې کمانډنټ نه وو، اوس راغلے دے۔ چیف منسټر صاحب ناست دے نو دوئ ته هم دا ریکویسټ کوم چه د یکښې لږ خصوصی دلچسپی واخلی۔

Mr. Speaker: Minister concerned! to reply please.

(قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: کام بہت زیادہ پڑا ہے۔ تھوڑا سا آپ کو چائے کی بھی ضرورت ہے، تھوڑا سا مجھے ٹائم دے دیں۔۔۔۔۔۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: جناب سپیکر صاحب، زما په خیال په دے باندے به دوئ ته څه قسم له اعتراض نه دی کول پکار او که دا دوئ پاس کړی نو دا به د حکومت ډیره مهربانی وی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: نه، نه، مونږ ته هیڅ اعتراض نشته۔ اعتراض نشته۔ سر، بس پاس ئے کړئ ورله، بنه خبره ده۔

جناب سپیکر: تهیک شوه۔ تهیک ده، اعتراض نشته۔ The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Member may be passed? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is passed unanimously. (Applause) Mr Muhammad Ali Shah Bacha Sahib, to please move his resolution No. 45. Muhammad Ali Bacha Sahib.

سید محمد علی شاہ باچا: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ چونکہ ملاکنڈ ایجنسی دو تحصیلوں بٹخیلہ اور درگئی پر مشتمل ہے اور جغرافیائی لحاظ سے یونین کونسل کوٹ اور سیلئی پٹے تحصیل درگئی کے قریب ہیں لیکن مذکورہ یونین کونسلوں کو تحصیل بٹخیلہ کے ساتھ منسلک کیا گیا ہے جس سے عوام الناس کو

کافی دشواریاں پیش آتی ہیں اور مذکورہ یونین کونسلوں کے عوام نے ووٹ بھی تحصیل درگئی میں دیئے ہیں، لہذا یونین کونسل کوٹ اور سیلئ پٹے کو تحصیل درگئی سے منسلک کیا جائے''۔

Mr. Speaker: Minister concerned, to please reply.

سینیئر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): دا دوئ چه څنګه حکم کوی، هغه شان به کوؤ۔ چه دوئ څنګه Facilitate کیدے شی، بالکل به ئے کوؤ۔ زهٔ به دوئ سره کښنیم او Concerned خلق به کښیني ورسره، رښتیا خبره دا ده چه ما ته پته نشته چه د دے څه پوزیشن دے کنه او که د دوئ حلقه ده او دوئ غواړی نو I don't mind that.

جناب سپیکر: تھینک یو، جی۔ باچا صاحب! بس؟

سید محمد علی شاہ باچا: ٹھیک ده جی۔

Mr. Speaker: Thank you. Hafiz Akhtar Ali Sahib, not present, withdrawn. Dr. Zakirullah Khan, MPA, to please move his resolution No. 60.

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب! "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ گزشتہ کئی سالوں سے ملک میں مہنگائی کی وجہ سے سرکاری ملازمین کیلئے ہر سال بجٹ میں ریلیف دینے کیلئے عملی اقدامات کئے جاتے ہیں، چونکہ صوبائی اسمبلی صوبہ سرحد کے اراکین کی تنخواہوں اور دیگر مراعات میں اب تک اضافہ نہیں کیا گیا، لہذا حکومت، صوبہ پنجاب، صوبہ سندھ اور بلوچستان اسمبلیوں کے ممبران صاحبان کی تنخواہوں اور مراعات کا اوسط نکال کر اس اسمبلی کے ممبران کی تنخواہوں اور دیگر مراعات میں بھی اس حد تک اضافہ کرے۔" (تالیاں)

جناب سپیکر: منسٹر فنانس، پلیز یا سی ایم صاحب۔ (قہقہہ) میرے خیال میں لیڈر آف دی ہاؤس جواب دے دیں۔ (تالیاں)

جناب محمد ہمایون خان (وزیر خزانہ): جناب سپیکر صاحب، مونږ به پکښې انشاءاللہ تعالیٰ دغه او کړو جی او د نورو صوبو دغه به هم واخلو جی، نو انشاءاللہ تعالیٰ زر تر زره به--------

جناب سپیکر: لیڈر آف دی ہاؤس، پلیز۔ (تالیاں) لیڈیز میرے خیال میں نہیں چاہتی ہیں اتنی Increase۔ آپ کی------

جناب امیر حیدر خان (وزیر اعلیٰ): ډیره مهربانی، محترم سپیکر صاحب۔ ډیر Important ایشو هم ده او دا به اووایم چه ډیر Sensitive issue هم ده ځکه چه زمونږ د صوبے کوم فنانشل پوزیشن دے، د هغے نه مونږ ټول واقف یو، دا څه د چا نه پټه خبره نه ده خو د ایم پی ایز دا درخواست او دا خواست چه تنخواګانے د سیوا شی، زما په خیال څه ډیره نا جائزه هم هغوی نه وائی ځکه چه Comparison پکار دے۔ زۀ دا نه وایمه چه زمونږه تنخواګانے د د پنجاب هومره شی ځکه چه زمونږه Resources د پنجاب هومره نشته خو که فرض کړه د بلوچستان نه هم زمونږ د ایم پی ایز تنخواګانے کمے وی نو زما په خیال دا هم زیاتے دے۔ کم ازکم پکار دا ده چه هغه صوبے چه د Resourcesپه لحاظ زمونږ سره په برابرئ کښ دی یا د Resourcesپه حواله مونږ نه د هغوی حالات لږ خراب دی، دا زما په خیال د دے هاؤس او د دے ممبرانو حق دے چه کم ازکم د هغوی تنخواګانے هغے حد ته لاړے شی او انشاءالله بحیثیت د لیډر آف دی هاؤس زۀ پخپله دا Commitment ورکومه، فنانس ډیپارټمنټ ته زۀ ډائریکټیو هم ورکومه چه زر تر زره د هغوی په دے حواله باندے خپل Proposal move کړی او چه کوم ځائے کښ تنخواګانے نورو صوبو کښ، بلوچستان کښ او سندھ کښ په کومه حواله وی چه مونږ خپله صوبه کښ په هغه حواله کړو۔

(تالیاں)

Mr. Speaker: The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Member may be passed. Those who are in favour of it may say ‘Aye’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. The resolution is passed unanimously. (Applause)

محترمہ نور سحر: جناب سپیکر! انشاء اللہ ہم امید کرتے ہیں کہ وزیر اعلیٰ صاحب اپنے اعلان کو جلد از جلد عملی جامہ پہنائیں گے اور ایسی بات نہیں ہے کہ لیڈیز ایم پی ایز اس کو چاہتی نہیں ہیں۔

جناب سپیکر: انشاء اللہ، انشاء اللہ۔ اچھا Miss Naeema Nisar, MPA, to please move her resolution No. 78. Naeema Nissar Bibi.

محترمہ نعیمہ شاہین نثار: شکریہ، جناب سپیکر۔"یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ شہید جمہوریت، اسلامی دنیا کی پہلی منتخب وزیراعظم، دختر مشرق محترمہ بے نظیر بھٹو کی پاکستان، جمہوریت اور غریب عوام کیلئے لا تعداد عملی خدمات کے اعتراف میں 'ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر ہسپتال ایبٹ آباد' کا نام 'شہید جمہوریت محترمہ بے نظیر بھٹو' کے نام سے موسوم کیا جائے"۔ مہربانی جی۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Member may be passed. Those who are in favour of it may say 'Aye'……...

جناب بشیر احمد بلور (سینئر وزیر): جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: سر، یہ ایک جائز اور معصوم سی قرارداد ہے اور بشیر صاحب اس پر۔۔۔۔۔۔

سینئر وزیر (بلدیات): زۂ ریکویسټ کوم، هاؤس ته ریکویسټ کوم، تاسو ته ریکویسټ چه یو۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر۔۔۔۔۔

سینئر وزیر (بلدیات): عبدالاکبر خان! زۂ یو ریکویسټ کوم کنه۔ زما دا ریکویسټ دے سپیکر صاحب، چه د شهید بے نظیر بهټو صاحبے ډیره لویه یو قربانی ده او ډیره لویه لیډره وه او د هغے د پلار نیکه نه چه کوم دے، د پلار د طرف نه چه کوم د قام سره او دے ملک سره، آئین ئے ورکړے دے د 1973 او دا ډسټرکټ هسپتال ډیر ورکوټے غوندے ځائے دے چه دومره لوئے نوم په دے ورکوټی غوندے هسپتال، زما هم اومنئ خیر دے، دا مناسب نه دے، چرته لویے شے وی نو مونږ ته انکار نشته، لس ځله، که دا تاسو پاس کوئ مونږ Unanimous درسره پاس کوؤ خو دا شے ډیر داسے دے چه دے باندے د هغے نوم، زما خیال دے ښه به نه وی۔ زما دا ریکویسټ دے، باقی ستاسو خپله خوښه ده۔ (تالیاں)

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر، میں ریکویسٹ۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ابھی Mover کی طرف سے۔۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: نہیں سر، میں۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: Mover کی طرف سے جو آئی ہے، میں نے آدھی پڑھ لی ہے، ریزولیوشن آدھی رہتی ہے تو Now against میں ووٹ مانگنا چاہ رہا ہوں۔

Those who are against it may say 'No'.

Mr. Abdul Akber Khan: There is no one against it.

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is passed unanimously. (Applauses) Mr. Israrullah Khan Gandapur, to please move his resolution No. 95 in the House.

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: "یہ صوبائی اسمبلی نیشنل پاؤر کنٹرول سنٹر (NPCC) کے حکام کے رویہ کی پرزور مذمت کرتی ہے کہ گھنٹوں پر محیط Un-scheduled load sheding نہ صرف ضلع ڈیرہ بلکہ صوبہ کے عوام کیلئے عذاب بنا ہوا ہے اور امن وامان کے مسائل بھی پیدا کر رہا ہے۔ ساتھ ہی مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ وزیر پانی و بجلی کے احکامات کے مطابق اس کو فی الفور بند کیا جائے اور خلاف ورزی کی صورت میں اپنے اعلان کے مطابق متعلقہ چیف ایگزیکٹیو کے خلاف تادیبی کارروائی کرے"۔

جناب سپیکر: تادیبی کارروائی، یہ ہمارے Jurisdiction میں آتی ہے، پراونشل گورنمنٹ کے؟

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: ہاں سر، اس وجہ سے انہوں نے اعلان کیا ہے، ہم اس پر ان کو پابند کرا رہے ہیں۔

Mr. Speaker: Okey, okey. The motion moved and the question is that the resolution may be passed? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is passed unanimously. (Applause) Muhammad Anwar Khan, to please move his resolution No. 99 in the House. Mr. Muhammad Anwar Khan.

جناب محمد انور خان ایڈوکیٹ: شکریہ، جناب سپیکر۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ چونکہ دیر خاص ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر ہے اور دیر خاص میں گورنمنٹ گرلز ڈگری کالج کی بلڈنگ تیار ہو چکی ہے لیکن ابھی تک کلاسز کا اجراء نہیں ہوا ہے جس کی وجہ سے بچیوں کے قیمتی سال ضائع ہو رہے ہیں، لہذا گورنمنٹ ڈگری کالج دیر کو فوراً چالو کر کے فرسٹ ائیر کلاسز اور تھرڈ ائیر کلاسز کا اجراء کیا جائے"۔

سر، د فرسٹ ائیر رزلٹ راغلے دے، اوس هلته ماشومانو ته فرسٹ ائیر کښې هم ایډمیشن نه ملاویږی، په سکولونو کښې هم مسئله ده نو زما دا ریکویسټ دے

جی چه د دے فوراً فرسټ ائیر چه کوم کالج تیار دے ، بلډنګ تیار دے هر قسم، هیڅ څه قسم روکاوټ نشته دے ، چه د دے فوراً کلاسز شروع شی، سر۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! جواب دیں۔

وزیر برائے ثانوی تعلیم: سپیکر صاحب، آنریبل ممبرصاحب ته دا Assurance ورکومه، حقیقت دا دے چه دا بلډنګ هم تیار دے او سټاف به ورته هم انشا ءالله مونږ زر ورکړو۔ مونږ هغوی ته ډائریکټیو هم ایشو کړی دی، پرنسپل ته چه هلته ایډمیشن شروع کړی۔ انشا ءالله زهٔ ئے سبا که خیر وی بیا Pursue کوم، دا ایم پی اے صاحب د پخپله هم Pursue کړی۔ مونږه هغوی ته وئیلے دی چه ایډمیشن د هغوی بالکل شروع کړی، شروع کړی ئے هم دی، انشا ءالله زر تر زره به ورته مونږ سټاف ورکړو که خیر وی انشا ءالله۔

جناب سپیکر: جی انور خان صاحب۔

جناب محمد انور خان ایڈوکیٹ: مطمئن شوم جی۔

Mr. Speaker: Satisfied. Mr Atif ur Rehman, MPA and Mr Alamgir Khan Khalil, MPA, to please move their joint resolution No. 100 in the House. First Atif ur Rehmand, please.

جناب عبدالاکبر خان: دا ریزولیوشن نمبر 40 دے ، جناب۔

جناب سپیکر: هاں، 40، دا غلط، مسټر عاطف، This resolution number is forty. Mr Atif ur Rehman Sahib. He is on leave. Mr Allamgir Khan Khalil Sahib.

جناب محمد عالمگیر خلیل: جناب سپیکر صاحب، جناب عطیف الرحمان صاحب خو موجود نه دے او د خپل اړخه، اراکین صوبائی اسمبلی صوبه سرحد، "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ فرنٹئیر کوآپریٹو بینک لمیٹڈ جو گزشتہ سات سال سے تحلیل ہوا ہے، بینک کی بحالی کیلئے گزشتہ اسمبلی میں تحریک التواء پیش کی گئی جس کی روشنی میں اسمبلی نے متفقہ طور پر جناب افتخار احمد خان جھگڑا صاحب، ایم پی اے، کی سربراہی میں قائمہ کمیٹی نمبر 5 کی رپورٹ، جس میں بینک ملازمین کی فوری بحالی کی سفارش کی گئی تھی، صوبائی حکومت نے مورخہ 7 مارچ 2000 کو اپنی سفارشات میں بینک کی بحالی اور ساتھ ہی ملازمین کو اپنی نوکری پر بحال کرنے کی منظوری دی، مگر اب

تک نہ بینک بحال ہوا ہے اور نہ ہی ملازمین بحال ہوئے ہیں جبکہ ملک کے دیگر صوبوں میں کوآپریٹو بینکس موجود ہیں اور وہاں کے کاشت کاروں کو کوآپریٹو سوسائٹی کے ذریعے قرضے فراہم کئے جارہے ہیں، لہذا مندرجہ بالا حقائق کی روشنی میں فرنٹیئر کوآپریٹو بینک لمیٹڈ اوران کے ملازمین کو فوری طور پر بحال کیا جائے"۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر صاحب، میں عالمگیر خان کی قرارداد پر کچھ بات کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: جی، عبدالاکبر خان صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر، 2003 میں میں نے پیش کی تھی تحریک التواء اور وہ چیئر نے اور اسمبلی نے کمیٹی کے حوالے کی تھی۔ جناب سپیکر، یہ واقعی چھوٹے زمینداروں اور کاشتکاروں کیلئے زندگی اور موت کا مسئلہ ہے۔ یہ اتنا غلط فیصلہ کیا تھا گزشتہ گورنمنٹ نے کہ جی مرکزی حکومت سے اربوں روپے باقی صوبوں کو مل رہے ہیں، کوآپریٹو بینک کو اربوں روپے مل رہے ہیں ہر سال اور صرف واحد یہ صوبہ ہے جو اس فنڈ سے محروم ہے کیونکہ آپ نے کوآپریٹو بینک اور کوآپریٹو جو سوسائٹیز تھیں، وہ ختم کردیں۔ میں مانتا ہوں کہ اس میں کچھ غلطیاں، کچھ مشکلات ہوں گی لیکن اگر کسی چیز میں غلطی ہو تو وہ غلطی نکالنی چاہیئے، یہ تو نہیں ہونا چاہیئے کہ سب سسٹم کو ختم کیا جائے۔ اب آپ کے صوبے کا گزشتہ پانچ چھ سالوں سے ایک روپے بھی کوآپریٹو میں نہیں مل رہا ہے اور آپ کے وہ کاشتکار، زمیندار تو ٹھیک ہے جناب سپیکر، جن کی زمین ہے وہ تو ایگریکلچر ڈیویلپمنٹ بینک سے پاس بک پر پیسہ لے سکتے ہیں لیکن جو دوسروں کی زمین کاشت کرتے ہیں جناب سپیکر، ان کو لوگوں کو بینک تو بغیر زمین کے قرضہ نہیں دیتے۔ ان کے ساتھ یہی ایک Source تھی کوآپریٹو بینک، تو وہ کمیٹی کے حوالے کی گئی اور ایک سال تک اس پر Deliberation ہوئی۔ وہ کمیٹی نے اپنی رپورٹ فائنل کردی جناب سپیکر، وہ رپورٹ اسمبلی میں آئی اور اسمبلی نے اسے Unanimously adopt کیا لیکن اس کے باوجود بھی اس رپورٹ پر عملدرآمد نہیں ہوا۔ میں بالکل جی متفق ہوں، یہ اس صوبے کے کاشتکاروں کا، صوبے کے زمینداروں کا مسئلہ ہے اور خدا کیلئے اس فنڈ کو ضائع نہ کریں۔ پتہ نہیں اس وقت ان کے ذہن میں کیا تھا، وزیراعلیٰ صاحب بیٹھے ہوئے ہیں، وہ خود بھی زمیندار ہیں اور ایگریکلچر منسٹر صاحب بھی زمیندار ہیں، میں منت کرتا ہوں کہ وہ بیٹھیں، اس مسئلے کا حل نکالیں۔ اگر کوئی نقص ہے اس سسٹم میں، تو وہ بے شک اس سسٹم سے وہ نقص نکال لیں، کوئی غلطی اگر ہے لیکن اس کو تباہ تو نہ کریں کہ آپ کے صوبے کے اربوں روپے رہ جاتے ہیں

فیڈرل گورنمنٹ کے پاس، باقی صوبوں کو ملتے ہیں، باقی صوبوں میں وہ بینک بھی بڑے اچھے طریقے سے کام کر رہے ہیں، زمینداروں کو تخم بھی دیتے ہیں، قرضے بھی دیتے ہیں۔ جناب سپیکر، میں درخواست کروں گا اس ہاؤس سے کہ اس کو پاس کرے۔ ٹھیک ہے جی ہم یہ نہیں کہتے کہ مطلب ہے لیکن آپ بیٹھیں اس پر کام کریں، ایک مہینہ میں دو مہینے میں لیکن ان بے چارے ملازمین کا اور کاشتکاروں کا مسئلہ حل کریں۔ شکریہ، جناب سپیکر۔

Mr. Speaker: Minister for Agriculture, Co-operative, please……

جناب بادشاہ صالح: جناب سپیکر، زۀ په دے باندے لږ خبرے کول غواړمه۔

جناب سپیکر: څه باندے ؟

جناب بادشاہ صالح: په دے متعلقه بینک چه ختم شوے وو۔

جناب سپیکر: اووایه جی، مختصر غوندے اووایه۔

جناب بادشاہ صالح: فیډرل بینک Something باندے به دے صوبے ته پیسے ورکولے جی، د دے سره دوئ به پک اپے ورکولے، ټریکټرے ورکولے او د اجناسو په شکل کښ به ئے قرضے ورکولے غریبو کاشتکارو ته، کمیټیانے به وے، هغوی ته جی۔ بیا د دے افسرانو مینځ کښ څه شے راغے، یو افسر داسے وو په هغه وخت کښ چه هغه باندے څه داسے الزامات وو، هغه د ځان بچ کولو د پاره دا بینک، دا صوبه محرومه کړه جی چه په دیکښ درے صوبو کښ دا بینکونه اوس موجود دی او بیا د دے بینک کوم Assets چه اوس هم موجود دی، دا هغه وخت کښ هم په ګټه کښ وو او اوس هم په ګټه کښ روان دے دا بینک جی خو بینک او دا ملازمین ئے برناحقه ختم کړل، درپه در ئے کړل او د دوئ بچی ټول ډیر په تکلیف کښ دی او دوئ ته ډیر روستو ګولډن هینډ شیک څه معمولی پیسے ورکړے شوے، نو دے صوبے ته د دے بینک ډیر ضرورت دے او دا بیرته بحال کړئ جی۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔ ارباب صاحب۔

ملک قاسم خان خٹک: جناب سپیکر، یو منټ، دا د دے بینک د ملازمینو سره ډیر ظلم دے۔ ځکه د دے بینک د ټولو ملازمینو چولهے اړنگے دی او مونږه د دے قرارداد بھرپور حمایت کوؤ۔

جناب سپیکر: ټھیک شوه جی۔ دوئ هم Favour کوی جی۔ تاسو ارباب صاحب۔

ارباب محمد ایوب جان (وزیر زراعت): جناب سپیکر صاحب! څنگه چه زمونږه آنریبل ممبرانو صاحبانو اووئیل، کواپریٹیو بینکس جو ہیں وہ انتہائی درجہ ضروری ہیں جیسے عبدالاکبر خان نے فرمایا کاشتکاروں کیلئے، چھوٹے چھوٹے قرضے لینے کیلئے، فرٹیلائزر، ٹریکٹر، ہر ایک صوبے میں اور ہر ایک ملک میں ہندوستان میں بھی، لیکن جناب ہمیں یہ سوچنا چاہے کہ پاکستان کے ہر ایک صوبے میں کواپریٹیو بینکس موجود ہیں لیکن یہاں پختونخوا صوبہ میں کوآپریٹیو بینک کیوں Default ہو گیا، Bankrupt ہو گیا؟ چند بااثر اور بارسوخ لوگوں کی وجہ سے یہ کوآپریٹیو بینکس بالکل Bankrupt ہو گئے۔ ابھی جناب سپیکر، ہمیں ان کو بحال کرنا چاہیئے لیکن اس میں ہمیں یہ بھی سوچنا چاہیئے کہ گزشتہ جب یہ بینک بند ہوئے تھے، اس کی وجوہات کیا تھیں؟ کیا وہی بااثر اور بارسوخ لوگ قرضے لیکر، کروڑوں کے قرضے لیکر اور پھر وہ واپس نہیں کریں گے تو ایسی خامیاں ہمیں دور کرنی چاہئیں۔ خدانخواستہ اگر یہ بینک پھر دیوالیہ ہو گیا تو اس کا کیا ہو گا؟ تو میں یہ ایک تجویز پیش کرتا ہوں ہاؤس کے سامنے کہ سب سے پہلے تو ہمیں ایسا قانون بنانا چاہیئے کہ کوآپریٹیو بینکس کے قرضے جو چھوٹے زمینداروں کیلئے ہوتے ہیں، ان کیلئے یہ استعمال ہوں، ایسے لوگوں کی گنجائش نہ ہو کہ وہ ایک آدمی سو، سو اور دو سو کوآپریٹیو سوسائٹیاں بنا کر ایک ہی آدمی، یہ ہوا ہے اور اسی کی وجہ سے کوآپریٹیو بینکس Default ہو گئے، تو ہمیں اس میں لیجیسلیشن کرنی پڑے گی۔ میں یہ گزارش کروں گا لاء ڈیپارٹمنٹ سے کہ وہ جلد از جلد اپنی سفارشات دے اور ایسے قانون بنائے کہ آئندہ کیلئے ایسے لوگوں کو جو کوآپریٹیو بینکس سے کروڑوں کے قرضے لیتے ہیں، روکا جائے تو یہ بھی کہ لاء ڈیپارٹمنٹ اپنی تجاویز جلد از جلد بنائے اور ہمارے ساتھ ایم پی ایز، اور دوسری میری یہ تجویز ہو گی کہ ہاؤس کی لاء کمیٹی جو ہے، اس کے سامنے اگر وہ کام ہو چکا ہے، جیسے عبدالاکبر خان نے کہا تو اس پہ عملدرآمد کرنا چاہیئے۔ اگر ادھورا رہ گیا ہے تو اس کو ٹائم فریم مہینہ، دو مہینے کے اندر وہ رپورٹ پیش کرے۔ اسلئے خدانخواستہ کہ پھر یہ کوآپریٹیو بینکس کہیں بند نہ ہو جائیں۔ تو میری تجویز یہ ہے کہ اس کو ہم For

the time being defer کر دیں گے۔ لاء ڈیپارٹمنٹ اور لاء کمیٹی جو ہماری ہے، ان کی تجاویز آنے کے بعد اس قرارداد پر عملدرآمد ہونا چاہیئے۔ شکریہ، جناب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر، میں۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی، عبدالاکبر خان!

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! میں آنریبل ممبر بورڈ سے بھی درخواست کرتا ہوں اور منسٹر صاحب کا مشکور بھی ہوں کہ ہم نہیں دیتے، اگر اس میں غلطیاں ہیں، بے شک آپ ہٹادیں، اس کو Purify کرلیں کیونکہ 1920,1925 میں کوآپریٹو ایکٹ بنا ہے، اب 1920 کا زمانہ ہے اور ابھی کافی عرصہ ہوا ہے، Naturally اس میں Changes کی ضرورت ہوگی تو میں آپ سے درخواست کروں گا کہ آپ لاء ریفارمز کمیٹی کے چیئرمین بھی ہیں تو اگر آپ جلدی اس کمیٹی کو اور اس میں لاء ڈیپارٹمنٹ کیلئے نہیں، اس میں ایگریکلچر ڈیپارٹمنٹ، کیونکہ مشکلات اور یہاں کوآپریٹو بینک کے جو پرانے لوگ ہیں، ان کو بھی شامل کیا جائے کہ جو کمی ہے، جو قانون میں Changes لانا چاہتے ہیں، جو Addition, alteration کرنا چاہتے ہیں، وہ سارے اس میں شامل کر کے اس کو ایک صحیح ایکٹ بنائے تاکہ جو ارباب صاحب نے کہا، بالکل ان کی بات بھی صحیح ہے کہ بہت سا پیسہ ضائع ہو گیا ہے تاکہ آئندہ کیلئے وہ پیسہ ضائع نہ ہو اور ایک Comprehensive، مطلب ایکٹ میں جو Amendment چاہیئے، وہ Amendment کر کے آپ اس کو Proposed committee کے چیئرمین کی حیثیت سے، تو میں درخواست کروں گا کہ آپ اس کو ووٹنگ کیلئے نہ ڈالیں اور فی الحال آپ اس کو لے لیں لاء ریفارمز کمیٹی میں۔ ارباب صاحب بھی Agree کر گئے تو میرے خیال میں کام آسان ہو رہا ہے۔

جناب سپیکر: نہیں، تو آپ کے خیال میں کس کمیٹی میں ہم ڈالیں؟

جناب عبدالاکبر خان: لاء ریفارمز کو دے دیں جناب سپیکر، کیونکہ لاء ڈیپارٹمنٹ بھی آجائے گا اور ایگریکلچر بھی آجائے گا، کوآپریٹو کا اگر کوئی ایکسپرٹ ہے، جو سمجھتا ہے کہ اس میں کیا کیا نقص ہے؟ وہ نقص بھی نکالے جائیں گے۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، یہ ہم ریفر کرتے ہیں، اس ریزولیوشن کو لاء کمیٹی اور ایگریکلچر کو۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: لاء ریفارمز کمیٹی کو۔

جناب سپیکر: لاء ریفارمز کمیٹی کو میرے خیال میں، Now Mr. Abdul Akbar Khan, MPA, to please move his resolution No. 100 in the House. Mr. Abdul Akbar Khan, please.

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! میں مشکور ہوں آپ کا۔

جناب سپیکر: طهماش خانه! کبنینه تهٔ۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! یہ بہت بے ضرر سی قرار داد ہے، میرے خیال میں ہاؤس اس کو آسانی سے Adopt کر لے گا۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ چونکہ سیکرٹریز یونین کونسل جو گزشتہ تیس سالوں سے ایک ہی گریڈ میں ملازمت کر رہے ہیں اور ان کا کوئی سروس سٹرکچر نہیں ہے، اسلئے ان کو نہ صرف اپ گریڈ کیا جائے بلکہ دوسرے ملازمین کی طرح ان کیلئے سروس سٹرکچر بنایا جائے۔"

میں درخواست کروں گا منسٹر صاحب سے کہ میں نہیں چاہتا کہ اس کو ووٹنگ کیلئے ڈالیں، اگر اس کو کمیٹی کے حوالے کر دیں، وہاں اس پر بات کریں تو یہ مسئلہ حل ہو سکتا ہے آسانی سے۔

ملک قاسم خان خٹک: جناب سپیکر! زما هم یو قرارداد دے، هم دے سلسله کښې۔ تاسو که ما ته اجازت راکړئ نو زهٔ به ئے پیش کړم۔

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: جناب سپیکر! میری بھی اسی سلسلے میں قرارداد ہے، اگر آپ اجازت دیں تو۔

جناب سپیکر: Same دے، دوئ به هم پکښې شامل کړو کنه۔ آپ پڑھ لیں جی، پڑھ لیں۔ آپ کی بھی یہی قرارداد ہے، ملک محمد قاسم خان صاحب۔

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: جناب سپیکر، شکریہ۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے ------

جناب سپیکر: ان کے بعد، ان کے بعد آپ کو موقع دیتے ہیں۔

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: اچھا سر۔

جناب سپیکر: ملک قاسم صاحب کا مائیک آن کریں۔

ملک قاسم خان خٹک: شکریہ، جناب سپیکر۔ میں اس معزز ایوان کی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف بذریعہ قرارداد دلوانا چاہتا ہوں اور ساتھ ہی اس معزز ایوان سے امید رکھتا ہوں کہ وہ اس مسئلے کو حل کرنے کیلئے ہر ممکن تعاون کریں گے۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ سال 2001ء سے لیکر ابھی تک سیکرٹری یونین کونسل صوبہ سرحد کی محکمہ جاتی پروموشن ختم ہو چکی ہے، اس کو سال 2001ء سے

بحال کی ا جائے جبکہ سیکرٹری یونین کونسل، بنیادی جمہوریت کے دور سے بنیادی سکیل6 میں ڈیوٹی سرانجام دے رہے ہیں، اس کواپ گریڈ کرکے بنیادی سکیل 12 دیا جائے جیسا کہ محکمہ ایجوکیشن، محکمہ ہیلتھ میں تعلیمی معیار کی بنیاد پر دیا گیا ہے کیونکہ موجود حکومت"--------

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! پہلے میری ریزولیوشن کو لے لیں۔ مطلب یہ ہے کہ آپ دوسرے آنریبل ممبر کو موقع دیتے ہیں، مجھے اعتراض نہیں ہے لیکن میری ریزولیوشن پر Decision ہو جائے پھر اگر آپ اجازت دیتے ہیں تو وہ بھی Move کریں۔ سر، میں چاہتا ہوں کہ------

ملک قاسم خان خٹک: جناب والا! دا Same خبره ده خو مونږ لږ پکښې Amendment کړے دے ، صرف زۀ عبدالاکبر خان صاحب سره شامل ووم۔

جناب سپیکر: جی نلوٹھہ صاحب، آپ کا بھی یہی ہے، اسی ایشو پر ہے؟

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: جی ہاں۔

جناب سپیکر: تو عبدالاکبر خان صاحب کے ساتھ اتفاق کریں نا۔

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: میں عبدالاکبر خان سے اتفاق کرتا ہوں------

جناب سپیکر: بس مختصر کریں جی۔

سردار اورنگزیب نلوٹھہ: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے اس امر کی سفارش کرتی ہے کہ چونکہ یونین کونسل سیکرٹری 1962ء سے سکیل 6 میں بھرتی ہوتا ہے اور سکیل 6 ہی میں ریٹائر ہو جاتا ہے تو اس کو اپ گریڈ کرکے سکیل 11 یا 12 دیا جائے؛ نیز زیادتیوں کا ازالہ کرتے ہوئے انہیں سیلیکشن گریڈ کی ادائیگی کے ساتھ ساتھ ان کی ذمہ داریوں کو مد نظر رکھتے ہوئے سروس سٹرکچر بھی ٹھیک بنایا جائے"۔ شکریہ۔

Mr. Speaker: Thank you. Bashir Bilour Sahib, please.

جناب بشیر احمد بلور (سینئیر وزیر): سپیکر صاحب! دا عبدالاکبر خان صاحب-----

جناب سپیکر: تھیک شو، اوس هاؤس ته ئے پیش کوۀ۔ بشیر بلور صاحب! اول خبره او کړئ۔

سینئیر وزیر (بلدیات و دیہی ترقی): عبدالاکبر خان صاحب او دوئ دا زمونږ ورونړو چه کوم دا قراردادونه لوستے دی، مونږ ته، حکومت ته هیڅ اعتراض نشته، دا به

مونږ کمیټئ ته حواله کړو، هلته به دا Thrash out کړو چه مونږ څه کولے شو، انشاءالله هغه به ورسره اوکړو۔

Mr. Abdul Akbar Khan: Thank you, Sir.

Mr. Speaker: The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Members may be passed. Those who are in favour of it may say…..

(Interruption)

Mr. Abdul Akbar Khan: Referred.

Mr. Speaker: Referred, sorry, sorry, may be referred. Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is referred unanimously to the concerned committee.

Mr. Abdul Akbar Khan: Thank you, Sir.

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان! دوسرا آپ کا وہ فلڈ کا۔

جناب عبدالاکبر خان: ہاں سر، وہ جناب سپیکر، میں صبح بھی اٹھا لیکن آپ نے ٹائم نہیں دیا۔ جناب سپیکر! یہ بہت زیادہ فلڈ آیا ہے اور ایک دو دن اس پر بحث ہم نے کی اور سب ممبران نے اس پر مطالبہ کیا کہ ان لوگوں کو جو امداد مل رہی ہے، وہ کم ہے۔ کل رات کو میں نے ٹیلیویژن پر دیکھا، پھر اخبار میں بھی آج آیا کہ وہاں پر صرف چند یونین کونسلوں کو آفت زدہ قرار دیا گیا ہے۔ میں نے لوگوں سے پوچھا، یہ آنریبل ممبرز یہاں پر بیٹھے ہوئے ہیں، وہ مجھ سے زیادہ اس کو جانتے ہوں گے جناب سپیکر، یہ جو دو آپ کے گرداور سرکلز ہیں، متھرا اور خالصہ، اب اگر آپ بائیس پٹوار سرکل کو کریں گے تو جو باقی لوگ رہ جائیں گے، وہ کیا Feel کریں گے؟ اگر وزیر اعلیٰ صاحب یا حکومت آفت زدہ قرار دیتی ہے تو جو علاقے Affect ہو گئے ہیں، خاصکر دو گرداور سرکل جو سارے Affect ہو گئے ہیں، ان کو کیوں آفت زدہ قرار نہیں دیتے؟

جناب سپیکر: جی عالمزیب خان۔-----

(قطع کلامیاں)

جناب عالمزیب: جناب سپیکر صاحب،-----

(قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: جی عالمزیب خان۔

جناب عالمزیب: جناب سپیکر صاحب، زۀ پہ دیکښې دا ریکویسټ کومہ چہ دا کومہ علاقہ چہ آفت زدہ قرار شوے دہ نو کہ پہ دیکښې دوہ سرکلے راځی، یو د خالصہ سرکل دے او یو متھرا سرکل دے ، کہ دا دواړہ سرکلے یو شی نو دا ټولہ علاقہ بہ پہ دے باندے Complete شی او د ټولو خلقو چہ کومہ مسئلہ دہ، دا غونډہ مسئلہ بہ حل شی۔ دیکښې زۀ دویمہ یوہ خبرہ دا شاملول غواړمہ چہ د دے هاؤس نہ چہ کومو مشرانو، ټولو ورونړو، خوئیندو چہ کوم زمونږ سرہ دغہ امداد کړے دے چہ وفاقی حکومت نہ مونږ تہ هم د دس ارب روپو قرارداد دلتہ نہ پاس شوے وو او هغوی تہ تاسو لیږلے وو، زمونږه نن حالات داسے دی چہ د تیرو لسو ورځو نہ زمونږ دغہ سیلاب زدگان کوم خوئیندے ، ورونړه، بچی چہ دی، هغہ دغہ شان پہ لارو کوڅو او پہ سړکونو باندے پراتہ دی۔ نہ هغوی تہ د هغہ پہلا ورځے نہ بغیر، پہ هغہ پہلا یو هفتہ کښې چہ کوم مونږ ه هغوی تہ خوراک ورکړے وو یا مو چا تہ اوبہ رسولے وے یا مو چا تہ ډیر، ایک بټہ چار کسانو تہ چہ مونږ کومے خیمے رسولے وے نو پہ دغہ کښې اوسہ پورے هغہ نور خلق چہ کوم دی، جناب سپیکر صاحب، زۀ ستاسو Attention غواړم چہ تاسو لږ ما تہ پہ دے خبرہ کښې توجہ اوکړئ چہ دغہ خلق اوس هغہ خپلو علاقو تہ مونږ پریښودل نہ غواړی۔ مونږ چہ هلتہ ورځو نو هغوی وائی چہ تاسو بعض کسانو تہ دغہ Facilities ورکړل او باقی تقریباً ستر پچهتر فیصد خلقو تہ دغہ Facilities نہ دی ملاؤ شوی۔ ستاسو حلقہ هم دہ، زما حلقہ هم دہ، د طهماش خان حلقہ هم دہ او داسے نور هم دغہ ځائیونہ چہ کوم دی، مهربانی اوکړئ او فوری طور، د وزیر اعلیٰ صاحب زۀ ډیر زیات مشکور یم چہ هغوی پہ Initial stage کښې مونږ تہ ساړھے چار کروړ روپئ ریلیف کمشنر صاحب تہ ایشو کړے دی، ورکړے دی۔ پہ دیکښې چہ څو پورے اوس وفاقی حکومت مونږ سرہ لاس اونکړی، مونږ لہ د دغہ پیسو د راکولو څہ طریقہ یا تدبیر جوړ نہ کړی، روژه راروانہ دہ، لس ورځے پس زمونږ روژه دہ او پہ دے روژه کښې بہ دغہ خلق، زۀ نہ پوهیږم چہ هغوی بہ پیښمنے څنگہ کوی، هغوی بہ روژه ماتے څنگہ کوی، هغوی بہ د بچو سرہ وخت څنگہ تیر وی؟ هغوی تہ اوسہ پورے بجلی لا نہ دہ بحال شوے، د څښکلو اوبہ هلتہ لا اوسہ پورے نشتہ دے، چا سرہ خپل کچن انغرے نشتہ دے،

چا سره کښ پوزے نشته دے۔ زهٔ ستاسو په وساطت یو ځل بیا، د وزیر اعلیٰ صاحب موجودگی دلته چونکه ده، هغوی ته هم دا ریکویسټ کوم چه خدائے ته اوګورئ راپاڅئ او دے مرکزی حکومت ته لږ دا خبره په صحیح طریقه باندے وراورسوئ، د روژے نه مخکښ مخکښ دا خلق چه دے کورونو ته کول دی، په ځائے کول دی، که څو پورے مونږه دے خلقو ته دغه پیسے ورنکړو، آفت زده قرارول خو یو جدا خبره ده د فصل د پاره، خو د ټولو نه اهم خبره دا ده چه دغه خلقو ته د لوټو خټو د پاره مونږ دا پیسے ورنکړو نو زما دا خیال دے چه دا روژه به هم دا خلق په سړکونو تیروی۔ نو یو اسلامی خبره هم ده او د هغے نه بل طرف ته که اوګورو زما حلقه ده، ستاسو حلقه ده، د طهماش خان حلقه ده، دا زمونږ چه کومے حلقے دی، عطیف الرحمن ورور زما چونکه نشته دے، ملک نه بهر دے، نو زهٔ دا سوال کوم، منت کوم چه تاسو راپاڅئ او د ټولو نه مخکښ د دے خبرے یو حل را له راواوباسئ۔ که مونږه دغه شان دوه درے ورځے پس بیا دا خبره لیټ کړو، زمونږه دا اجلاس هم به ختمیږی، نو زهٔ بیا تاسو ته وایم، زمونږه په روژه کښ د دغے خلقو هیڅ لار ما ته نه ښکاری چونکه د باجوړ دغه مسئله هم مونږ ته را په مخکښ ده، هغوی د پاره کیمپونه جوړ شو، په هغه وجه باندے زمونږ سیلاب زدګان کومے خویئندے میئندے، وروڼره چه دی، نو هغوی هم دغه شان پاتے شو، زهٔ بیا او بیا او بیا پرزور دا مطالبه ستاسو په وساطت وزیر اعلیٰ صاحب ته کوم، هغوی خپله کافی امداد کړے دے۔ زهٔ مشکور یم، زهٔ سلام پیش کوم وزیر اعلیٰ صاحب ته خو د مرکزی حکومت کوم څه چه مونږ ته پاتے دی، زمونږه هغه سوال مو چه کړے وو، منت مو کړے وو، مهربانی اوکړئ چه هغے نه مونږ ته څه ملاؤ شی۔ ډیره مهربانی، شکریه جی۔

<u>جناب سپیکر:</u> طهماش خان! صرف ریزولیوشن چه عبدالاکبر خان کوم پیش کړے دے، هغے باندے خبرے اوکړئ۔ دوئ په سیلاب کافی خبره اوکړه، صرف ریزولیوشن باندے۔

<u>ملک طہماش خان:</u> سپیکر صاحب! شکریه ادا کوم خو مونږ دا وایو چه کوم عالمزیب خان خبرے اوکړے-----

جناب سپیکر: بس دا اوشوه کنه، هغه پوره اوشوه، تاسو صرف متهرا گردآور سرکل او کوم یو بل۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: خالصه۔

جناب سپیکر: خالصه گردآور سرکل آفت زده کښې۔۔۔۔۔

ملک طہماش خان: ریزولیوشن باندے جی زۂ دا خبره کوم چه دا کوم عبدالاکبر خان دا ریزولیوشن وړاندے کړو، نو دیکښې یو دا متهرا سرکل دے، گردآور سرکل چه کوم دے او بل دا خالصه گردآور سرکل دے چه دا مکمل آفت زده قرار شی ولے چه دے سره داسے هغه حلقے دی چه کوم سیندونو سره لنډے دی او هغه د ټولو دلته زمونږه ډیر سینیئر مشران شته چه هغه د دوئ په نوټس کښې دی چه اکثر په هر دویم دریم کال باندے په هغوی باندے سیلاب راځی او هغه خلق متاثره کیږی، نو مونږ دا وایو چه یره ټهیک ده چه دا کوم بائیس پټوار حلقے ورکړے دی، دا ټهیک دی خو دے سره داسے حلقے دی چه هغه په دے متهرا گردآور سرکل کښې او په خالصه گردآور سرکل کښې راځی نو مهربانی اوکړئ چه دا آفت زده قرار کړے شی۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه۔ وزیر اعلیٰ صاحب، لیډر آف دی هاؤس۔۔۔۔

جناب بادشاه صالح: سپیکر صاحب، زۂ هم یو قرارداد پیش کول غواړم نو که تاسو ما له۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: د دے خپله پراپر طریقه ده، په هغه طریقه باندے راشه کنه۔ دا داسے هاؤس دے، آرگنائزډ هاؤس دے جی، تاسو جواب ورکړئ۔

سینیئر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب، زۂ دا عرض کوم چه د قرارداد کاپی خو مونږ ته نه ده ملاؤ شوے چه دا قرارداد دوئ پیش کړو۔

جناب عبدالاکبر خان: ما خو دے نه اووئیل کنه۔

سینیئر وزیر (بلدیات): هاں، نه تاسو خو اووئیل خو مونږ سره خو کاپی نشته چه مونږ د دے نه، دا ستاسو دے قراردادونو کښې شته، مونږ به د خپل ډیپارټمنټ نه تپوس کړے وو، دا خو قرارداد دے د ځان نه وائی لگیا دے، مونږ سره خو کاپی

نشته جی۔ (قہقہے) مونږ سره خو کاپی نشته، دوئ خو د ځان نه قرارداد وائی، مونږ ته خو کاپی نه ده راغلے۔ پکار دا وو چه مونږ ته ئے کاپی راکړے وے، کاپی نشته جی، نو دے څنګه ځان نه، دا قراردادونه جی، ستاسو دا دی دیکښ خو نشته۔۔۔۔۔۔

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: نه، نو اوس مے اووئیل نو که پکار وی نو۔۔۔۔۔۔۔

<u>سینئر وزیر (بلدیات)</u>: نه نو مونږ ته د سپیکر یا دفتر نه نه دے ملاؤ شوے کنه چه مونږ جواب ورکړو۔

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: هسے به تیار وئ کنه۔

<u>سینئر (وزیر بلدیات)</u>: نه نه، تیار، بالکل به تیار وو خو مونږ ته خو هغه کاپی چه ملاؤ شوے وے، کاپی خو وی کنه چه۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: اوس دے باندے لیډر آف دی هاؤس، پلیز دا خبره، تاسو ته ریکویسټ کوی نو تاسو جواب ورکړئ۔ بس دا خبره ده تشه، معمولی راغونډه ئے کړئ۔

<u>جناب امیر حیدر خان ہوتی(وزیراعلیٰ)</u>: ډیره مهربانی، محترم سپیکر صاحب۔ کومه ایشو چه دے محترمو ممبرانو صاحبانو Raise کړه په دے هاؤس کښ، د دوه سرکلز دوئ ذکر اوکړو چه هغے کښ هم ډیره لویه تباهی شوے ده او کوم پیکج چه مونږ ورکړے دے نورو پټوار حلقو ته، هغه هلته نه دے Extend شوے۔ هم په دے سیشن دوران کښ ارباب صاحب ما له دا انفارمیشن راکړل او ما Already په دے ډائریکټیوز ایشو کړل ایس ایم بی آر ته چه هغوی پرے خپل رپورټ ما ته فوری طور رااولیږی او چه دا دواړه سرکلز متهرا او خالصه هم هغه هومره Affected وی نو انشاءالله دے له به مونږ هم هغه ریلیف ورکوؤ چه کوم مونږ نورو له ورکوؤ جی۔ (تالیاں)

<u>Mr. Speaker</u>: Thank you, Sir.

<u>جناب عالمزیب</u>: جناب سپیکر صاحب! زهٔ۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: د دے نه پس به اوکړو بس۔

(قطع کلامی / شور)

جناب سپیکر: عالمزیب صاحب! بس دا وزیر اعلیٰ صاحب کافی وضاحت اوکړو۔ The sitting is adjourned for tea break only for twenty minutes. امن و امان پر بحث چائے کے وقفے کے بعد جاری رہے گا۔ وزیر اعلیٰ صاحب Wind up speech کریں گے۔ شکریہ۔

(ایوان کی کارروائی چائے کیلئے بیس منٹ تک کیلئے ملتوی ہو گئی)

(وقفہ کے بعد ڈپٹی سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

امن وامان کی صورتحال پر بحث

جناب ڈپٹی سپیکر: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ جناب مفتی سید جانان، معزز ایم پی اے صاحب په امن و امان باندے به خبرے کوی۔

مفتی سید جانان: (عربی) جناب سپیکر صاحب، د امن و امان خبره، ما لکه پرون یو عرض کړے وو چه دا یوه ډیره اهمه او قابل توجه خبره ده۔ کوم ځائے کښ چه امن نه وی، هلته که سکول وی، هغه به غیر آباد وی۔ کوم ځائے کښ چه امن نه وی، هلته که مدرسه او جماعت وی، هغه به غیر آباد وی خو بل طرف ته زهٔ دا افسوس کوم چه زمونږ مشران هیڅ توجه دے خبرے ته ورکول نه غواړی۔ جناب سپیکر صاحب، تقریباً د تیرے میاشتے نه، هغه بله میاشت تاریخ هنګو کښ یو قیامت خیز واقعه او یو قیامت خیز حالات په مونږ باندے تیرشوے دی، هغه حالاتو کښ جناب سپیکر صاحب، صوبه کښ یو در او یو مشر داسے نه دے پاتے چه هغوی ته به مونږ د خپلو عوامو او د خپلو خلقو هغه فریاد او هغه غم نه وی رارسولے خو جناب سپیکر صاحب، هغه هور، لګیدلے شوے هور تر اوسه پورے لا مړ شوے نه دے او اوسه پورے دا امید دے چه دا به بیا بلیږی۔ جناب سپیکر صاحب، دا خبره خو هغه وخت د کولو قابل وه چه دلته حکومتی مشران موجود وے۔ سپیکر صاحب!۔۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: ایم پی اے صاحب شته دے او راځی هم هغوی، اوروئ خبرے او راځی هغوی۔

مفتی سید جانان: کورم جناب، نه دے پوره زۀ خو دا دے ، کورم جناب، پوره نه دے۔

جناب ڈپٹی سپیکر: شته جی موجود دی ټول۔

مفتی سید جانان: کسان هم نه دی پوره جی، او جی۔ هیڅ څوک ئے لا نشته جی، هیڅ څوک نشته جی۔

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر، اگر کورم کی نشاندہی ہو جائے تو پھر جاری ہی نہیں رہ سکتا سیشن جب تک اس کی گنتی Properly آپ پوری کر دیں، ایک دفعہ جب اس کی کوئی نشاندہی کر دے۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: دا گھنټی بجاؤ کړئ دوه منټو د پاره۔

(اس مرحلہ پر گھنٹیاں بجائی گئیں)

جناب ڈپٹی سپیکر: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ ډیره د افسوس خبره ده چه مونږ د دے ټول قوم مشران یو او ناست یئ تاسو او مونږ د ټائم پابندی او قدر نه کوؤ۔ دا ډیر قیمتی ټائم دے ، د پندره بیس منټو نه Bell کیږی خو نه زمونږه ایم پی اے گان صاحبان مطلب دا دے چه شته دے موجود، راځی نه او نه زمونږ داسے ټول As a whole منسټران صاحبان۔ تاسو ته خواست دا دے چه کم از کم د دے خپل هاؤس قدر کول پکار دی او د ټائم پابندی کول پکار دی۔ زمونږ په دے مشرانو باندے ډیرے زیاتے ذمه داریٔ دی او بیا داسے یو ایشو باندے خبرے روانے دی چه هغه د دے صوبه کښې یو هور لگیدلے او زمونږه خائسته ممبران په هغے باندے خبرے کوی، نو زۀ دا خواست کوم د دے کرسئی نه ټولو ممبرانو ته او منسټرانو صاحبانو او وزیر اعلیٰ صاحب ته هم دا خواست کومه چه هغوی مطلب دا دے چه تشریف راوړے دے اسمبلئ کښې او لا نه دے راغلے نو کم از کم هغوی ته پته ده چه یره په دے باندے ، زۀ خواست کوم چه ټول چه راشئ په یو ټائم باندے چه دا خبره مونږه نن Wind up کړو۔ زۀ اوس خواست کوم بیا مفتی جانان صاحب ته چه خپل تقریر جاری ساتی۔

آوازیں: کورم پوره نه دے۔

جناب ڈپٹی سپیکر: پوره دے۔

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں، یہ Violation ہے جناب سپیکر۔ اس طرح تو آپ کو ایک دفعہ Stress ضرور کروانی چاہیئے تھی، پھر یہ ہونا چاہیئے تھا۔ اب تک کورم پورا نہیں تھا جناب سپیکر، یہ طریقہ ٹھیک نہیں جناب۔ جب آپ نے اس کو روکا ہے پھر آپ کو ووٹ کروا لینا چاہیئے یا گنتی کروا دیں۔ آپ کہہ دیں کورم پورا ہے تو۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: آپ تشریف رکھیں۔ کورم پورا ہے، آپ جاری رکھیں۔

مفتی سید جانان: جناب سپیکر صاحب، زهٔ د هنگو په آپریشن باندے مختصر عرض کول غواړم۔ جناب سپیکر صاحب، هنگو آپریشن چه کله هم شروع شولو، مونږ حکومت هلته کښې آر سی او، ډی سی او، ایس پی صاحب حکومتی عملے سره د مشاورت د پاره پیښور ته رااولیږلو چه تاسو مشرانو سره ملاؤ شئ چه دا خبرے مذاکراتو سره حل شی او دا آپریشن اونه شی۔ جناب سپیکر صاحب، مونږ پیښور ته لا رسیدلے نه وو چه زمونږه حلقه کښې، هنگو کښې حکومتی اهلکارو، حکومت انتظامیے پمفلټس تقسیم کړل چه دا تاسو ته انتباه ده، عوامو ته چه ټول خپلے علاقے پریږدئ او د حکومت جوړ کړے شوی کیمپونو ته منتقل شئ۔ جناب سپیکر صاحب، کم از کم چه تاسو خو زما خبرے ته توجه ورکړئ که بل څوک نه ورکوی، مونږ ډی سی او صاحب ته ټیلیفون اوکړو چه ډی سی او صاحب، کیمپونه کوم ځائے کښې دی چه تهٔ خلقو ته دا آرډر ورکوے چه دوه ورځو کښې دغه ځایونو نه لاړشئ گنی بیا به تاسو د Terrorists او د دهشت گردو لسټ کښې شمار لے کیږئ او چه څنگه د دغه خلقو انجام دے، دغه شان انجام به تاسو سره هم کیږی؟ جناب سپیکر صاحب، زهٔ دا عرض کول غواړم که چرته یو ځائے کښې مونږه آپریشن کول غواړو، که کله هم یو ځائے د هغه خلقو خلاف بمباری کول غواړو نو زهٔ خو دا وایم چه کم از کم مطلب دا دے چه هغه خلقو ته یو انتظام خو پکار دے کنه۔ جناب سپیکر صاحب، هغه خلقو ته زما په حلقه کښې دوه کیمپونه لگولے شوے دی، جهگړا زرگری کښې ده، جهگړا تورے وړئ کښې ده او جهگړا دوآبه کښې ده او کیمپ ئے هنگو کښې ورته لگولے دے۔ هغه داسے کیمپونه چه هغے کښې ټول مکمل څلویښت خیمے وے، ټینټونه او هغوی د پاره دوه باتھ رومونه وو۔ نو زما عزتمند جناب سپیکر صاحب، هم دغه شان دا اخبار دے، که دغه عوام په دے خبرو باندے مجبوروؤ، د پاکستان عوام، د دغے ملک، د

د غے صوبے عوام، دا د حکومت ملگری دی۔ د 'مشرق' اخبار د باجوړ په حواله بانډے دا بیان دے ، "میں 16 اگست کو نکلا ہوں، ہمارے پاس کھانے پینے کا کوئی انتظام نہیں، گھروں میں پڑی گندم بجلی اور تیل نہ ہونے کی وجہ سے پیسے نہیں جا سکتے جس کی وجہ سے لوگ دو وقت کی روٹی کے محتاج ہو گئے ہیں۔ آخری رات ہمارے لئے ہمارے ہی گاؤں کے ایک درد دل رکھنے والے صاحب نے بارہ ہزار روپے فی من کے حساب سے آٹا خرید کر دیا جس سے ہمارے گھر والوں اور رشتہ داروں نے پیٹ بھرا"۔ جناب سپیکر صاحب، زۂ خو دا وایم چه دا ټول خلق خو دهشتگرد نه دی، دا ټول خلق خو Terrorist نه دی خو که مونږ د غه عوام هم دغه شان بے دردئ سره او هم دغه شان تکلیفونه ورته رسوؤ نو زۂ خو دا وایم چه بیا دغه خلقو ته دا پکار وه چه دغه طالبانو سره، دغه دهشتگردو او دغه Terrorists سره ولاړ وے۔ جناب سپیکر صاحب، په 22 تاریخ بانډے زمونږ آپریشن بند شوے دے ، هغه آپریشن کښې سل کورونو کښې تقریباً پینتیس کورونه مکمل طور بانډے تباه شوی دی او باقی کورونو ته کم او جزوی نقصان رسیدلے دے خو سره د وعدو، سره د دے خبرو کولو اوسه پورے د هغه غریبو خلقو هیڅ څه دادرسی او نه شوله۔ یوه کمیټی رانغله چه هغه خلقو ته ئے وئیلے وے چه ستاسو بے ځایه نقصان شوے دے ، د دغه نقصان مونږه ازاله کوؤ۔ جناب سپیکر صاحب، روډونه خلق وائی چه هسے هم ښه نه وو او څه باران اوهل، نو ر ئے حالت خراب شو۔ هنگو تاسو ته پخپله بانډے معلوم دے ، هغه نور چه کوم جوړ سړکونه وو دوآبه نه زرگری پورے ، هغه روډ د ټینکونو د وجے نه مکمل طور تباه شوے دے ، دوآبه نه زرگری پورے روډ مکمل طریقے سره تباه شوے دے۔ جناب سپیکر صاحب، دوه میاشتے اوشولے ټیلیفون خراب دے ، اوسه پورے ، بار بار ضلعی انتظامیه سره د خبرو کولو باوجود اوسه پورے بلونه راځی، هغه مطلب دا دے چه د ټیلیفون نظام ټهیک نه شولو۔ جناب سپیکر صاحب، پمپونو کښې، د خلقو پیټرول پمپونه دی، هلته کښې اوسه پورے فوج پروت دے ، تقریباً دوه میاشتے کیدونکی دی چه هغه خلقو هیڅ د یوے روپئ تیل په چا بانډے نه دی خرڅ کړی۔ زۂ پخپله لاړیم، فوج والا سره مو خبره اوکړه، هغوی وئیل چه مونږ سره خبره مه کوئ، بریگیډیر صاحب سره خبره اوکړئ۔ جناب سپیکر صاحب، دوآبه هائی سکول چه اوس څو ورځو کښې کهلاویدونکے دے ، د بچو چهټیانے

پوره کیدونکی دی، هغے کښې مکمل فوج پروت دے۔ زۀ ستاسو د دغه کرسئ نه خواست کوم چه هغه سکول د فوری طور باندے خالی کړے شی چه هغه فضاء، هغه بچی راتلونکی وخت کښې هغه ځائے کښې خپلے تعلیمی سرگرمئ جاری اوساتی۔ جناب سپیکر صاحب، تورے وړئ هائی سکول کښې پولیس پروت دے، راتلونکی وخت کښې به بچو ته مشکلات وی۔ په شینے وړئ زرگری کښې جناب سپیکر صاحب، هلته کښې د هغه هسپتال حالت مخکښې نه هم خراب وو، اوس ورکښې فوج پروت دے، خلقو ته تکلیف دے نو ستاسو د دغه کرسئ نه زه خواست کوم چه یو سرکاری کمیټی د جوړه شی چه د خلقو د کورونو، د بے گناه عوامو چه کوم نقصان شوے دے، د هغه نقصان ازاله د اوشی، هغه خلقو سره د تعاون اوشی او فوج د فوری طور باندے زمونږ د علاقو نه چه کوم کاررورباری مراکز دی، کوم سکولونه دی، کوم هسپتالونه دی، هغے نه د لرے شی۔ زما عزتمندو، تاسو نه دا امید لرم، وزیر اعلیٰ صاحب نه دا امید لرم چه د هنگو خلق ځپلی شوی خلق دی، هر کال درے جنگونه، دوه جنگونه په هغوئ باندے تیریږی۔ مونږ باندے رحم اوکړئ، زمونږ عوام د رحم مستقل امیدوار دی تاسو نه، گنی زۀ خو دا عرض کوم چه راتلونکی وخت کښې به بیا دغه خلق د هغه خلقو ملگری کیږی چه کوم خلق د حکومت خلاف وی۔ وآخِرُ الدَّعْوَانا أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> جناب محمد جاوید عباسی صاحب۔

<u>جناب محمد جاوید عباسی:</u> شکریہ، جناب سپیکر۔۔۔۔۔۔

<u>مفتی سید جانان:</u> جناب، زما د خبرے څه؟۔۔۔۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> مولانا جانان صاحب! ستاسو د ټول تقریر نوټس اغستے شوی دی۔ وزیر اعلیٰ صاحب ناست دے، نور منسټران صاحبان ناست دی، تاسو ته پخپله په موقع باندے بنه کهلاؤ جواب درکوی انشاء اللہ۔ محمد جاوید عباسی صاحب۔

<u>جناب محمد جاوید عباسی:</u> شکریہ، جناب سپیکر۔ جس مسئلہ پر آج ہاؤس میں ابھی آپ نے بات کرنے کا موقع دیا ہے اور میرے فاضل دوست نے بات کی ہے، یہ بہت ہی Sensitive issue ہے اور نہ صرف ہمارے صوبہ کے بلکہ پورے ملک کے لوگوں کی نظریں بھی اس صوبے کی طرف لگی ہوئی ہیں۔ جناب

سپیکر، یہ وہ صوبہ تھا اور اس صوبے کے وہ غیر تمند لوگ تھے اور اس صوبے کی وہ روایات ہیں جن کی الحمد للہ پوری دنیا میں کہیں مثال نہیں ملتی تھی اور ہمیں بھی بڑا فخر تھا اور فخر ہے۔ جناب سپیکر، یہ وہ صوبہ ہے، دنیا میں اس کی بڑی مثال کہیں نہیں ملتی جب تیس لاکھ کے قریب افغانی اس صوبے کے اندر آئے تو اس صوبے کے غیر تمندوں نے ان کو اپنی بانہوں میں لیا ہے اور انہیں عزت و احترام سے رکھا ہے اور انہیں یہ احساس تک نہ ہونے دیا کہ وہ مہاجر بن کر یا لٹے پٹے یہاں آئے ہیں لیکن آج میں بڑے افسوس سے یہ بات کہہ رہا ہوں کہ آج اس صوبے کے لوگ، صرف ایک باجوڑ ایجنسی سے جناب سپیکر، چار لاکھ سے زیادہ لوگوں نے ہجرت کی ہے، آج وہ اپنے لوگوں کے ہاتھوں اپنے گھر بار چھوڑ رہے ہیں۔ جناب سپیکر، کسی ملک میں اور کسی جگہ میں سب سے مشکل کام کسی بھی انسان کیلئے یہ ہے کہ وہ اپنے گھر، اپنی زمین، اپنے اباواجداد کی قبریں چھوڑ کر کسی اور طرف ہجرت کر پڑے۔ اس سے یہ بات عیاں ہے اور ثابت ہے روز روشن کی طرح کہ کتنے مشکل حالات ہیں کہ لوگ اپنی عزت اور ہر چیز چھوڑ کر اپنے بچوں کو لیکر آج مختلف اضلاع میں جا رہے ہیں، کوئی پنجاب میں پہنچ رہا ہے، کوئی اٹک میں جا رہا ہے، کوئی یہاں این ڈبلیو ایف پی کے مختلف اضلاع میں جا رہا ہے۔ جناب سپیکر، آج مرنے والا بھی ہمارا بھائی ہے، ہمیں نہیں پتہ یہ مارنے والے کون ہیں لیکن جو نقصان ہو رہا ہے، وہ بھی ہمارے بھائیوں کا ہو رہا ہے۔ وہ اضلاع جو کبھی امن کا گہوارہ ہوا کرتے تھے اور مہمان نوازی کی وجہ سے مشہور تھے، آج وہ دربدر کی ٹھوکریں کھا رہے ہیں اور یہ آگ جو ہے جناب سپیکر، جس کی شروع شاید ٹرائبل ایریا اور افغانستان کے باڈروں سے ہوئی تھی، آج وہ سیٹلڈ ڈسٹرکٹس سے ہوتی ہوئی، مجھے لگتا ہے کہ اب یہ آگ بہت آگے پھیل رہی ہے۔ مجھے اس بات کا بھی اندازہ ہے اور میں خراج تحسین پیش کرتا ہوں ہمارے چیف منسٹر کو، سب کو اور صوبائی حکومت کو کہ انہوں نے آتے ہی معاہدوں کا ایک سلسلہ شروع کیا تھا اور جو اس صوبے کی روایت تھی اور ان کی خواہش بھی تھی کہ کسی طرح اس صوبے کے اندر امن آ جائے۔ اس طرح جس آگ میں آج ہمارا صوبہ لپٹا ہوا ہے اور روز وہ آگ پھیل رہی ہے اور ہم اپنے گھروں میں آج محفوظ نہیں ہیں۔ آج جو میں پشاور کے اندر بیٹھا ہوں جناب سپیکر، یہ ہمارے صوبے کا دارالحکومت ہے اور یہ سنٹرل مقام ہے، آج یہاں بھی بیٹھے ہوئے اگر ہم اپنے آپ کو محفوظ نہیں سمجھتے تو وہ معاہدوں کا ایک سلسلہ شروع ہوا تھا اور بڑی انہوں نے توجہ دی تھی اور اب بھی جو انہوں نے ہمیں کچھ دن پہلے Presentation دی ہے اور جو بتایا گیا ہے، اس میں بھی ان کا یہی خیال تھا کہ ہم جناب سپیکر، ایک دفعہ پھر بات چیت شروع کرینگے۔ میرا آج اس ایوان کے سارے

معزز اراکین سے ایک ریکویسٹ ہے جناب سپیکر، آپ کی وساطت سے اور جناب قائد ایوان بھی یہاں تشریف فرما ہیں، کہ بہت دیر ہو جائے گی اگر اب بھی ہم نے کوئی سخت فیصلے نہیں کئے تو اب بھی دیر ہو رہی ہے اور دیر ہو گئی ہے لیکن اب وقت آن پہنچا ہے کہ ہمیں ہر چیز سے، اپنے اوپر ان وسوسوں سے بھی ہمیں اپنے آپ کو نکالنا ہو گا، ان مجبوریوں سے بھی اپنے آپ کو نکالنا ہو گا۔ اگر کوئی بڑی قربانی دینے کا وقت ہے تو وہ بھی اب وقت ہے اس صوبے کی خاطر۔ اس صوبے کے لوگوں نے ہمارا انتخاب کیا، اس اسمبلی اور اس حکومت سے اس شہر اور اس صوبے کے ہر فرد نے اب نظریں لگائی ہوئی ہیں، اب حکومت کی اور ہم سب کی ذمہ داری ہے کہ ان کی زندگیوں کو اور ان کی جائیداد کو ہم Protect کریں۔ جناب سپیکر! اب یہ جو ہم نے آج تین دنوں سے یا اس سے بھی شاید زیادہ ٹائم ہو گیا ہے، اس پر ڈسکشن کی ہے اور اس ڈسکشن کو ہم جاری رکھے ہوئے ہیں، اب کوئی فیصلے کا وقت آ گیا ہے کہ آج ہم یہاں سیاسی سکور کرنے کیلئے نہیں بیٹھیں گے اور اس ایشو پر ہم کسی صورت میں نہیں چاہیں گے کیونکہ یہ ہمارے اس صوبے کے مستقبل کا مسئلہ ہے۔ ہم سارے اس معاملے پر بہت زیادہ پریشان بیٹھے ہوئے ہیں، جو بھی فیصلہ آج ہو، ہم سارے الحمد للہ اس کو مل کر Support کرینگے، جو بھی قائد ایوان ہمیں اعتماد میں لے گا لیکن جناب سپیکر، اب فیصلے کا وقت آ گیا ہے، لوگوں کی نظریں لگی ہوئی ہیں۔ اب میں یہاں تجاویز دونگا کہ جس طرح کئی دفعہ ایسے مواقع آئے ہیں، ہماری تاریخ میں اس طرح کا جب مشکل مسئلہ پیش ہوا ہے تو پھر تمام بڑے لیڈرز صاحبان کو بھی یہاں اس میں شامل کیا گیا ہے۔ چیف منسٹر صاحب یہاں بیٹھے ہوئے ہیں، ان سے بھی میری درخواست ہے کہ یہ معاملہ صرف اب ہمارے صوبے کا نہیں رہا کہ ہم صوبے میں، یہ معاملہ مرکز سے بھی Relate کرتا ہے، بہت سا ٹرائبل ایریا ہے جس کو مرکز کنٹرول کرتا ہے، سنٹر میں بھی پاکستان پیپلز پارٹی اور اے این پی کی حکومت ہے، الحمد للہ پچھلے چار پانچ چھ دنوں کے اندر وہاں جو ہماری ساری جماعتیں بیٹھی ہیں اور ہمارے قائدین بیٹھے ہیں، انہوں نے بہت بڑا فیصلہ کیا ہے جس کے اثرات پورے پاکستان پر پڑ رہے ہیں اور اس دہشتگردی سے اس ملک کی جان چھڑائی ہے جس کا اس آگ لگانے میں سب سے بڑا عمل تھا۔ اب ایک دفعہ پھر ان سارے بڑے قائدین کو وہاں اسلام آباد کے اندر بیٹھنا ہو گا، ہماری خواہش ہے کہ یہاں صوبہ سرحد کے چیف منسٹر صاحب یا پرائم منسٹر آف پاکستان Host کریں وہ میٹنگ، یہ سارے قائدین جس میں میاں محمد نواز شریف صاحب، جناب آصف زرداری صاحب، جناب مولانا فضل الرحمان صاحب، اسفندیار ولی صاحب اور دوسرے جو قائدین ہیں ہمارے، وہ بیٹھ کر کوئی ایک حکمت عملی اس معاملے پر کریں۔ جو بھی وہ

حکمت عملی ہو گی، اس میں پرائم منسٹر صاحب بھی موجود ہونگے، اس میں چیف منسٹر صاحب بھی موجود ہونگے، اس میں دوسرے جو ایجنسز کے لوگ ہیں، ان کو بھی وہاں بیٹھنا ہو گا۔ اب یہ موقع آ گیا ہے کہ ہمیں ایک Coordinated efforts کرنے ہوں گے، ایک معاملے پر سب کو اتفاق کرنا ہو گا اور پھر سب نے اس مسئلے کو سپورٹ کرنا ہو گا۔ جناب سپیکر! آج تک یہاں ہمیں بڑی دقت اور تکلیف ہے کہ اگر صوبائی حکومت نے اپنا معاملہ کیا، پولیٹیکل پارٹیز کا اپنا اس ایشو پہ ایک موقف ہوا اور اگر سنٹرل گورنمنٹ نے ایک موقف بالکل علیحدہ اختیار کیا تو مجھے خدشہ ہے کہ جو آگ اتنی تیزی سے پھیل رہی ہے پھر شاید ہم سارے چاہیں بھی، ہم سارے خواہش بھی رکھیں تو اس پر قابو نہ پا سکیں گے تو میری ریکویسٹ ہو گی کہ ایک حکومتی لیول پر بھی اس طرح کی کوئی گول میز کانفرنس بلائیں، یہ ایسی بڑی پارٹیز ساری اکٹھی ہوں، ہمارے قائدین اور صرف ایک ایشو پر بات ہو اور وہ ہو لاء اینڈ آرڈر اور صوبہ سرحد سے Relate کرتا ہو تا کہ جناب سپیکر، اس معاملے پر کوئی ہم توجہ دے سکیں۔ الحمدللہ آج اس بڑے دہشتگرد، میری مراد جس پریذیڈنٹ کو پاکستان سے نکالا گیا ہے، اس دہشتگرد کیلئے بھی میں کہونگا کہ جناب، ہمارے لوگوں کی اب بھی خواہش ہے کہ اس کو بھی کوئی Safe passage نہ دیا جائے۔ اگر اس کو Safe passage کی بات ہوئی تو پھر بھی وہ لوگ جنہوں نے اپنی زندگیاں قربان کی ہیں، جو لوگ آج خیال کر رہے تھے کہ یہ آگ لگانے والا کون تھا اور کس کے کہنے پر اور یہ کیوں ہمارے شہروں میں اور ہمارے دیہاتوں میں، جو امن پسند علاقہ تھا، اس میں آگ لگی ہے؟ جناب سپیکر، جو اس کا ذمہ دار تھا، اس کو سخت سے سخت سزا ہونی چاہیئے اور میں سمجھتا ہوں کہ اگر اس کی سزا کی طرف ہم چل پڑے تو مجھے یقین ہے کہ انشاء اللہ اس سے بھی امن آئے گا۔ لہذا اس کے ساتھ بھی اور جو دوسرے بڑے ایشوز ہیں جناب سپیکر، ان معاملات کو بھی بیٹھ کر ہمیں حل کرنا ہو گا۔ میں قائد ایوان سے درخواست کرونگا کہ جو مسئلہ بھی ہے، وہ اس ایوان کو اعتماد میں لیں۔ یہاں ہماری ساری پارٹیز کے پارلیمانی لیڈر صاحبان بھی بیٹھے ہوئے ہیں، کہیں ایسا نہ ہو کہ کل کوئی کام شروع ہو اور ہم کہیں کہ نہ جی، اس کو اس طرح شروع کرنا چاہیئے تھا۔ آج میری آپ کی وساطت سے اس سارے معزز ایوان سے یہ ریکویسٹ ہے کہ یہ سارے ایک بات پر اپنا موقف اختیار کریں، اس کو Fully طور پر سپورٹ کریں اور پھر جو حکومت وقت اور جناب چیف منسٹر صاحب سمجھتے ہیں کہ بہتر فیصلہ ہے، ہر صورت میں جناب سپیکر، اب یہ وقت آ گیا ہے کہ ہمیں اپنے اضلاع میں اپنی رٹ قائم کرنی ہو گی۔ اگر اب بھی رٹ Establish کرنے میں دیر ہو گئی تو پھر شاید بہت زیادہ دیر ہم سے ہو جائے گی، یہ بہت اہم مسئلہ ہے۔

میں یقین دلاتا ہوں کہ انشاء اللہ ہم سارے جو معزز اراکین یہاں آج بیٹھے ہوئے ہیں، وہ جناب چیف منسٹر صاحب پر پورا اعتماد کرتے ہیں اور انہوں نے ہمیشہ ہر مشکل میں اس ہاؤس کو اعتماد میں لیا ہے، اسی لئے ہم نے ریکویسٹ کی تھی کہ ہر چیز آج اس ہاؤس کے سامنے لائی جائے، جہاں اس میں پوری طرح آج ایک ایک بات پر ڈسکشن ہونی چاہیئے، پارلیمانی لیڈرز صاحبان بھی یہاں بیٹھے ہوئے ہیں اور پھر سارے صوبے کی حکومت سمیت تمام پولیٹکل پارٹیز اور تمام Elected لوگوں کا ایک موقف ہو، پھر جو کام حکومت کرے، ہم اس کو پوری طرح سپورٹ کریں اور وہ سپورٹ صرف یہاں اس ایوان تک محدود نہ ہو، ہم میڈیا میں بھی اس کی سپورٹ کریں، ہم اپنی پرائیویٹ محفلوں میں بیٹھیں تو تب بھی اس کو سپورٹ کریں، ہم اسلام آباد میں بیٹھیں تب بھی اس کی سپورٹ کریں، ہم اپنی پولیٹکل پارٹی میں بیٹھیں تب بھی اس کی سپورٹ کریں، تب جا کر یہ معاملہ ـــــــ

<u>جناب ڈپٹی سپیکر</u>: جاوید عباسی صاحب! مختصر کریں کیونکہ بہت سے نام لسٹ میں ہیں اور وزیر اعلیٰ صاحب آخر میں تقریر کرینگے، ان کو بھی موقع دینا ہے۔ وقت کو بھی دیکھیں، تین بجے ہونے والے ہیں تو Kindly مختصر کریں۔

<u>جناب محمد جاوید عباسی</u>: میں آخری ایک، جناب سپیکر، آپ کا حکم ہے، میں آخری ایک منٹ، الحمد للہ اب ہمیں اس ڈر سے نکلنا ہو گا، ہمیں اس خوف سے نکلنا ہو گا کہ اگر ہم نے یہ کام کیا تو شاید ہماری حکومت ختم ہو جائے یا ہمیں نقصان ہو جائے۔ جناب، اس سے کوئی فرق نہیں پڑتا۔ میں ایک شعر کے ساتھ اجازت چاہونگا اور وہ یہی ہے جناب سپیکر:

ے
کس دھج سے کوئی مقتل میں گیا — وہ شان سلامت رہتی ہے
یہ جان تو آنی جانی ہے — اس جان کی کوئی بات نہیں

تو مجھے یقین ہے کہ جو بات آج میں نے کہی ہے، انشاء اللہ یہاں اس ایوان میں پوری طرح اس حکومت کو سپورٹ کرینگے لیکن وقت آگیا ہے کہ اب ہمیں سخت سے سخت اقدام اٹھانے پڑیں گے۔ بڑی مہربانی، جناب سپیکر۔

(تالیاں)

<u>جناب ڈپٹی سپیکر</u>: شکریہ۔ مسٹر ثاقب اللہ خان۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: ډیره مهربانی، سپیکر صاحب۔ زما نه مخکښې زمونږه ورونړو، بیرسټر صاحب او زما مشر ورور جانان صاحب د لاء اینډ آرډر په مسئله باندے ډیر تفصیلاً خبرے اوکړے جی۔ زۀ ستاسو او د دے هاؤس توجه یو خبرے ته راوستل غواړمه چه زما په نیز باندے ډیره ضروری خبره ده او زما دے مشر ورور جانان صاحب په هغے خبره هم اوکړه جی، بدقسمتئ سره دا زمونږ د صوبے، زمونږ د پښتنو د سیمے چه کوم حالات روان دی، په دیکښې چه دا دهشتگردی ده، قیصه روانه ده، په هغے کښې زمونږ ډیر ملگرو، زمونږ ورونړو، زمونږ خوئیندو خپل کورونه پریښودے دی او په کیمپونو کښې آبادیدو باندے مجبوره دی۔ زما ورور خبره اوکړه چه دغه وخت کښې اکثر داسے هم شوی دی چه دوئ ته هینډ آوټونه ورکړے شوی دی چه تاسو خپل کور پریږدئ، تاسو دا ځائے پریږدئ ځکه چه په دغه ځائے کښې آپریشن کیږی۔ جناب سپیکر صاحب، زۀ پخپله د دے دهشتگردئ خلاف چه کوم آپریشن روان دے، د هغے ډیر زیات سپورټر یم خو زۀ جی یوه غلطی گورمه، یو Flaw گورم په دغه چه زمونږ دا ورونړه، زمونږه دا ملگری، دا بے گناه خلق چه د دے دهشتگردئ د وجے نه خپل کورونه پریږدی او په کیمپونو کښې ځی خو زۀ نه گورمه چه په دے کیمپونو کښې داسے Surveillance شته دے، د Screening یو Process شته دے چه د دے خبرے یقین دهانی اوشی چه په دیکښې غلط خلق را نه شی۔ هغه خلق چه د کوم د وجے نه دے کیمپونو ته زمونږه دا ورونړه ټول ورغلے دی، چه دا کسان را نه شی۔ زما مشر ورور خبره اوکړه، دے نه مخکښې چه دوئ ته ئے اووئیل چه دوه ورځو کښې تاسو کیمپونو ته لاړ شئ نو که په دغه دوه ورځو کښې دے کیمپونو ته دهشتگرد هم لاړو، که په دیکښې قاتل لاړو، گنهگار لاړو چه د چا د وجے نه دا هور لگیدلے دے، زمونږ په دے پښتون سیمه کښې د دے څه کنټرول دے، په دے حقله څه کیږی، ایجنسیانے څه کوی، پولیس څه کوی، فوج څه کوی؟ دا خو داسے نه ده چه تاسو دے ځائے نه ځئ نو د کوم دشمن سره چه زمونږه دا نن مقابله ده او زمونږه دا ټول پښتانه په دے افغانستان کښې، زمونږه پختونستان کښې، په پختونخوا کښې، په بلوچستان کښې، هر چرته چه دا هور لگیدلے دے، هغه خو کم عقل نه دے، هغه ته چه پته لگی چه نن په باجوړ کښې آپریشن دے، نن

په هنګو کښې آپريشن دے ، نن په سوات کښې آپريشن دے او دے کیمپ کښې که وی نو په دے به ډېرے نه کيږی نو خو هغه به هم لاړ شی کنه، دوه درے ورځے ، څلور ورځے به په آرام شی، بیا به دغه کوی او د دے ګارنټی څه ده چه خدا نخواسته خود کش جيکټ راواخلی او په دغه کیمپ کښې دا زمونږه ملګری اووژنی؟ نو زهٔ تاسو ته خواست کوم، ستاسو توجه سپیکر صاحب، ستاسو د دے هاؤس د ملګرو، زمونږ د وزیر اعلیٰ صاحب توجه دے ته راولمه چه دا ډیره ضروری ده چه زمونږه بےوسه خلق، بےګناه خلق په دغه هور باندے زمونږ ورونړه خوئيندے بے پردے شی او دے مشکل وخت کښې دوئ هجرت اوکړی خو د دے یقین دهانی پکار ده چه زمونږه دا ایجنسیانے اوکړی چه په دغه کیمپونو کښې دا غلط خلق را نه شی او هغوی ته نقصان ملاؤ شی۔ بے کوره خو شو خو چه نور بے عزته او تکلیف ورته اونه رسی۔ ډیره مهربانی، سپیکر صاحب، خدائے مو عزت اوکړه۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> ډیره مننه۔ مسټر شمشیر علی خان۔

<u>جناب شمشیر علی:</u> شروع کوم په نامه د خدائے چه بخښونکے او مهربانه دے۔ ډیره شکریه، جناب سپیکر صاحب۔ د دے موجوده حالاتو په رڼړا کښې چه عموماً په ټوله صوبه کښې او خصوصاً زهٔ به د هغے سیمے یو څو خبرے اوکړم چه زما ورسره تعلق دے ، د سوات۔ جناب سپیکر صاحب، زمونږ سوات د امن و امان هغه مثالی خطه وه چه په ټول پاکستان کښې د هغے ثانی نه وه۔ زمونږ د بدبختئ یا زمونږ د اعمالو په نتیجه کښې چه کوم هور د تیرو درے کالو نه په دغه خطه کښې بل دے ، د هغے دلته ناست زمونږ هغه ملګری چه هلته تلے نه وی،هغوی تصور نه شی کولے۔ جناب سپیکر صاحب، د تیر پینځو کالو حکومت چه هغه د ایم ایم اے حکومت وو، د هغوی د هغے سستئ، د هغوی هغه شرخوښو له هغه ډهیل ورکولو په نتیجه کښې نن هلته کښې د امن و امان نه، په هغه ځائے کښې د بغاوت یوه خبره شروع ده۔ زهٔ د دے چیئر په توسط سره دے خپل صوبائی حکومت او وزیر اعلیٰ صاحب په نوټس کښې دا خبرے ضرور راولم چه مونږ دا غواړو چه زمونږ په دے علاقه کښې د امن راشی۔ هغه شرخوښې چه د هغوی واحد کار هلته بدامنی پیدا کول، سکولونه سوزول، بےګناه خلق قتلول، هغه خوف بیا پیدا کول

چه عام اولس د هغوی په شکنجه کښې هغه شان راغلے دے چه څان ترے نه شی خوځولے ، Threat ورکول، بیګا زمونږ یو پخوانے ناظم د یونین کونسل، زمونږ د خپلے پارټۍ د ضلعے جائنټ سیکرټری امین نوم ئے وو، چه هغه هم د غه کسانو د خپل کور نه بهر وژلے دے۔ په دے حالاتو کښې کوم عمل چه شروع دے په سوات کښې آپریشن، میاں صاحب پرون اووئیل چه یره آپریشن ورته مونږ نه وایو خو چه کوم ایکشن هغوی کوی نو د هغے ری ایکشن ورته وایو، مونږ دا یو سوال کوؤ چه د دے نه مخکښې، د دے امن مذاکراتو نه مخکښې چه فوج هلته چه کوم عمل کولو، نن که مونږه اوګورو نو هغه عمل د دے اوسنی عمل نه په سل چنده ښه وو۔ په هغے کښې خو دا وه چه هغه شرخوښې د کلو نه ئے اوویستل او غرونو ته ئے کړل خو نن چه مونږه ګورو نو هغه خبره بالکل په بل لائن باندے روانه ده۔ په سول آبادئ باندے شیلنګ کیږی، په سول آبادئ کښې مرګونه کیږی، په کورونو باندے د هغوی بمونه راپریوځی، بے ګناه ماشومان او زنانه پکښې مری خو هغه خلق د کوم خلقو خلاف چه دا عمل شروع دے ، سوائے د یو څو کسانو نه هغوی ته تر اوسه پورے هیڅ داسے تکلیف نه دے رسیدلے۔ مونږ دا سوال کوؤ د دوئ نه چه کوم Law Enforcement Agencies دا کار کوی، په دے عمل کښې لګیا دی شروع دی نو که په ایماندارئ باندے هغوی دا خپل عمل شروع کړی، نو دا خبره د یو هفتے نه زیاته نه اوږی۔ د پاس نه هیلی کاپټرے ګرځی، لاندے دا کسان په روډونو باندے ګرځی۔ دوئ د پاس نه ئے وینی خو چه هغه خلق د هغے ځائے نه لر شی نو واپس هغه شروع شی او په هغه ځایونو باندے شیلنګ شروع کړی چه هغه کسان نه وی او بے ګناه خلق پکښې مری۔ جناب سپیکر صاحب، کبل مقامی یو ځائے دے چه په هغه ګاف کورس کښې د ننه فوج پروت دے او دیخوا تهانه ده خو چه د هغه کلی نه قبلے طرف ته یو لس قدمه اوځئ، هم دغه خلقو هلته کښې په سړک ئے ونے اچولے دی، څان له ئے خپل پهاټک جوړ کړے دے۔ په هغه روډ چه څوک تهانے طرف ته یا دغه طرف راځی نو د هغوی تلاشی اخلی او دا ګوری چه آیا په دیکښې سرکاری سړے شته یا دا سرکاری ګاډے دے که بل څه دے ؟ مونږ د دے عمل خلاف نه یو، دا عمل د اوشی چه زمونږ دا خاوره د دے شرخوښو نه اوزګاره شی خو وزیر اعلیٰ صاحب ته زهٔ دا درخواست کوم چه کوم

خلق په دے عمل کښ Involve دی او کوی ئے ، چه هغوی ته دا اووائی چه په ځائے د دے چه هغه سول آبادئ Hit کړی ، هغه خلق Hit کړی چه هغه په دے عمل کښ شریک دی۔ دویمه خبره جی زۀ یو دا کومه چه زمونږ هلته کښ د پولیس کوم ورونړه چه دی ، د هغوی هم هغه زاړه ګاډی ، هغه زړه اسلحه ، هغه زوړ پروګرام چه د هغوی هغه خبره چه ګاډے په هغه طرف ځئ ، نو بم ئے ورته ښخ کړے وی په ریموټ کنټرول باندے هغه الوزی ، مونږ دا درخواست کوؤ صوبائی حکومت ته چه هلته کوم پولیس راځی چه کم از کم هغوی هغه Bullet proof جیکټے یا جیمرز د هغوی په ګاډو کښ وی چه کم از کم هغه په هغه لاره باندے اوړی چه دا نقصان ورته نه رسی۔ دویم دا ده چه هلته پولیس نفری ډیره کمه ده ، ایف سی پلاټون چه په هغے کښ مونږ مخکښ هم مطالبه کړے وه چه د سوات یو خصوصی کوټه ، زیات بے روزګاره ځوانان دی چه هغه په ځائے د دے چه د هغو خلقو ملګری شی نو که هغوی ته هلته روزګار ملاؤ شی د ایف سی یا د هغه Law Enforcement Agencies په مد کښ نو دا مسئله به زمونږه څه حده پورے حل شی۔ زۀ دا یو څو عرضداشت په آخره کښ ، بیا چه کوم عمل شروع دے ، د هغے مونږ مکمل حمایت کوؤ خو دا وایو چه دا لږ تیز شی ، په هغه سائنټفک طریقه باندے اوشی چه د دے نه عامه آبادی متاثره نه شی او کوم ټارګټ چه دے ، کوم شرخوښی چه دی چه هغوی د هغے علاقے شپاړس لاکهه خلق یو دوه درے زرو کسانو یرغمال کړی دی ، د دوئ نه د خلاصی واحد هم دغه طریقه ده۔ دا بیا په آخر کښ ، چه کوشش دا اوشی چه سول آبادئ ، اوسه پورے چه څومره نقصان رسیدلے دے ، دا سول آبادئ ته رسیدلے دے او عام خلقو ته رسیدلے دے۔ ډیره مهربانی۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر</u>: *شکریہ۔جناب مولوی عبید اللہ خان۔*

<u>جناب قیصر ولی خان</u>: *پوائنٹ آف آرڈر۔*

<u>جناب ڈپٹی سپیکر</u>: تشریف کیږدئ ، یو منټ۔

<u>مولوی عبید اللہ</u>: **الحمدللہ الذی ھدانا الی صراط المستقیم وصلوۃ علی ما نختص بالخلق عظیم۔** *جناب سپیکر صاحب، میں مشکور ہوں کہ مجھے ٹائم ملا اس حساس موضوع پر کچھ بحث کرنے کا۔ ابتداء میں ایک شعر سے کر رہا ہوں۔ انوری شاعر ہیں، فرماتے ہیں کہ:*

ہر بلائے کزآسمان ما آید   گر چہ بر دیگرے قضا باشد
برزمیں نارسیدہ مے پرسد   خانہ انوری کجا باشد

جو بھی آفت آسمان سے اترنے کا وقت آتا ہے کسی اور خطے کیلئے، کسی اور جگہ کیلئے، جب آسمان سے زمین کے قریب پہنچ جاتا ہے تو کہتا ہے کہ انوری کا گھر کہاں ہے؟ میں وہاں چلا جاتا ہوں۔۔۔۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: مولانا عبیداللہ صاحب! آپ سے گزارش ہے کہ بہت مختصر، ٹائم بہت کم ہے اور ہم یہ چاہتے ہیں کہ سب ممبران صاحبان اس ایشو پر بات کر لیں۔ وزیر اعلیٰ صاحب بھی تشریف فرما ہیں، ہم اس کو بھی موقع دینا چاہتے ہیں تو آپ بہت مختصر، مختصر تقریر کریں۔

مولوی عبیداللہ: دو منٹ لونگا میں۔ جناب سپیکر صاحب، یہ سوچ سمجھ اور تدبر کا مقام ہے، ہم یہاں پر جو باتیں کر رہے ہیں، یہ نتائج بد پر اصرار کر رہے ہیں۔ جو نتائج ہیں، لوگ مر رہے ہیں، جائیدادیں خراب ہو رہی ہیں، زمین خراب ہو رہی ہے اور لوگوں کیلئے تحفظ نہیں ہے۔ ظاہر ہے اسی بات کے ارد گرد ہم گھوم رہے ہیں جبکہ میرے نزدیک بات یہ نہیں ہے۔ میرے نزدیک بات یہ ہے، یہ پھر نتیجہ بد ہے جو چیز صادر ہو جاتی ہے، اس کے اثرات پر ہم بات کر رہے ہیں۔ ہمیں اثرات پر بات نہیں کرنی چاہیئے، ہمیں جو مبادی ہے، جو Source ہے، جو شرارت کی جڑ ہے، اسی پر بحث کرنی چاہیئے۔ یہ آسمان سے نہیں اتر رہے ہیں، یہ ہمارے اعمال کے، ہم کسی سخت ترین ابتلا میں مصروف ہیں۔ سب سے پہلے خدا کے ہاں ہمیں توبہ اور گڑگڑانا چاہیئے، اس کے بعد ہمیں یہ سوچنا چاہیئے کہ شرارتیں کیوں ہو رہی ہیں، کہاں سے ہو رہی ہیں؟ کیوں ہو رہی ہیں؟ ہمارے جنوب میں، ہمارے شمال میں، ہمارے مشرق میں، ہمارے مغرب میں یہ شرارتیں ہو رہی ہیں، ہمارے ضلع میں ہو رہی ہیں، ہمارے صوبہ میں ہو رہی ہیں۔ میری تجویز یہ ہے، بہت بڑے اقدمات ہماری حکومت نے کی ہیں، سوات والوں کے ساتھ ڈائیلاگ وغیرہ کر رہی ہے لیکن میں اسی پر مطمئن نہیں ہوں۔ میری تجویز یہ ہے، ہمارے لیڈرز بیٹھے ہیں سامنے، میری تجویز یہ ہے کہ اسی ہاؤس سے سمجھدار لوگ، دس پندرہ آدمی ہوں، ان کو ذمہ دار ٹھہرا کر ان کو یہ ذمہ دے دیں تاکہ وہ ان لوگوں کے ساتھ بات کریں۔ جائیں ادھر، شمال میں بھی جائیں، جنوب میں بھی جائیں، مشرق میں بھی جائیں اور مغرب میں بھی جائیں، ان میں قلب حسن صاحب بھی ہونے چاہئیں، اس قسم کے شیعہ اور سنی کے آپس میں بھی مسائل ہیں تو میں یہ سمجھ رہا ہوں کہ اگر خلوص نیت سے یہ کام کیا جائے، اگر ان دس پندرہ آدمیوں کو آپ لوگ مینڈیٹ دیکر، واکداری دیکر، ان کو ذمہ دار ٹھہرا کر آگے بھیج دیں، ایک دفعہ

نہیں، ایک جرگہ کریں، دوسرا جرگہ کریں، تیسرا جرگہ کریں، ان کو مکمل اختیار دے دیں تو میں سمجھ رہا ہوں کہ اگر ان لوگوں میں خلوص ہو، اگر ان لوگوں میں خدا کا ڈر ہو تو یہ مسئلہ حل ہونے کے بہت ہی قریب ہے، یہ کچھ تجاویز ہماری ہیں۔ کہیں یہ نہ ہو کہ ہمارے ساتھی ادھر ہوں اور لوگ اور منصوبہ بنائیں اور ہم اسی شراب پینے کی جگہ میں زہر قاتل کبھی کھا کر مر نہ جائیں۔ ہمیں یہ سوچنا چاہیے کہ "ساقی نے کچھ ملا نہ دیا ہو شراب میں" اس پر ہم سوچیں۔ شکریہ۔

<u>Mr. Deputy Speaker</u>: Thank you very much. Janab Abdul Akbar Khan.

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: میرے خیال میں اس اہم موضوع پر اتنی تقاریر ہو چکی ہیں اور ہر آنریبل ممبر نے بہترین تجاویز بھی دی ہیں، اتنا کچھ باقی نہیں رہا کہ میں اس پر بات کروں لیکن جناب سپیکر، ایک چیز، حقیقت ذہن میں رکھنی چاہیئے کہ ویسے تو گزشتہ سالوں سے ہم لاء اینڈ آرڈر پر بحث کرتے ہیں لیکن اس لاء اینڈ آرڈر کے بحث میں اور اس لاء اینڈ آرڈر کے سیچویشن میں زمین و آسمان کا فرق ہے۔ Naturally جناب سپیکر، اس وقت تو عام لاء اینڈ آرڈر کی بات ہوتی تھی لیکن آج تو ہمارے گھر جل رہے ہیں، جناب سپیکر، لوگوں کو ذبح کیا جا رہا ہے، خون بہہ رہا ہے اور جناب سپیکر، میں سمجھتا ہوں کہ تقریباً فاٹا کی ہر ایجنسی میں شیلنگ، بمباری اور فائرنگ روزانہ ہوتی جا رہی ہے، Suicide attacks ہو رہے ہیں اور اب تو حالت یہاں تک پہنچی ہے جناب سپیکر، کہ وہ لوگ یہاں پر ہجرت کر کے آ رہے ہیں۔ جناب سپیکر، تاریخ ہمیں بتاتی ہے کہ اس صوبے میں تیس لاکھ افغان مہاجرین جو اسی طرح کے واقعات سے ہو کر یہاں پر آئے تھے، آج ان میں سے پتہ نہیں کہ پانچ یا دس فیصد بھی واپس گئے ہونگے، باقی سب یہاں پر پڑے ہیں اور ایک دو سال تو کوئی این جی اوز یا کوئی اور ادارہ انکی امداد کرتا ہے لیکن جناب سپیکر، اس کے بعد وہ اس صوبے کا مقدر بن جاتے ہیں اور آج اگر ہم Divisible pool کو لے لیں اور جو افغان مہاجرین ہیں، ان کی تعداد کو لے لیں تو کم از کم دس بلین روپے ہمارا شیئر بنتا ہے کہ جو یہاں پر رہ رہے ہیں، ہمارا سارا انفراسٹرکچر وہ استعمال کر رہے ہیں اور خراب کر رہے ہیں۔ اسی طرح جو ابھی اور مہاجرین آئیں گے فاٹا سے، تو Naturally وہ مہاجرین ہونگے کیونکہ وہ اس صوبے کے شہری تو نہیں ہیں جناب سپیکر، Naturally یہاں پر Economically اور Socially حالات میں وہ تبدیلی آئیگی۔ ایک دو مہینے تو حکومت یا کوئی ادارے ان کی امداد کرینگے لیکن اس کے بعد پھر ان کو بھی بے یار و مددگار چھوڑا جائیگا اور پھر وہ اس صوبے کا مقدر بن جائینگے اور صوبے کے وسائل کو استعمال کرینگے تو ایسا لگ رہا ہے

جناب سپیکر، کہ یہ کوئی معمولی بات نہیں ہے۔ میرے آنریبل ممبرز نے تقاریر کیں اور انہوں نے کہا کہ وہاں پر شلینگ ہو رہی ہے، وہاں ایسی جگہ پر شیلنگ ہو رہی ہے جو نہتے لوگ ہیں، جو بچے ہیں، جو بوڑھے ہیں، ان پر شیلنگ ہو رہی ہے تو جناب سپیکر، پٹھان کی ایک خصوصیت ہے کہ وہ Retaliate کرتا ہے، بلکہ میں سمجھتا ہوں کہ ہر انسان Retaliate کرتا ہے۔ ہم آج جس کو Terrorism کہتے ہیں لیکن کیا یہ Terrorism ہے یا Retaliation نہیں ہے جو ایکشن ان کے خلاف ہو رہا ہے؟ کل جن لوگوں کو ہم مجاہدین کہتے تھے جناب سپیکر، یہ یہاں سے ہم بھیج دیتے تھے کہ آپ جاکر روس کے خلاف لڑیں، یہاں پر ہم ان کو امداد دیتے تھے کہ آپ جاکر روس کے خلاف لڑیں۔اس وقت تو ہم مجاہدین ان کو کہتے تھے لیکن ان ہی لوگوں کو آج ہم Terrorist قرار دے رہے ہیں۔ جناب سپیکر، اگر آپ میرے گھر پر حملہ کرینگے تو میرے ساتھ جو بھی وسائل ہونگے، میرے پاس جو بھی مواد ہوگا، میں آپ کے خلاف استعمال کرتا ہونگا۔ اب جناب سپیکر، ایک ایک ایجنسی کو آپ دیکھیں، آہستہ آہستہ یہ جو آگ ہے، ایجنسیز سے یہ آگ سیٹلڈ ڈسٹرکٹس کی طرف آ رہی ہے اور ثاقب صاحب کی بات کے ساتھ میں متفق ہوں کہ اس کی کوئی بھی ضمانت نہیں ہے کہ ان لوگوں میں وہ لوگ شامل نہ ہوں جو یہاں پر آکر، یہاں پر بیٹھے ہوئے ہیں اور کل وہ بھی وہی حرکت شروع کر سکتے ہیں جو آج وہاں پر ایجنسیز میں ہو رہا ہے اور آہستہ آہستہ یہ سیٹلڈ میں آکے اور پھر میرے خیال میں جو پلان ہے کہ Destabilization of NWFP، پھر آپ کے چین کا جو راستہ ہے، وہ اب گوادر سے، وہ آپ کو کٹوانے کی جو سازش ہے کہ وہ کامیاب ہو جائے۔ جناب سپیکر، تاریخ ایک بہت بڑا استاد ہوتا ہے۔ جناب سپیکر، تاریخ ہمیں بتاتی ہے کہ کبھی بھی West کی طرف حملہ کامیاب نہیں ہوا۔ پہلے تو ہوا نہیں، سارے جو تھے، اگر التمش آئے، غزنوی آئے، ایبک آئے، ابدالی آئے، مغل آئے، سب آئے تو وہ West کی طرف سے آئے اور East کی طرف سے چلے گئے، کیا ان کے راستے میں یہ فاٹا نہیں تھا؟ کیا وہ جب یہ کراس کر رہے تھے، تو کیا راستے میں ان کا یہ خیبر اور یہ ایجنسیز نہیں پڑتی تھیں؟ انہوں نے کیوں Attack نہیں کیا؟ ساروں نے East کی طرف Attack کیا اور جب کسی نے بھی، انگریزوں نے اگر ایک دو Attacks کئے بھی West کی طرف تو ان کا حشر بھی ہم سب کے سامنے ہے کہ ان کا حشر کیا ہوا؟ آپ کیسے یقین کر سکتے ہیں جناب سپیکر، اب افغانستان میں اگر Russia نے Win نہیں کیا تو آپ یہاں پر کیسے اس طرح Win کر سکتے ہیں؟ لیکن جناب سپیکر، میں پھر وہی کہتا ہوں کہ تباہی ہماری آ رہی ہے، بچے ہمارے مر رہے ہیں، تاوان ہمارا ہو رہا ہے، حکومت مذاکرات کرتی ہے، اس

ہاؤس کو کسی نے اعتماد میں نہیں لیا، وزیر اعلیٰ صاحب نے یا دو چار وزیروں نے تو مذاکرات کئے، میرے خیال میں اس ہاؤس کے کسی ممبر کو بھی پتہ نہیں، ان کو آپ اعتماد میں لے لیتے کہ ہم نے ایگریمنٹس کئے ہیں۔ ہم پوچھنا چاہتے ہیں کہ وہ کیا ایگریمنٹس تھے کہ جو آپ نے ان کے ساتھ کئے؟ اور اگر انہوں نے توڑے ہیں تو پھر بھی اس ہاؤس کو بتایا جائے، اگر آپ نے توڑے ہیں تو بھی بتایا جائے کہ آپ نے کس مجبوری کے تحت وہ ایگریمنٹس توڑے؟ جناب سپیکر، اس طرح تو نہیں چل سکتا کہ ہم یہاں پر تقریریں کرینگے اور بس بات، آخر میں Wind up speech ہو جائیگی، پھر بات ختم ہو جائیگی۔ اس مسئلے کا کوئی حل نکالنا چاہیئے جناب سپیکر، ہم آپ کے ساتھ پوری طرح متفق ہیں، پورا آپ کا ساتھ دیتے ہیں۔ اب آپ جو بھی ہم سے مانگتے ہیں، ہم تیار ہیں کہ آپ کو In Put دے دیں جناب سپیکر، لیکن اس چیز کو Collectively لے لیں، اس چیز کا حل نکالیں۔ میں سمجھتا ہوں کہ بعض چیزیں فیڈرل، ہم فیڈرل گورنمنٹ سے بھی مطالبہ کر سکتے ہیں، ہم فیڈرل گورنمنٹ کو بھی کہہ سکتے ہیں کہ نہتے لوگوں پر شیلنگ نہ کریں۔ ہم فیڈرل گورنمنٹ سے کہہ سکتے ہیں کہ لوگوں کو وہاں پر گھروں سے نہ نکالیں۔ جناب سپیکر، میں آپ کو بتادوں، آپ نے یہ چیزیں تو کیں، لوگوں کو لاؤڈ سپیکرز سے اعلان کیا کہ اپنے گھروں سے نکل جاؤ لیکن اس کے جو Repercussions ہوں گے، جو آپ نے یہ حرکت کی تو وہ دو چار، چھ مہینے کے بعد ظاہر ہوں گے، آپ یقین کریں کہ آپ پھر اس کو بھول جائیں گے کہ جو کچھ فاٹا میں ہو رہا ہے، پھر آپ سیٹلڈ میں Repercussions یہ جو آپ کے سامنے ہوں گے۔ میں یہ سمجھتا ہوں جناب سپیکر، کہ Collective wisdom کے ساتھ اس مسئلے کا حل نکالنا چاہیئے۔ یہ صرف فورسز سے نہیں ہوتا اور فورسز سے تو یہ کام نہیں چل سکتا۔ پٹھانوں کا ایک اپنا مزاج ہے، آپ ان کو دبائیں گے تو وہ دبتے نہیں ہیں۔ جناب سپیکر، آپ ان کے ساتھ میٹھی بات کر کے مسئلے کا حل نکال سکتے ہیں لیکن آپ ان پر بمباری کرتے ہیں، ان کے مسئلے کا حل نہیں نکال سکتے۔ اسلئے جناب سپیکر، میں یہ سمجھتا ہوں، وزیر اعلیٰ صاحب سے بھی یہ درخواست ہے کہ اگر ان کیمرہ میٹنگ کر کے اس چیز کا پولیٹیکل حل، جس طرح بھی ہو، نکالنے کی کوشش کی جانی چاہیئے۔ شکریہ، جناب سپیکر۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> شکریہ۔ چونکہ ہمارے ساتھ بہت سے سپیکرز ہیں اور وقت کی کمی ہے تو چیئر سے یہ رولنگ دی جاتی ہے کہ دو منٹ سے زیادہ سپیکر کو Allow نہیں ہوں گے۔ اب محترمہ جسیم، آنریبل ایم پی اے۔

محترمہ یاسمین نازلی جسیم: کوشش کوم چه زهٔ زر خبرے اوکړم خو نن مو را له چانس را کړو، د دے د پاره ډیره زیاته ستاسو د ټولومننه او خاصکر سپیکر صاحب، ستاسو۔ د ټولو نه مخکښ خو به زهٔ خپل ټول هاؤس له، ټول پاکستان له او خپلو پښتنو ورونړو او خوئیندو له مبارکی ورکړم چه زمونږه نه یو ډیر لوئے آفت خدائے پاک لرے کړو د جرنیل او د ډکټیټر په فارم کښ او دا زمونږ د پاره د خوشحالئ خبره ده او د آزادئ خبره ده، لکه چوده آگست سره زمونږه اصلی آزادی ده، آټهاره آگست، مونږه غواړو چه Next time مونږه خپله آټهاره آگست ورسره پلس کړو۔ خبره اوس دا ده چه کوم ډکټیټر چا راوستے وو او هغه څه کارونه کړی دی، نو دا ضروری نه ده چه دا هغه پخپله راغلے وو، هغه خو معمولی یو جرنیل وو، د هغه جرنیل په لاس کښ هیڅ پاؤر نه وو خو دا کوم قوتونو چه راوستے وو او دومره ئے ورله پاؤرز ورکړل چه تر ننه پورے په سوئونو، په کروړونو باندے جی۔۔۔۔

Mr. Deputy Speaker: Bibi! you should confine your speech to the point concerned.

محترمہ یاسمین نازلی جسیم: او هغه له ئے دومره پاؤرز ورکړل جی۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: دا هغه ورځ شوے دی۔

محترمہ یاسمین نازلی جسیم: تهینک یو، خبرے هغے له راولم، نو مونږه له اوس دا پکار دی چه مونږه هغه پاؤرز چه کوم هغه له ورکړی دی، چه د هغے نه ځان اوساتو او خدائے پاک د اوکړی چه مونږه په اتفاق او ښه طریقه باندے دا خپل حکومت اوچلوؤ۔ اوس به جی Main چه کومه زما خبره ده جی، As a doctor به زهٔ خبره کوم چه ما د چا د پاره اجازت غوښتے دے جی، هغه نن سبا چه کوم په مونږه باندے یو بل آفت راغلے دے د سیلاب په فارم کښ او هغه د خدائے د طرف نه دے او خدائے پاک د په خیر باندے د هغے Solution پیدا کړی، نو هغے کښ به زهٔ د هغے یو څو Suggestions ورکوم چه د هغے دا اوشو چه ډیر ځایونه چه کوم خلق Affected وو، Affect شو ډیر خلق۔۔۔۔

(قطع کلامی)

محترمہ یاسمین نازلی جسیم: د هغوی جی، ما دوئ سره هغه لاء اینډ آرډر کښې به هم دوئ، نو هغه کیمپس کښې داسې ډیر خلق راغلی دی، زهٔ به په هغې کښې هم اووایم خو دا درته د میډیکل Point of viewسره لړے خبرے، ما د دوئ نه Permission اغستے وو او نن ما سره یو چانس وو چه زهٔ خبرے اوکړم۔ نو جی، هغه کیمپس چه کوم راغلی دی، هغې کښې دا پرابلمز به راغلی وی چه ډیر د پولیو مریضان به هم هغې ته راغلی وی، نوسپیشل تاسو د پولیو ټیمز، که دلته زمونږه د هیلتھ ډیپارټمنټ خلق وی چه هلته کښې لاړ شی او د پولیو هلته کښې ډراپس ماشومانو له ورکړی چه دا زمونږه بیماری هلته کښې Spread نه شی۔ بله دا چه هیپټائٹس۔۔۔۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: بی بی! ډیره شکریه۔ ستا ډیره مننه، ستا ټائم ختم شو، تشریف کیږده۔

محترمہ یاسمین نازلی جسیم: ښه جی۔

جناب ڈپٹی سپیکر: محترمہ عظمیٰ خان، ایم پی اے صاحبہ۔

محترمہ عظمیٰ خان: شکریه، سپیکر صاحب۔ سپیکر صاحب، زمامسئله اصل کښې د باجوړ د نقل مکانی کولو والا خلقو په باره کښې ده لیکن دا لاء اینډ آرډر سره ځکه منسلکه ده چه دومره غټ تعداد کښې خلقو نقل مکانی اوکړه، زمونږه علاقے ته راغلل، زهٔ دا Direct blame په هغوی باندے نه لګوم لیکن د هغې سره زمونږه د علاقے د لاء اینډ آرډر سیچویشن هم خراب شو، خلق د ویرے نه د کورونو څوکیداریانے کوی، غلاګانے شروع شوے، شوکے شروع شوے، دا ولے؟ زهٔ د دے اصل وجه دے ته وایم چه هغوی وږی دی، هغوی نهر دی، د هغوی سره کپړے نشته دے، د هغوی سره د علاج سهولت نشته، هغوی مجبوره دی چه د بل نه په زور ځان له دا حق حاصل کړی۔ سپیکر صاحب، زمونږه حکومتی ارکان د هغوی کیمپونو ته دوره اوکړی، پرون بلور صاحب او ستاره ایاز صاحبے د هغوی کمیپ ته دوره کړے وه او یقیناً هغوی به پرے د اطمینان اظهار کړے وی۔ د ګورنمنټ یو کس په هغې باندے د غیراطمینانئ اظهار کولے نه شی خو د هغوی د تلو نه یو څو ګهنټه پس هغے ځائے ته ما وزټ کړے وو۔

سپیکر صاحب، د هغوی په هغه ټنټس کښې چه کومه ګرمی، هغه Suffocation او د ښځو ناجوړتیاګانے چه ما اولیدے او ما د هغوی نه تپوس اوکړو چه تاسو ته د خوراک څه سهولیات دی؟ نو وئیل ئے جی چه یو ورځ خو ښه په مړه خیټه اوخورو سبا له بیا نه وی۔ ایدهی والا که مونږه له څه روټئ راورسوی نو ټهیک ده ګنی مونږه په هغه ورځ باندے بیانهر یو، مونږه سره Even کپړے هم نشته۔ سپیکر صاحب، زهٔ وایم کم از کم دا تاسو چه څنګه د سیلاب د پاره اناؤنسمنټ اوکړو، عالمزیب صاحب ډیر یو ښه ډیبیټ اوکړو او مونږه ئے متاثره کړو چه مونږه د هغوی د پاره خپل امداد رسوؤ، نو زهٔ غواړم چه میډیا دے له هم کوریج ورکړی چه دا کپړے خو نن سبا د هر چا په کور کښې فالتو پرتے وی، کم از کم هغے کیمپونو له خپل دومره امداد ورکړئ چه ځان له یو فالتوکپړے هغوی ته خو اولیږئ۔ سپیکر صاحب، پرون بلور صاحب زما علاقے ته تلے وو، په دے ترے زهٔ ډیره ګله منده یم چه دومره زما علاقے ته تلو، هغه داسے یوه علاقه ده چه د هغے کیمپ ته یو سړے نه شی ورښکاره کیدے، یو خو د باجوړ غیور قوم وو، پکار دا ده چه زهٔ هغوی سره یا وے یا ئے زهٔ انفارم کړے وے نو کم از کم د هغے کیمپ د ننه د ښځو هغه مسائل به ما بلور صاحب ته ښودلے شو۔ ما چه هغوی ته دا خبره اوکړه نو ما ته ئے اووئیل چه زهٔ خو پټه باندے تلے ووم، ما انفارم کول نه ښوک، ما وئیل چه زهٔ اچانک دوره اوکړم۔ دا څنګه اچانک دوره وه یو ورځ مخکښې خو هغوی په اسمبلی هال کښې اووئیل چه زهٔ ځم، زهٔ هغے دورے له روان یمه؟ بله دا خبره ده چه ریلیف فنډ وزیر اعلیٰ صاحب هغوی له ډیر ورکړو او زهٔ په دے باندے د هغوی ډیره شکر ګزاره یمه چه د باجوړ د پاره دوئ د ریلیف اعلان اوکړو۔ د دے نه علاوه امریکن امداد او جرمن هم ورله راغلے دے لیکن دا د ډی سی او تهرو تقسیمږی لګیا دے۔ هلته د دے ټول مجاز ډی سی او دے او هغه لګیا دے په خپلو سړو باندے هغه تقسیموی۔ سپیکر صاحب، په ډی سی او پسے ښوک نه ځی چه ما له امداد راکړه، هغه ځی د هغه ځائے عوامی نمائندو پسے، ایم پی اے پسے ځی، د هغوی نه خپل امداد غواړی۔ سپیکر صاحب، چه هر څه ډی سی او تقسیموی نومونږه به په کومو سترګو باندے ورشو چه مونږه تاسو له څه راوړی دی؟ زهٔ غواړم که دا امداد چه تقسیمیږئ نو سپیکر صاحب، په هغے کښې د

زمونږه هم دومره حصه اوکړے شی چه صرف، ما ډی سی او ته پرون د سیشن په دوران کښې کال اوکړو، ما هغوی ته اووئیل چه کم از کم که تهٔ زما سره دومره تعاون نه کوے او ما پکښې، Concerned MPAs پکښې تهٔ نه مطلع کوے نو دومره اوکړه چه زهٔ تا ته د کومے علاقے نشاندهی کوم، هلته کښې زیات مستحقین دی د ریلیف، نو هلته کښې ورکړه لیکن هغه ما ته اووئیل چه نه جی دا تعاون هم تاسو سره نه شم کولے۔ چه ډی سی او ما سره دا تعاون نه کوی نو هغه په دے سیټ باندے ولے ناست دے؟ زهٔ خو به هغے باندے استحقاق جمع کړم چه هغه ما سره تعاون نه کوی لیکن زما مسئله دا نه ده۔ زما مسئله دا ده چه سی ایم صاحب د هغوی ته آرډر ورکړی چه Concerned MPAs د پکښې شامل کړے شی۔ ما بلورصاحب سره دا خبره اوکړه، ما وئیل چه ډی سی او ئے تقسیموی نو هغوی ما ته دا اووئیل چه تاسو خو جی Selected یئ۔ یو ځل بیا ئے هغه پیغور راکړو چه تاسو خو Selected یئی، تاسو خو ووټ نه دے اغستے نو تاسو ولے امداد تقسیموئ؟ سپیکر صاحب، دا خو د سیاست د یو پارټئ چمکاوؤلو ټائم نه دے چه زهٔ به د ووټ د پاره هلته کښې امداد تقسیموم۔ دا د انسانی همدردئ تحت زما هم زړه غواړی چه زهٔ د کیمپ دوره اوکړم، خپلو سرتورو خوئیندو له لوپټے یوسم، خپلو نهرو بچو له روټئ یوسم۔ سپیکر صاحب، تش لاس، منافقت ما له هم نه راځی چه سیاستدانانو په شان ورته اووایم چه انشاءالله زهٔ به تا له امداد رالیږم۔ زهٔ به هله د خپل کیمپ دوره کوم، زهٔ به هله د خپلے علاقے کیمپ ته ځم چه دا سی ایم صاحب د هغے ډی سی او په امداد کښې زما حصه اوکړی او ما ته د دغه کړی۔ که نن ما له بیا سی ایم صاحب د Elected او Selected پیغور راکوی نو زهٔ یقین لرم چه دا ټولے خوئیندے به ما سره په دے پیغور واک آوټ کوی۔ تهینک یو، سی ایم صاحب۔ (تالیاں)

جناب ڈپٹی سپیکر: ډیره مننه۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔

جناب محمد زمین خان: جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔

جناب ڈپٹی سپیکر: زمین خان، مسٹر زمین، آنریبل ایم پی اے۔

(قطع کلامیاں)

جناب ڈپٹی سپیکر: آپ تشریف رکھیں، آپ سب کو بھی مل جائیگا۔ پیر صابر شاہ صاحب۔

محترمہ عظمیٰ خان: جناب سپیکر صاحب، ما ته د هم زما د خبرے په باره کښ یقین دهانی راکړے شي۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر صاحب د زمین خان نوم اغستے دے نو اول د دوئ خبره اوکړی خیر دے۔

Mr. Deputy Speaker: This would be……

جناب محمد زمین خان: ډیره مهربانی۔ شکریه جناب سپیکر، چه تاسو نن په دے موجوده وخت کښ په دے حساس او Important مسئله باندے، په دے Burning issue باندے ما له د خپلو یو څو خبرو کولو اجازت راکړو۔ جناب سپیکر صاحب، زما تقریر به نن روایتی تقریر نه وی چه کوم مونږه دلته په اسمبلئ کښ کښینو او هغه که زۀ د ټریژیری بنچز سړے یمه نو زۀ به د لیډر آف دی هاؤس یا د خپل مشر د خوشحالئ د پاره د حقیقت نه سترګے پټومه او حقیقت به نه وایمه بلکه نن به زۀ په هغه زخمونو باندے ګوته ایښودل غواړمه چه کوم نه نن زمونږه په فاټا کښ، نه صرف په سیټلډ ایریا کښ بلکه په دے ټوله صوبه کښ، په دے ټوله پختونخوا کښ چه کوم هور بل دے، د امن او امان کومه خبره جوړه ده، هر طرف ته وینے بهیږی، انسانی اعضاء لکه د غوښو بے قیمته پراته دی۔ هر طرف ته یو د بے قرارئ فضاء جوړه ده په سیټلډ ایریا کښ او خاصکر په فاټا کښ د امن و امان حالت انتهائی خراب شوے دے، د انسانی ژوند څه قیمت نشته، آخر دا ولے؟ او په دے سوچ پکار دے چه یره دا ولے؟ دا حالات جوړ ولے شو؟ زما په خیال، زما په سوچ، زما په فکر کښ خو په دیکښ زمونږه خپل هم لاس شته۔ هغه لاس څکه دے چه په کومه معاشره کښ، په حکومت کښ، په کومه علاقه کښ چه انصاف نه کیږی، ظلم کیږی، جبر کیږی، زیاتے کیږی نو د هغے یقیناً چه رزلټ به دا وی چه نن ورسره مونږه مخامخ یو۔ زۀ دا منم چه دا نن هر څه جوړ دی نو دا په دے دوه څلورو میاشتو کښ نه دی جوړ، د دے نه مخکښ هم دا په دے علاقه کښ ظلم زیاتے به کیدو، د حسد، بغض، نفرت، ذاتی لالچ په بنیاد باندے به سیاست هم کیدو، مشری کشری به هم کیده، حکمرانی به هم کیده او هم دغه وجه

وہ چہ ظلم زیاتے بہ کیدو نو یو Heart burning شروع وو او د هغے رزلټ دا رااووتو چہ نن سړے را پاڅی او هغه یو پرامن شهری را پاڅی او هغه ټوپک رااخلی، ولے رااخلی؟ اکثر ورسره زمونږه د علاقو پرامن، عزتمند سپین روبی مشران هم شامل دی ځکه چه هغوی وینی په دے علاقو کښ چه دلته ظلم او زیاتے کیږی نو په هغه وجه ورسره زمونږه خپل خلق د دغه خلقو سره وی۔ وی به یو څو کسه داسے چه هغه به شر پسند وی خو زیات ورسره هغه خلق چه د دے معاشرے هغه ستم زده دی، هغه خلق ورسره شامل دی۔ زهٔ وایم زمونږه چه کله انتخاب اوشو، دے معزز هاؤس ته چه دا معزز ممبران راغلل، د دے صوبے دے غریب اولس چه ډیر په مینه، ډیر په سوچ او فکر باندے مونږه له ووټ راکړو۔۔۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> زمین خان۔۔۔۔

<u>جناب محمد زمین خان:</u> پاکستان پیپلز پارټئ او اے این پی له ئے اکثریت ورکړو۔ د دے خلقو سوچ دا وو چه یره مونږه به۔۔۔۔۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> زمین خان، زمین خان۔۔۔۔۔

<u>جناب محمد زمین خان:</u> یو دوه منټه جی، ختموم، Wind up کوم۔ چه یره دا خلق به زمونږه دلته د انصاف مهیا کولو د پاره کار اوکړی خو د افسوس خبره دا ده چه دا هاؤس، زهٔ دا وایم چه دا نن ناکامه شوے دے۔ د دے خلقو چه کوم توقعات وو، د دے قوم چه زمونږ نه کوم امیدونه وو، هغه نه پوره کیږی۔ زهٔ به نن دا اووایم چه ماسره، زهٔ د دے معزز ایوان یو ممبر یمه خو نن زما سره چه کوم د ظلم، کوم د نفرت او د حسد سیاست روان دے چه زما سره کیږی نو یو عام سړے به څه توقع اوساتی؟ نن زما ورور صرف په دے وجه او ایس ډی ناست دے چه زهٔ د نیشنل پارټئ نه د مجبورئ نه راغلے وومه په پاکستان پیپلز پارټی کښ شامل شوے وومه او د پاکستان پیپلز پارټئ د شمولیت په وجه ما سره نن انتقامی سیاست کیږی۔ نن تاسو ټول هاؤس ته پته ده په دیر کښ چه کوم د امن و امان صورتحال دے، زما یو ورور چه د هغه ځائے نائب ناظم اعلیٰ دے، د هغه د تحفظ د پاره حکومت یو لیوی گارډ ورکړے وو، نن د چا په وینا باندے ډی سی او صاحب هغه واپس کوی او چه زهٔ ورته وایم ته مه ځه نو ډی سی او صاحب ئے

Suspend کوی۔ نن چه زما سره سیکرټری دے ، د نن نه دوه کاله مخکښ د هغه
وروړ په هغه محکمه کښ چه هغه د دے صوبے ، د دے قوم د پاره د قانون او
انصاف د پاره کومه محکمه ده ، په هغے کښ بهرتی وو نو نن Law and justice
system of this Province has been broken down, نن په هغه محکمه کښ
انصاف نه کیږی او هغه سړے د نوکرئ نه ویستلے کیږی او نن پکښ د چارسدے
نه بل سړے راځی او د هغه په پوسټ باندے بهرتی کیږی نو آیا دلته چه د دے
ایوان د معزز ممبر سره داسے کیږی او هغه بیا د ټریژیری بنچز سړے وی نو د
عام یو سړی به څه سوچ وی؟ آیا هغه به دا ظلم، دا بربریت برداشت کړی؟ د هغه
سره به نه کیږی؟ دا د سوچ خبره ده ، دا د فکر خبره ده۔ پکار دا ده چه دلته کوم د
مینے ، وروروئ، د عزیزولئ، د کوم محبت او احترام کومه تیکه چه په اوله ورځ
دے هاوس ایښودے وه او په دے اپوزیشن او ټریژیری بنچز ټولو ښه په یووالی،
په اتحاد باندے دلته دے صوبے کښ د امن، دیکښ د خوشحالئ د راوستو د
پاره، دیکښ تعمیر او ترقئ د پاره کوم بنیاد ایښودے وو، پکار ده چه په هغه
بنیاد باندے کار شوے وے۔ نن به یقیناً په دیکښ هغه صورتحال نه راتلو۔ باقی
چه کوم صورتحال سره نن مونږه مخامخ یو نو زما علاقه په هغه شورش زده
علاقه کښ شامله ده، په هغه متاثرینو کښ شامله ده، خصوصاً زما چه کومه
حلقه ده هلته کښ هم، زهٔ خو ورته طالبان یا دهشتګرد نه وایمه، طالب که ورته
اووایم خیر دے ، خو زهٔ ورته دهشتګرد ځکه نه وایمه چه پرون هم دا خلق وو،
ځنګه چه زما عبدالاکبر خان وروړ اووئیل چه پرون د امریکے د تحفظ د پاره تلل
او په افغانستان کښ ئے جنګ کولو نو دا خلق مجاهدین وو، نن چه د دوئ د
تحفظ خلاف جنګ کوی، د دوئ د مفاداتو خلاف جنګ کوی نو نن ورته مونږه
دهشتګرد وایو۔ زهٔ خو ورته دهشتګرد نه وایمه، ما ورته پرون هم مجاهد وئیلو،
زهٔ ورته نن هم مجاهد وایمه او زهٔ ورته سبا هم مجاهد وایمه ځکه چه که مونږه د
چا نه ډکټیشن نه اخلو نو مونږه به حقیقت وایو۔ پکار ده چه پرون کوم سړی ته
مونږه مجاهد وئیلو چه نن هم ورته مونږه مجاهد وایو هله به زمونږه په دے علاقه
کښ امن راشی، هله به دلته کښ خوشحالی راشی او یقیناً انشاءالله تعالیٰ ځنګه
چه دے زما وروړ اووئیل چه دا نن چه دیکښ څه کیږی، دا چه کوم Retaliation

دے ، دا دھشتگردی نه ده، دا Retaliation دے۔ د پښتون سړی سره چه تهٔ په کومه ژبه کښې خبره کوے نو په هغه ژبه کښې به درسره هغه خبره کوی۔ که تا ورله د مینے ، د وروروولئ لاس ورکړو نو زهٔ درته دا یقین دهانی درکوم چه هغه به تاله د مینے ، د وروروولئ لاس درکوی، گلدسته به درله درکوی، په تا باندے به د گلونو باران کوی خو که ته ورسره په غلطه ژبه کښې خبره کوے ، ظلم زیاتے ورسره کوے نو بیا به د هغه خو بل وس نه رسی نو چه نه ئے رسی نو ټوپک به رااخلی۔

<u>جناب ڈپٹی سپیکر:</u> زمین خان! ډیره شکریه ستاسو، ډیره مننه۔ مهربانی اوکړه بس ستاسو ټائم ختم دے۔ .Kindly, please, Thank you د هاؤس په اجازت سره چونکه مونږه سره لسټ کښې ډیر سپیکران دی، زمونږه ډیر ښه فاضل ممبران دی خو چونکه دا ایشو د هر چا ده او دا مسئله د دے ټول صوبه سرحد ده او په دے باندے تقریباً دا دویمه دریمه ورځ ده چه بحث روان دے ، د هر چا رائے پرے راغلے دی، اوس مونږه سره لیډر آف دی هاؤس تشریف فرمادے ، زهٔ هغوی ته خواست کوم چه هغوی دے ټولو ممبرانو چه کومے خبرے کړی دی چه هغوی ته جواب ورکړی۔

<u>جناب امیر حیدر خان(وزیر اعلیٰ):</u> بسم الله الرحمن الرحیم۔ محترم سپیکر صاحب، د ټولو نه اول ستاسو ډیر مشکور یم چه په دومره اهمه مسئله او په دومره Important issue تاسو دا موقع ما له راکړه چه زهٔ خپله خبره هم اوکړمه او دے معزز هاؤس، معززو ممبرانو صاحبانو چه کوم د خپلو خیالاتو اظهار کړے دے ، په هغے حواله باندے هم یو څو خبرے اوکړم۔ دلته کښې په ایجنډا باندے آئټم دے 'لاء اینډ آرډر سیچویشن'، زما په خیال خو اول، ړومبنے دا یو کنفیوژن مونږ له ختمول غواړی او زما په خیال که دغه مونږ ختم کړو نو زمونږ د ډیرو خلقو ذهنونه به لږ واضحه شی چه دا تاسو په کومو خبرو باندے بحث کوئ او دا مونږ کوم صورتحال سره مخامخ یو، دا لاء اینډ آرډر سیچویشن نه دے ، دا Insurgency ده او په 'Insurgency' کښې او په 'Law & order situation' کښې د زمکے آسمان فرق وی، د هغے په حالاتو کښې هم فرق وی، د هغے په تقاضو کښې هم فرق وی او د هغے په ضروریاتو کښې هم فرق وی او هغے سره تړلی چه کوم تکلیفات

وی، په هغے کښې هم یو ډیر لوئے واضحه فرق وی۔ نو که لږ نن مونږ په دے واضحه شو چه دا زمونږ په صوبه کښې نن کوم صورتحال دے یا بالخصوص په فاټا کښې صورتحال دے، دا Insurgency ده۔ دلته کښې معززو ممبرانو صاحبانو دا او وئیل چه مونږ ته د وجه اوښودلے شی چه آخر دا ولے؟ او بیا د روس د Invasion په حواله هم خبره اوشوه، د مجاهدینو په حواله هم خبره اوشوه، د Cold war دوران کښې چه کوم زمونږ Policies وو، په هغے حواله باندے هم خبره اوشوه او زهٔ به هم شروعات د هغے ځائے نه کوم۔ محترم سپیکر صاحب، چه کله روس افغانستان ته رادننه شو نو په هغه وخت کښې دلته نعره اولګیدله چه دا د کفر او د اسلام جنګ دے او هر سړی باندے دا لازمه ده چه هغه لاړ شی او دغلته د روس مقابله او کړی حالانکه هغه وخت وسائل چا ورکول؟ پالیسی د چا وه؟ څوک څوک پکښې ملوث وو؟ د دے نه مونږ ټول خبر یو۔ هغه زمونږ فاټا، چه نن مونږه دا په ژړا ژاړو چه فاټا کښې حالات خراب دی، دا فارن پالیسی ایډونچرز په دے فاټا کښې چا شروع کړی وو او ولے ئے شروع کړی وو او د څه د پاره ئے شروع کړی وو؟ هغه دوران کښې مونږ ته تکلیف څه پیدا شو چه په فاټا کښې روایتی، تاریخی طور د طاقت او د نمائندګئ یو دوه ستونه وو، یو دوه Pillars وو، یو پولیټیکل ایډمنسټریشن چه مشری به ئے پولیټیکل ایجنټ کوله او بل خوا ته قوم و ملک۔ زمونږه د Russia invasion نه پس چه کوم پالیسیز وو، د هغے په نتیجه کښې د وخت سره سره محترم سپیکر صاحب، یو دریم Pillar مونږ Create کړو په فاټا کښې چه هغے ته نن څوک القاعده وائی، څوک ورته طالبان وائی، څوک ورته مجاهد وائی، څوک ورته دهشتګرد وائی او څوک ورته Miscreants وائی۔ دا دریم Pillar هم مونږه د خپلو پالیسو په نتیجه کښې پخپله جوړ کړے دے او نن حال دا دے چه د هغه دریم Pillar قوت، طاقت او اثر دومره سیوا شو چه هغه نور دوه Pillars چه کوم دی، هغه په ځائے باندے کښیناستل، هغه مفلوج شو او هغه نن خوځیدے نه شی۔ بیا محترم سپیکر صاحب، بل Turning point چه کوم راتلو، هغه د 'نائن الیون' په شکل کښې راغے چه د نائن الیون واقعه اوشوه، د پاکستان په فارن پالیسئ کښې بیا یو یوټرن راغے او بیا هم هغه قوتونه او هغه طاقتونه چه څوک زمونږ په مرسته او زمونږ په ملګرتیا

باندے مخکښ لګیا وو، یا ښه لګیا وو یا بد لګیا وو، دا یو بیل بحث دے، زۀ په هغه تفصیلاتو کښ نه ځم خو بیا هم هغه قوتونو او طاقتونو سره زمونږه یو تړا کره راغله۔ په دے هاؤس کښ زما نه ډیره پوهه او ډیرے تجربے والا خلق ناست دی خو بیا چه مونږ په یو خبره ډیر واضحه یو چه که زۀ نن دا طمع کومه چه په دے صوبه کښ به امن و استحکام راشی او په فاټا کښ به امن و استحکام نه وی، د هغے نه بغیر به دلته امن و استحکام راشی، دا به زما بے وقوفی وی۔ که زۀ نن دا طمع کومه چه په فاټا کښ به د افغانستان نه بغیر امن و استحکام راشی نو دا به بیا زما غلط فهمی وی ځکه چه دا خبره Interlink ده، دا مسئله ډیره جوړه ده او دا ډیره خوره ده چه په افغانستان کښ امن وی او آبادی وی او Stability وی نو په فاټا کښ به Peace او Stability وی او چه په فاټا کښ Peace او Stability وی نو زمونږ په صوبه کښ به Peace او Stability وی۔ نن که زۀ په دے طمع ناست یم چه دلته به زۀ امن بحال کړم او فاټا کښ به دغه هور بلیږی، دا ممکنه نه ده۔ د دے خپل هور غم به هم کوم اول خو د هغے سره سره محترم سپیکر صاحب، په فاټا کښ چه کوم هور بلیږی، د هغے هم غم کول پکار دی۔ که د هغے غم مونږ اونکړو، د دے هور نه مونږ نه خلاصیږو چه کوم هور سره نن مونږ په دے صوبه کښ مخامخ یو۔ په هغے کښ مونږ ته مشکلات هم شته دے۔ دلته کښ زما مشران او زما ورونړه پاڅیدل او هغوی د فوج په کردار باندے تنقید اوکړو، هغوی په آپریشن تنقید اوکړو، هغوی د Collateral damage په حواله باندے خبره اوکړه۔ هغوی دا خبره اوکړه چه د خپلو د لاسه مونږه خپلو خلقو سره ظلم کوؤ، زۀ یو تپوس کول غواړم او ډیر په ادب او ډیر په احترام چه نن باجوړ ته لاړشئ، نن هلته تپوس اوکړئ، نن هلته معلومات حاصل کړئ چه آیا په باجوړ کښ دے وخت کښ کوم خلق ملوث دی او لګیا دی، هغه د سره د پاکستان سره تعلق هم ساتی او که نه ساتی؟ نن خو په باجوړ کښ په زرګونو تعداد کښ مونږه د عربیانو سره او د چیچن سره او د ازبکو سره لګیا یو۔ جرګه ډیر ښه شے دے، جرګه پکار ده، په باجوړ کښ جرګه جوړه شوه او جرګه لاړه، جرګه واپس راغله۔ هغوی وئیل چه صاحبه، مونږ په جرګه کښ ناکامیابه شو۔ تپوس ترے اوشو چه ولے؟ هغوی وئیل جی چه جرګه خو مونږ د خپل وطن خلقو سره کوؤ او کیږی چه د دے ځائے په رواج

او په روایاتو پوهه وی، قامی رشتے وی زمونږ په خپل مینځ کښ، هغوی سره مونږ جرګه کوؤ۔ مونږ چه هلته وراغلو او مونږه کومو خلقو باندے جرګه کوله، هغوی د سره په جرګے څه چه زمونږ په خبره او زمونږ په ژبه باندے هم نه پوهیدل۔ دومره ئے راته جواب اوکړو چه د پاکستان حکومت ته اووایئ چه لاس مو آزاد چه څه کولے شئ اوکړئ، مونږ دلته د جنګ او د جهاد د پاره راغلی یو او مونږ به دلته جنګ او جهاد جاری ساتو، نو زۀ دا ګزارش کوم چه زما د ملک کس وی خو زۀ به ورله په پخو هم پریوځم چه هغه جرګه منی، زۀ به ئے زنه هم اونیسم چه هغه په جرګه پوهیږی، زۀ به ورته منت او زاری هم او کړم خو چه کوم سړے زما د ملک سره تعلق نه ساتی، زما د وطن سره تعلق نه ساتی، هغه د تخریب په نیت باندے زما ملک ته او زما خاورے ته راغلے دے او د هغه د لاسه نن زما په خاوره باندے هور بل دے۔ ما ته د دا په دے هاؤس کښ څوک اووائی چه زۀ به هغه سړی سره څه کوم چه منت نه منی، زاری نه منی، خواست نه منی، درخواست نه منی او جرګه نه منی او د سره زما د وطن سره تعلق نه لری او د هغه یوه ایجنډا وی او هغه دا وی چه تباهی، تباهی او تباهی؟ هغوی سره محترم سپیکر صاحب، ډیر په ادب او ډیر په احترام او زۀ دا منم چه دا یو ډیره تلخه فیصله وی چه تۀ په یو ځائے کښ د قوت او د طاقت استعمال اړخ ته ځے، دا ډیره تلخه فیصله وی او د دے سره تړلے نتائج هم څه ډیر خوشګوار نه وی۔ نن په باجوړ کښ یو آپریشن روان دے، بالکل په هغے کښ که بے ګناه خلق مری، نه صرف دا چه زمونږه ممبران صاحبان په انفرادی حیثیت کښ، نه صرف دا چه زۀ بحیثیت د لیډر آف د هاؤس بلکه زمونږه ټولو په شریکه باندے دا یو آواز دے چه که په هر ځائے کښ د آپریشن په نتیجه کښ بے ګناه خلق مری، دا ظلم دے، دا زیاتے دے، مونږ د هغے مذمت کوؤ خو چه کوم ځائے کښ دغه قسمه خلق Involve وی چه د کومو ما تاسو ته ذکر اوکړو نو محترم سپیکر صاحب، د هغوی سره څه کوئ؟ او نن په باجوړ کښ دغه حال دے۔ د دے هاؤس د انفارمیشن د پاره زۀ دا یوه خبره کول غواړم که دا صورتحال په باجوړ کښ د دے آپریشن شروع کیدو نه مخکښ درے ورځو پورے نور راروان وے، آخری ځائے په باجوړ کښ خار پاتے وو او خار هم په محاصره کښ وو او که دوه ورځے

نور هلته څه امداد نه وے رسیدلے نو نن به په باجوړ باندے د پاکستان جهنډا نه وه بلکه نن به په باجوړ باندے د بل چا جهنډا مونږ لیدله او اعلان به شوے وو چه باجوړ د پاکستان حصه پاتے نه شوه او دا مونږه فتح کړو۔ د هنګو ذکر زما مشر مفتی صاحب دلته او کړو، چا د جرګے نه انکار کړے دے چه واقعات شروع شو؟ ما خواست اوکړو چه جرګه جوړه کړئ، ما ته خواست اوشو جی چه ډز بندی۔ ما وئیل جی ډز بندی شوه خو زهٔ دا تپوس کوم چه مونږ د ډز بندئ اعلان اوکړو، مونږه وئیل چه هیڅ قسمه حرکت مونږه نه کوؤ، جرګه د جرګه او کړی۔ هغه شپاړس کسان چه شهیدان شو، زهٔ د هغوی د وینے تپوس د چا نه اوکړم؟ هغه کسان چه په اعتماد کښې او په اعتبار کښې اووهلے شو که د فرنټیر کنسټبلری کسان وو او که د پولیس کسان وو، هغه هم مسلمانان وو، هغه هم پښتانه وو، هغوی هم په چا ډز نه وو کړے، د خپل معمول په ګشت روان وو، هغوی اودرولے شو او د هغوی قتل عام اوشو او بیا د ظلم انتها دا چه د نیمے شپے جرګه مونږ اولیږله، جرګه د نیمے شپے واپس شوه۔ هغوی ته وینا اوشوه چه څو پورے مونږ خپل مړی نه وی سنبهال کړی او مونږ نه وی وړی، که دا انسانان دی او که دا ځناور دی که هر څه ئے ګنړئ، دا مړی به څوک نه اوچتوی، دا مونږ ښخیدو ته نه پریږدو، دغے ته د هم مونږ لږ اوګورو۔ هغه بله ورځ چه د پیښور په دهماکه کښې یوه وړه ماشومه مړه شوه، حنا نوم ئے وو، هغه د چا په ګناه کښې لاړه؟ دا په سوات کښې چه د خلقو په کورونو خلق وراغلل او سری خو څه چه زنانه پکښې قتل شوے، بچی پکښې قتل شو، دا د کوم ځائے پښتو ده او دا د کوم ځائے اسلام دے او دا د کوم ځائے انسانیت دے؟ دا د کومو بچو سکولونه چه اوسوزولے شو، زهٔ دا تپوس ستاسو ټولو نه کوم چه په دغه سکولونو کښې د امریکنیانو بچو سبق وے، که د انګریزانو هغے پکښې سبق وے او که د هندوانو هغے پکښې سبق وے او که نا زمونږ خپلو بچو پکښې سبق وے؟ دا چه کوم Law enforcing agencies محترم سپیکر صاحب، ټارګټ کیږی، هغه څوک دی او د کوم ځائے نه راغلی دی او هغه د چا د پاره لګیا دی؟ زهٔ ګزارش څکه کوم چه دلته نن بد قسمتی دا ده چه کوم ظالم دے، هغه ځان دنیا ته ثابتوی چه زهٔ مظلوم یم او چه چا سره ظلم کیږی، په هغه تهمت او الزام دا دے چه ظالم دا دے۔ نو دا یو خواست به زما وی

چه ظالم او مظلوم د مونږ اوپیژنو چه په حقیقت کښې ظالم څوک دے او مظلوم څوک دے ؟ او د جرګے نه هیڅ څوک مخ نه اړوی۔ محترم سپیکر صاحب، مونږ خو د عدم تشدد پیروکار یو او که زمونږ Coalition partners دی، که محترم زرداری صاحب دے ، که محترم نواز شریف صاحب دے ، یو واضحه پالیسی مونږ له راکړے شوےده چه ټولو نه اول او ړومبے یو پولیټیکل پراسس او مذاکرات۔ دلته نن خبره اوشوه، په سر سترګو چا انکار کړے دے ، مولانا عبید الله صاحب خبره اوکړه یا بسم الله، مفتی صاحب خبره اوکړه یا بسم الله، زمین خان خبره اوکړه یا بسم الله، عبدالاکبر خان خبره اوکړه یا بسم الله، دا څلور واړه کسان خو ما نن اوټاکل او پوره واک اختیار درله ما درکړے دے چه هنګو ته هم لاړ شئ او سوات ته هم لاړ شئ او خپلے جرګے اوکړئ (تالیاں) هیڅ رکاوټ نشته۔ دا څلور کسان تاسو یئ او که ځان سره څلور ، لس نور ملګری کوئ، بالکل زمونږ مکمل واک اختیار درسره دے ، ځئ او چه کوم ځائے ته ځئ، ځئ چه کوم ځائے کښې جرګه کول غواړئ، اوکړئ خو ما هغه ورځ د چا نه یو تپوس کړے وو، وئیل ئے جی فوج اوباسئ د فلانکئ علاقے نه، جرګه راغلے وه، ما ورته اووئیل چه جی بالکل تابعدار، حاضر، تاسو نن حکم کوئ، سبا به مونږ فوج اوباسو خو ما وئیل چه یوه خبره راته اوکړئ چه دا کوم خلق په دے علاقو کښې لګیا وو او دا Activities د هغوی روان وو، دا جرګه چه کومه ما له راغلی یئ، دا ذمه واری تاسو اخلئ چه فوج مونږ اوباسو نو هغه خلق به دوباره دے علاقو ته نه راځی او د هغے خلقو د لاسه به بیا دے خلقو ته دا تکلیف نه پیدا کیږی ؟ جرګے راته اووئیل نه جی مونږ معاف کړئ، مونږ دا ذمه واری نه اخلو۔ د هر ځائے نه، هر ځائے کښې چه نن فوج ملوث دے ، په دے هاؤس کښې چه څومره خلق ناست دی، تلل غواړئ، تاسو جرګے کول غواړئ، بالکل جرګے اوکړئ چه تاسو پوهیږئ چه حالات به نارمل کیږی او تاسو د هغے ذمه واری اخلئ چه دغه قسمه Activities به نه وی، بالکل فوج به هلته نه پاتے کیږی او دا یو خبره زهٔ بله هم Clear کول غواړم دلته، زمونږ خیال دا دے چه دا فوج لکه تیار ناست دے بیخی په دے ارمان او په دے شوق چه کله به مونږ ته څوک اووائی چه هله ورځئ پرے ، ما نه دا تپوس اوکړئ او دے ذمه وار مشرانو نه دا تپوس اوکړئ چه کله

مونږ یو داسے سیچویشن سره مخامخ شوچه په هغے کښې مونږ ته بیا بله لار نه ښکاری نو چه مونږ فوج ملوث کوؤ نو هغه څومره ګران کار وی ځکه چه څو پورے هغوی ته پولیټیکل سپورټ نه وی، هغوی علاقے ته نه ځی او بیا مذاکرات او جرګه چه هم ده، زما مشر ورور عبدالاکبر خان اوس هاؤس کښې نشته، هغوی وئیل چه مونږه چا اعتماد کښې وانغستلو د سوات په معاهدے باندے، ګله ئے په سر سترګو خو معاهدے خو مونږ دوه کړے وے، یو په سوات کښې معاهده شوے وه او بله ټی این ایس ایم سره دیر کښې شوے وه۔ د سوات معاهده خو ټولو ته یاده ده او ما ته هم یاده ده خو د ټی این ایس ایم معاهده چه کوم ده، په هغے څوک خبره نه کوی، د ټی این ایس ایم سره چه کومه معاهده شوے وه، هغه شکر الحمد لله نن هم کامیابئ سره روانه ده، مولانا صوفی محمد صاحب شکر الحمد لله نن هم خپل یو پر امن جد و جهد کوی او نن هم د هغوی مکمل تعاون د خپلے علاقے سره، د خپلو خلقو سره او مونږ سره دے۔ چه په کوم ځائے کښې Voilation نه کیږی، معاهدے به کامیابے وی خو چه په کوم ځائے کښې Voilation کیږی نو هلته لار بله کومه پاتے کیږی؟ معاهده مونږ د سوات د خلقو سره کړے وه، Voilation شروع شو، د چا په وینا؟ د وزیرستان په وینا۔ هغه ورځ هم چه ما له یو جرګه راغله، ما ته هغوی وئیل چه جی مونږ د سوات د خلقو سره جرګه کول غواړو، مونږ له اجازت راکړئ۔ ما وئیل بالکل تاسو ته اجازت دے، تاسو لاړ شئ، په سر سترګو لاړ شئ خو دا تپوس د هغوی نه اوکړئ چه هغوی خپل واک اختیار لری او که نه لری؟ که خپل واک اختیار لری، خبره ورسره شروع کړئ خو که د هغه خپل واک اختیار د هغه خپل وی او د هغه واک اختیار د بل چا سره وی نو بیا د داسے خلقو سره د خبرو کولو فائده څه ده؟ جرګه خو هله کیږی چه یو فریق تا له مکمل واک اختیار درکوی چه هغه سره پخپله واک اختیار هم وی۔ بیا دلته د صوبے خبره اوشوه چه دا زمونږ د صوبے د مستقبل خبره ده، زمونږ د وطن د مستقبل خبره ده، کله چه دا تکلیف په وزیرستان کښې شروع شو محترم سپیکر صاحب، ارمان ارمان چه په هغه وخت کښې واکدارانو او حاکمانو دا خبره هم په وزیرستان کښې ختمه کړے وے او د دے یو مسئلے حل ئے راا وښکلے وے، نن به مونږ دا ورځ نه لیدله خو هغه سلسله د وزیر ستان نه شروع شوه، په

ټولو قبائلو کښې خوره شوه او د هغې نه پس بیا په صوبه کښې هم ځا ئے په ځائے دا خبره خوره شوه او مونږ په آرام دلته ناست وو ، غږ مو نه کولو په دے وجه چه مونږ وئیل مونږ خو بچ یو ، مونږ ته خو خیر دے کنه۔ نو دے هاؤس کښې چه څومره زما معزز ممبران صاحبان ناست يئ، زهٔ درته یو خواست کوم، درخواست کوم که هر ځائے مونږ ناست یو خو که دا زمونږ خیال دے چه مونږ بچ یو نو مونږ کښې ګورے یو کس هم بچ نه دے۔ نن کیدے شی د مجبورئ نه به مونږه یو خبره کوؤ، نن به کیدے شی په یو دباؤ کښې او د یو ماحول په وجه باندے مونږ یو خبره کوؤ، باریکے خبرے دی، نازکے خبرے دی خو یو خواست درته کوم چه که نن هم بحیثیت د قوم مونږ راپانځیدلو، نو دا کومه ورځ چه نن د وزیرستان د خلقو ده، د سوات د خلقو ده او د باجوړ د خلقو ده، خدائے مه کړه، خدائے مه کړه، خدائے مه کړه خو دا زمونږ د ټولو تقدیر ګرځیدلے دے۔ یا به یو یا به نه یو خو دا خبره ما دلته اوکړه او دلته ئے یاده لرئ او څنګه به راپاځو؟ لکه چه څنګه د لکی مروت خلق د خپل ځان د تپوس د پاره راپاځیدلی دی۔ څنګه به راپاځو؟ لکه چه څنګه په دیر کښې خپل خلق پخپله راپاځیدل۔ څنګه به راپاځو؟ لکه چه څنګه هغه ورځ د بونیر خلق پخپله راپاځیدل، جرګه ئے اوکړه، لښکرے ئے جوړے کړے او برملا اعلان ئے اوکړو چه په دے ځایونو کښې نه د دهشتګردو د پاره ځائے شته، نه د القاعده د پاره ځائے شته، نه د طالبانو د پاره ځائے شته او نه د پاکستان فوج د پاره ځائے شته۔ دغه یو حرکت نن په هر ځائے کښې پکار دے او تاسو نمائندګی کوئ د اولس او د قام، دا خواست به زما تاسو ټولو ته وی۔ زمونږ مکمل سپورټ او ملګرتیا به درسره وی د حکومت خو دا به زما تاسو ته خواست او درخواست وی چه په هر ځائے کښې تاسو خپل کردار ادا کولے شئ چه مهربانی دا اوکړئ، دا قومی جرګے جوړے کړئ او دا Effective کړئ۔ د خلقو د مرستے نه لویه مرسته بله نشته۔ دا کوم خلق چه دی چه دوئ ته یو ځل دا پته اولګی چه مونږه خلق نه پریږدی، خلق په مونږ زمکه تنګوی، هغوی نه شی Operate کولے۔ سپیکر صاحب، چه Space ورته وی نو هغوی Operate کوی، چه Space ورته نه وی هغوی نه شی Operate کولے او بالکل زهٔ ستاسو د دے رائے سره اتفاق لرم چه په دیکښې یواځے دا زمونږ ستړے نه ده، ټول پاکستان ته مونږ آواز ورکوؤ،

بالخصوص وفاقی حکومت ته هم مونږ دا خواست او درخواست کوؤ او د دے د پاره ئے کوؤ چه نن مونږه ژاړو ځکه چه مونږ په وزیرستان کښې یو ستړے نه وه شوے، نن دا زمونږ د بقاء جنګ دے، نن که دا په پیښور کښې کیږی، نن که دا په سوات کښې کیږی، نن که دا په بل ځائے کښې کیږی، نور پاکستان ته زمونږ دا پیغام دے چه مهربانی دا اوکړئ د دے وطن د آبادئ او د خوشحالئ او د امن او د استحکام د پاره نن مونږ سره په دے جنګ کښې شریک او شامل شئ ځکه که نن په دے جنګ کښې مونږ سره په پیښور کښې او په هنګو او که په سوات کښې شریک او شامل نه شوئ نو دا خبره د یاد لری چه خدائے مه کړه سبا دا جنګ به په فیصل آباد کښې او ملتان کښې او په لاهور کښې او په کراچئ کښې هم کیږی (*تالیاں*)
هیڅ څوک د دے نه خلاص نه دی۔ محترم سپیکر صاحب، زما عرض دا دے، زما خواست دا دے، زما درخواست دا دے چه په دے مسئله به ځان مکمل طور اول پوهه کوؤ، بیا به پرے یو رائے قائموؤ۔ چه څو پورے پرے مونږ ځان مکمل طور پوهه کړے نه وی، مونږ رائے نه شو قائمولے او بالکل چه څنګه ما اووئیل وختی چه Priorities زمونږه نن هم ډیر Clear دی۔ Priority No. 1, political process, dialogue، مذاکرات، جرګه او ما ته نه، چه تاسو ټولو ته اختیار دے چه څنګه ما تاسو ته ګزارش اوکړو۔ Priority No. 2، د دے Affected areas، که هغه هنګو دے، که هغه سوات دے، که دیر دے، که هر ځائے دے، د دے علاقو Socio economic development، چه د خلقو په ژوند کښې کوم کمئ دی، کوم د هغوی تکلیفات دی، کوم د هغوی ضروریات دی، په ترجیحی بنیادونو حکومت له پکار دا ده چه د هغے د پاره اقدامات پورته کړی او د Socio-economic development د پاره خپله ستړے اوکړی په دغه Affected areas کښې۔ بل چه څنګه درته ما اووئیل چه Collective approach، یوائے حکومت نه، یوائے ایډمنسټریشن نه، یوائے تاسو نمائندګان نه بلکه ټول اولس په دیکښې ملوث کول، هغوی Involve کول، هغوی په اعتماد کښې اغستل او که د بدبختئ، بدقسمتئ نه هیڅ یوه لار نه پاتے کیږی، نورے ټولے لارے بندے وی او زهٔ په دے پوهه یم چه زهٔ تباه کیږم، زما وطن تباه کیږی، زما بچی تباه کیږی، زما مستقبل تباه کیږی نو که نورے ټولے لارے بندے وی نو چه بیا کوم سړی

پخپله ټوپک راغستے دے او په ما ډز کوی زما مجبوری دا ده چه د خپل قوم د پاره او د خپل بچی د پاره او د خپل مستقبل د پاره به بیا زهٔ او تاسو، مونږ ټول ټوپک راا خلو او مونږ به د خپل ځان او د خپل مستقبل دفاع کوؤ، مونږ سره بله لار نشته۔ (تالیاں) خو خدائے د کړی چه د دغے نوبت نه راځی او چه دا کوم روان هم دی، خدائے د په خیر خیریت باندے حل کړی خو دا زهٔ امید کوم چه بالخصوص کومو ځلورو مشرانو ته ما خواست کړے دے ځکه چه تجاویز د هغوی نه راغلی وو او د هغوی په زړه کښ ډیر درد دے، هغوی په دے مسئلے ډیر پوهه هم دی، هغوی ته احساس هم دے نو زهٔ امید دا کوم چه کم از کم دغه ځلور مشرانو او زما ورونړه چه کوم دی، زر تر زره به هغوی په دیکښ خپله سترے کوی انشاء الله او چه کله تاسو خپله سترے سره د اخلاصه اوکړئ، زهٔ حاضر ناست یم، دا تسلی درته درکومه چه هره جرګه کوئ، هر ځائے ته ځئ، هر ځائے کښ خبره کوئ، انشاء الله ستاسو سترګے به زهٔ ټیټیدو ته نه پریږدم، خلقو ته به ستاسو سترګے اوچتے وی که خیر وی۔ (تالیاں) محترم سپیکر صاحب، زهٔ مختصراً خبره آخر کښ کول غواړم۔ په Displaced persons باندے دلته کښ زما ورونړو هم خبره اوکړه او زما خور هم خبره اوکړه چه د باجوړ د واقعاتو په نتیجه کښ کوم خلق د هغه ځائے نه راغلی دی او حقیقت دا دے چه د پاکستان په تاریخ کښ په دومره لوئے تعداد کښ خلق د دے نه مخکښ خپلے علاقو نه نه دی راوتی او په هغے کښ بیا په ړومبنی ورځو کښ په میډیا کښ هم دا خبر راتلو چه دا د باجوړ مهاجرین او د هغوی امداد، نو زهٔ خو دا یو خواست کول غواړمه او زما په خیال ستاسو د ټولو به هم دغه احساسات وی چه دا مهاجرین نه دی، دا د باجوړ خلق زمونږه ورونړه دی، مهاجرین د ورته نه شی وئیلے کیدے۔ متاثرین ضرور دی، بالکل متاثرین دی خو زمونږه ورونړه دی۔ د حکومت په حیثیت او په ذاتی حیثیت چه مونږ ټولو نه څومره کیږی انشاءالله، دا زمونږ ایمان دے چه مونږه به د خپلو ورونړو سره اودریږو په دے آزمائش کښ او مونږ به انشاء الله د هغوی خدمت کوؤ۔ په دے پوهیږو که خپل وسائل وی او که د مرکز نه وسائل راوړل وی او که انټرنیشنل ډونر ایجنسیز دی، هغوی هم مونږ اوس په دیکښ Involve کړل خو چونکه په ډیر Large سکیل باندے دی،

لهذا خامخا په دیکښ به مشکلات هم وی او تکلیف هم وی۔ د دے هاؤس د معلوماتو د پاره دیکښ مونږه یو کمیټی جوړه کړے ده په صوبائی سطح باندے چه هغه هیډ کوی دواړه سینیئر منسټران صاحبان، محترم رحیم داد خان صاحب او محترم بشیر بلور صاحب او په هغے کښ نور حکومتی اهلکار هم شامل دی او بیا د دوئ طریقه کار هم دا دے چه لاندے چه کوم دے Affected areas کښ، ځکه چه زما خور خبره اوکړه، یو خو خور، Selected او Elected دا سے هیڅ قسمه خبره نشته، تاسو هم په دے هاؤس کښ په دے کرسئ ناست یئ، نمائیندگی کوئ او زهٔ هم په دے یوه کرسئ ناست یم، زهٔ هم نمائیندگی کومه، څومره مقام او حیثیت چه زما د دے کرسئ دے، د دے هاؤس د یو آنریبل ممبر په حیثیت زما خور، دغه حیثیت ستاسو د دے کرسئ هم دے، دغه گله رانه ولئ (تالیاں)
خو دوئ ته ما گزارش دا کړے دے، خواست مے دا کړے دے چه مهربانی دا اوکړئ، Concerned MPAs او MNAs، او دے پورے چه کوم د لوکل گورنمنټ Representatives دی، هغوی هم په دیکښ تاسو Involve کړئ او د هغوئ په صلاح او په مشوره باندے اوکړئ۔ که په دیر کښ داسے نه وی شوے، زهٔ د دے د پاره بخښنه غواړم ستاسو نه خو دلته کښ چه کوم Concerned خلق دی، هغوی ناست دی او هغوی ته به زما دا خواست وی چه پخپله They should see to it چه دیر کښ یا که هر ځائے کښ دا قسم پرابلمز وی نو چه کم از کم داسے مسئلے تاسو ته نه راځی۔ مونږ خو مشکور یو چه په دے وخت تاسو له خیره خپل خدمات پیش کوئ او د دے آزمائش په دے وخت کښ د دے خلقو خدمت تاسو کوئ۔ زمونږ د پاره د دے نه د خوشحالئ خبره بله څه کیدے شی چه څومره گنړ یو او څومره په اتفاق یو، دومره به زمونږه خواری ښکلی وی او بهتره وی او دومره به ئے خائست وی او دومره به Affective هم زیات وی۔ دا خو زمونږ د ټولو ذمه واری جوړیږی خو دغه کمئ به انشاء الله نه وی، دوئ به په هغے کښ وینا او کړی۔ په آخر کښ یو خواست کوم، زهٔ دے ټول هاؤس ته چه کوم حالاتو سره مونږ مخامخ یو او دا کوم هور زمونږ په وطن خور دے نو حقیقت دا دے چه دا زمونږ د ټولو د پاره یو ډیر لوے آزمائش او یو ډیر لوے امتحان دے او نن زما د پاره، ستاسو د ټولو د پاره او د دے قوم د پاره زما په خیال چه د ټولو نه

اهم او د ټولو نه ضروری مسئله هم دا ده۔ مرګ او ژوند د خدائے په لاس کښې دے ، الله تعالیٰ د زمونږ د ټولو نه هغه کار واخلی چه په څه کښې د دے قوم او د دے وطن او د دے خاورے خیر وی خو دا خواست به زما تاسو ټولو ته ضرور وی چه دا مسئله دا سے مسئله ده چه د دے د پاره به ټول په شریکه راپاڅو او بالکل هیڅ پرواه نه، مونږه دے اسمبلئ ته راغلی یو ځکه چه دا وخت یو خبره کیږی چه ډکټیشن او ډکټیشن او دباؤ، که مونږه ډکټیشن اغستو او که مونږه په دباؤنو کښې راتلو، مونږه به سوات کښې معاهدے نه کولے، مونږه به صوفی محمد صاحب نه رها کولو، مونږه هیچ چا ته جوابده نه یو۔ دے هاؤس ته چه مونږه راغلی یو، اول د پاک پرودګار په رضا راغلی یو او د هغه په مهربانئ راغلی یو او د هغے نه پس که مونږه دلته راغلی یو، مونږ له نه د اسلام آباد نه چا ووټ راکړے دے او نه راله د واشنګټن نه چا ووټ راکړے دے، مونږه له د دے صوبے خلقو ووټ راکړے دے او مونږه هغوی ته جوابده یو، مونږه به د هغوی د پاره خپل کوشش کوؤ۔ (تالیاں) خو دا یو خواست به مے تاسو ته وی چه دا ایشو دا سے ایشو ده او دا مسئله دا سے مسئله ده چه یو خو په دیکښې Blame game، دا ما ته مناسب نه ښکاری، که زهٔ نن اودریږم او زهٔ وایم چه جی سابقه حکومت دا اوکړل او سابقه خلقو دا اوکړل او هغه اوکړل، هغه تیرے قیصے دی، اوس به ټول په شریکه باندے د دے مسئلے حل رااوباسو او ټول به په شریکه باندے خپلے سترے او خپل جد و جهد او خپل کوشش کوؤ۔ بل چه څنګه ما تاسو ته اووئیل چه میډیا ته صحیح پیغام او صحیح خبره رسول، دا زمونږه د ټولو Responsibility جوړیږی او دغه یو خواست به آخر کښې بیا اوکړم چه د اولس Involvement، د قام Involvement په دیکښې په دے ټوله سیمه کښې ډیر لازم دے چه اولس څومره په دیکښې ملوث شو او په دے ایشوز باندے نن اودریدو په یو ځائے باندے ،دا یاد لرئ چه دغه د دے مسئلے بنیادی حل دے او د دغے په ذریعه به مونږه د دے نه خلاصیږو ګنی د دے نه زمونږه او ستاسو خلاصے نشته دے ځکه په آخر کښې محترم سپیکر صاحب، یو ایشو، بخښنه غواړمه چه هغه زما خیال وو چه زهٔ به پرے خبره کوم خو حقیقت دا دے چه هغه مینځ کښې مے د ذهن نه Slip شوه او هغه Sectarianism violence، ځکه چه خامخا به زما په خیال چه

دلته زه خو نه اوومه، بخښنه غواړمه، په دے لاء اينډ آرډر ميټنګز کښې ګهير وومه خو د ډيره اسماعيل خان د واقعه په نيتجه کښې خامخا زمونږه د ډيره اسماعيل خان ملګرو او نورو ورونړو په دے خبرے کړے وے۔ اول خو د ټولو نه ړومبے زما په خيال چه دا د ظلم انتها ده، هر چا چه دا حرکت کړے دے، زۀ ئے د سره انسان نه ګنړم او نه دا انسانيت دے چه اول يو واقعه کيدل او بيا ورپسے بله کيدل۔ ما خو ډير وړاندے نه د ډيره اسماعيل خان ټول Elected representatives ته مے خواست کړے وو، دوئ مهرباني کړے وه، دوئ راغلي وو او په دے Sectarianism violence باندے مونږه کافي تفصيلي خبرے کړے وے خو ضرورت اوس د دے خبرے دا دے چه په دے باندے، په نيشنل ليول باندے چه کوم مشران دی د ډلو، اوس د هغوی د Involve کولو ضرورت دے۔ چه کوم د حکومت ذمه واری جوړيږی هغه خوبه مونږه کوؤ، بے شکه به ئے کوؤ خو په نيشنل ليول باندے د مشرانو د Involve کولو ضرورت دے، زما بيګاه ماښام هم علامه عبدالجليل نقوی صاحب سره رابطه شوے وه او ما بيا کوشش اوکړو چه علامه ساجد نقوی صاحب سره هم زۀ خبره اوکړمه۔ هغوی ډيره اسماعيل خان کښې وو خو هغوی سره رابطه ممکنه نه وه۔ نن به بيا کوشش کوم چه زۀ هغوی سره رابطه اوکړم او دغه شان مونږه فيډرل ګورنمنټ ته هم خواست کړے دے چه هغوی د نورو خلقو سره رابطه اوکړی ځکه چه دا خبره دومره خوره شوه او دومره بد رنګه شوه او دومره خطرناکه شوه چه بالکل په هغے کښې اوس نسل کشی روانه ده، يوے تباهئ سره مونږه مخامخ يو خاصکر په ټرايبل بلټس کښې او دا هم د بدقسمتئ نه داسے يوه مسئله ده چه دا تش Locally related نه ده۔ په ديکښې بلا قومی او بين الاقوامی فکټرز Involve دی او زما په خيال چه څو پورے مونږه د هغے قومی او بين الاقوامی فکټرز مخ نيوے نه وی کړے او د هغے د پاره مو څه لار نه وی رااوښکلے، دا مسئله د حل کيدو نه ده ځکه زۀ خو برملا دا وايم، که سنی دے او که اهل تشيع دے، ديکښې دواړه د دے وطن اوسيدونکی دی او که هر اړخ ته نقصان او تاوان کيږی، دا د دے وطن نقصان دے، دا د دے خاورے نقصان دے او دا زمونږه او ستاسو تاوان دے او چه څنګه ما اووئيل چه دا ظلم او د ظلم انتها ده او مونږه ټول د دے مذمت کوؤ خو خپل يو

کوشش مو اوس دا شروع کړے دے چه په نیشنل لیول باندے د دے د پاره مونږه یوه جرګه جوړه کړو او په نیشنل لیول باندے چه کوم مشران دی له خیره، دوئ سره تړلی چه کوم د دوئ مشران دی چه هغه په هغے جرګے کښ مونږه شامل کړو او د هغوی د سترے او کوششونو په نتیجه کښ مونږه له خیره انشاءالله د دے مسئلے څه حل رااوباسو۔ په آخر کښ یو ځل بیا محترم سپیکر صاحب، ستاسو ډیر مشکور یم چه تاسو ما له دومره وخت او دومره موقع راکړه او د دے ټول هاؤس او د دے معزز ممبرانو صاحبانو ډیر مشکور او شکر ګزار یمه چه دومره په استقامت او دومره په صبر باندے ئے زما دا خبرے اترے واوریدلے۔ ډیره مهربانی، ډیره مننه۔

(تالیاں)

جناب ڈپٹی سپیکر: وزیر اعلیٰ صاحب! ډیره زیاته شکریه ستاسو۔ زهٔ د ټول هاؤس مشکور یمه د هغوی په تعاون باندے۔ Now the sitting is adjourned till 9:30 A.M of tomorrow morning. Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس بروز جمعۃ المبارک مورخہ 22 اگست 2008ء صبح ساڑھے نو بجے تک کیلئے ملتوی ہوگیا)